

35
207
VIIA/68

КАЛЕНДАР

Ноябрь 1941

1941

VIIA/68

207

Іосиф
Морозов Е.

КАЛЕНДАР НОВОГО ШЛЯХУ

НА 1941 РІК

ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ
САСКАТУН, САСК., КАНАДА

LIBRARY
of
Ukrainian Publishers
Ltd. 146, 1113

Printed in Canada.

Його Величество Король Юрій VI.

СТЕПАН МУСІЙЧУК

В Новий Рік На Новий Шлях

Новий Рік несе з собою
Нові вихри, нові бої.
Гей, готуймо сили свої!
Проч журба і сум,
Насталімо волю й ум!

І готуймо працю й зброю,
Ідм скорою ходою
Без вагання і страху,
Хто відважний, той горою.
Не обійдеться без бою
В Новім Році, у змаганнях
На Новім Шляху.

Старий Рік навчив нас много:
Були битви й перемоги,
І не було ласк і підмоги
Бездільним рабам, ..
Слабодухам й наймитам.

Очайдухам, трутням кволим
Прийде плата, кара строга,
Вбе їх гураган.
А Борець йде без тривоги,
І дійде до слави Бога,
Бо не раб він, в нього право —
Він герой і пан.

З Новим Роком, бодро, сміло!
Віковічне жде нас діло,
Поведімо справу сміло,
Ми народ від літ,
Нас вже назвав Бог і світ.

Духа в гору піднесімо,
Щоби серце загоріло
Вогнем жертви й боротьби;
Щоб нам небо заясніло
Й ясне сонце освітіло
Україну з Новим Роком
Вольної Доби....

ЦЕРКОВНИЙ КАЛЕНДАР

1941 рік є звичайним роком і має 365 днів, або 52 тижні і 1 день. По рахунку жидів, цей рік є 5701 — 5702 роком, а від сотворення світу є він 7449.

Крім цього є він роком:

1907 від смерті Христа.

952 від хрещення України.

ПАСХАЛІЯ

(Дати після нового стилю)

Ключ григорианський буква пасхальна) П.

Вруціліто до 14 березня (1. ст. стилю) 3

Від березня 1941 А

Тріодь починається 9 лютия.

Неділя мясопустна—23 лютия.

Благовіщення — 7 IV. в понеділок 6 нед. Великого Посту.

Великдень — 23 квітня.

Вознесення Господне — 29 травня.

Сошествіє св. Духа — 8 червня.

Мясниця — 6 тижнів і 6 днів.

Петрівки—3 тижні і 5 днів, від 16 червня до 11 липня включно

ПОСТИ

1..В навічєря Різдва Христо- вого (6 січня).

2. В навічєря Богоявлення (18 січня).

3. Сиропустний тиждень (24 лютия до 2 березня).

4. Великий піст (3 березня — 19 квітня).

6. Спасівка (14—27 серпня).

7. В день Усікновення Ч. Голови св. Івана Хрестителя (11 вересня).

8. В день Воздвиження Чесного Хреста (27 вересня).

9. Пилипівка 28 листопада до Навечєря Різдва Христового).

10. Кожної середи і пятниці крім загалъниць.

ЗАГАЛЬНИЦІ

1. Від Різдва Христового, 7 січня, до Богоявлення Господнього, 19 січня, включно, крім Навечєря Богоявлення.

2. Між неділею Митаря і Фа-

рисєя й неділею Блудного сина (9 — 16 лютия).

3. Від Великодня до Томиної неділі (20—27 квітня).

4. Від Сошествія св. Духа до Неділі Всіх Святих (8—15 червня).

ПУБЛИЧНІ СВЯТА В КАНАДІ

В цілій Канаді святкуємо такі свята (голідейс):— День Нового Року, Богоявлення, Попелець, Велику Пятницю, Великодній Понеділок, Вознесення Господне, День Вікторії (24 травня); Уродини Короля, День Домінії (1 липня), День праці (перший понеділок у вересні), День Перемиря (Армістїс Дей — 11 листопада, або в найближчий понеділок), День Подяки, що його уряд оголошує щороку і Різдво Христове.

ОБЧИСЛЮВАННЯ ДАТИ ВЕЛИКОДНЯ

Великодні Свята можуть бути між 22. III і 25. IV. церковного календаря за старим стилем, або між 4. IV. і 8. V. за новим стилем.

Щоб обчислити, коли випаде Великдень за греко-церковним календарем треба перевести кілька дуже простих дій. Зробимо це на прикладі для 1939 року:

1) Треба поділити число року на 19 і вишукати останок: 1939 дає останок 1. Назвемо цей останок буквою "а"; "а"=1.

2) Поділити число року на 4 й занотувати останок: 1939:4 дає останок 3. Назвемо цей останок буквою "б"; "б"=3.

3) Ще раз поділити число року на 7 і найти останок: 1939:7 дає останок 0. Назвемо цей останок буквою "в"; "в"=0.

4) Останок "а" треба помножити через 19, а це дасть $1 \times 19 = 19$; до добутку додати число 15, це дасть: $19 + 15 = 34$, і цю суму поділити через 30, щоб знову найти останок: $34:30$ дає останок 4. Назвемо цей останок буквою "г"; "г"=4.

5) Тепер останки перемножуємо:

$$6 \times 2 \text{ або } 3 \times 2 = 6$$

$$6 \times 4 \text{ або } 0 \times 4 = 0$$

$$6 \times 6 \text{ або } 4 \times 6 = 24$$

Складаємо всі ці добутки ($6, 0, 24 = 30$) й додаємо до суми число 6. Отже: $30 + 6 = 36$. Цю суму поділити на 7 і знову занотувати останок. При діленні $36:7$ маємо останок 1. Назвемо його буквою "д"; "д"=1

6) Нарешті суму останків "г" і "д" додати до 22 березня й маємо день Великодня: $4 + 1 = 5$; це додати до 22 березня = 27 березня; це день Пасхи по старому стилю, або 9 квітня нового стилю.

СІЧЕНЬ-JANUARY

1941

має 31 день

1941

Українські Свята

1 С 19 М. Боніфатія
2 Ч 20 СвщМ. Ігнатія Богоносця
3 П 21 Мц. Юліанії
4 С 22 Суб. пер. Різдвом; Мц. Анастазії

5 Н 23 Нед. пр. Різдвом; ММ. Десят. в Криті

6 П 24 Навечеріє Різдва; Мц. Євгенії
7 В 25 Різдво ГНІХ.
8 С 26 Собор. Пресв. Богор. і св. Йосипа
9 Ч 27 ПервМ. Стефана
10 П 28 ММ. 20,000
11 С 29 Суб. по Різдві; Невинних дітей

12 Н 30 Нед. по Різдві і 30 по Сош.

13 П 31 Преп. Меланії
14 В 1 Н. Рік., Обр. ГНІХ., Св. Василя Вел.
15 С 2 С. Сильвестра
16 Ч 3 Прор. Малахії
17 П 4 Собор 70 Апостолів
18 С 5 Суб. пер. Просв. і навеч. Богоявлення

19 Н 6 Богоявлення ГНІХ.

20 П 7 † Собор Йоана Предтечі
21 В 8 Преп. Георгія
22 С 9 М. Полієвкта
23 Ч 10 С. Григорія Ніснийського
24 П 11 † Преп. Теодозія
25 С 12 Суб. по Просв. і Мц. Татіани

26 Н 13 Нед. по Просв. і 31 по Сош.

27 П 14 ППреп. Отців в Синаї і Раїті
28 В 15 ППреп. Йоана і Павла
29 С 16 Поклін Оковам Ап. Петра
30 Ч 17 † Преп. Антонія Великого
31 П 18 СС. Атаназія і Кирила

Римо-Кат. Свята

Новий Рік
Макарія
Геновефи, діви
Тита

2. нед. по Різдві

Трьох Королів
Лукія
Северина
Мартиніяна
Гігіна, папи
Пресв. Родини

Нед. 1. по 3 Кр.

Гіларія
Маркіла
Мавра
Антонія, пуст.
Престія св. Петра.
Генриха

Нед. 2. по 3. Кр.

Фабіяна і Севатіяна
Агнічки
Вінкентія
Раймунда
Тимотея, еп. і М.
Навернення Ап. Павла

Нед. 3. по 3. Кр.

Йоана Золотоустого
Флявіяна і Валерія
Франца Салеського
Мартина
Петра з Ноляски

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. Іван Сірко стає кошовим, 1659; Петро Кальнишевський стає кошовим, 1765; знесення невілництва в Півн. Америці, 1863.
2. УГА знеможена тифом примушена заключити угоду з більшовиками, 1920.
6. Пом. Гетьман Пилип Орлик, 1742.
8. Бахчисарайська угода москалів з турками, 1681.
9. Пом. укр. письменник. Мелетій Смотрицький, 1633.
10. Пом. київський митрополит Петро Могила, 1646.
11. Пом. буковинський поет Осип Юрій Федькович, 1888.
13. Мир гетьмана Мазепи і москалів з турками, 1699.
14. Вїзд гетьмана Богдана Хмельницького до Київа, 1649.
16. Друга війна України з більшовицькою Москвою, 1919.
20. Пом. укр. письменник Лесь Мартович, 1916; пом. укр. письменник Панас Рудченко-Мирний, 1921.
21. Переяславський договір, 1654; Закарпатська Україна бажає прилучитись до Галичини, 1919.
22. IV Універсал проголошує суверенність України, 1918; проголошення злуки Східних і Західних Українських земель—Свято Соборності, 1919; Трудовий Конгрес у Києві, 1919.
23. Андрусівська умова 1667; Меморіал України, Дону, Кубані і Білорусі до Верховної Команди аліантів, 1919.
24. Пом. моск. пис., родом українець, Волод. Г. Короленко, 1922.
26. Пом. укр. громадський діяч-радикал Михайло Павлик, 1915.
28. Пом. гетьман Данило Апостол, 1734; укр. письменник Петро Артемовський-Гулак, 1790; Пом. Антін Головатий, організатор і кошовий Чорноморців, 1797.
29. Бій під Крутами, 1918.
31. Похід на Половців, 1111; вбили Самійла Кішку, 1602.

ЗАПИСКИ:

ЛЮТЕНЬ-FEBRUARY

1941

має 28 днів

1941

Українські Свята

1 С 19 Преп. Макарія Єгипетського

2 Н 20 Нед. 32 по С. о Закхею; † Евтимія

3 П 21 Преп. Максима і М. Неофіта

4 В 22 Ап. Тимотея

5 С 23 СвщМ. Климента

6 Ч 24 Преп. Ксені

7 П 25 † С. Григорія Богослова

8 С 26 Преп. Ксенофонта і дружини його

9 Н 27 Митаря і Фарис. † Пер. м. Йо. Зол.

10 П 28 Преп. Єфрема Сир. (Загальниця)

11 В 29 Перен. мощ. СвщМ. Ігнатія

12 С 30 Трьох Святителів

13 Ч 31 ММ. Кира і Йоана

14 П 1 Лютий. М. Трифона

15 С 2 Стрітєння ГНІХ.

16 Н 3 Нед. Блуд. Сина. Прав. Сим. і Анни

17 П 4 Преп. Ізидора

18 В 5 Мц. Агафії

19 С 6 Преп. Вукола

20 Ч 7 ММ. Партенія і Луки

21 П 8 Отд. Стріт.; ВМ. Теодора Стратил.

22 С 9 Суб. задушна; М. Никофора

23 Н 10 Нед. Мясопустна. М. Харалампія

24 П 11 СвщМ. Власія

25 В 12 С. Мелетія

26 С 13 Преп. Мартиніяна

27 Ч 14 Преп. Авксентія

28 П 15 Ап. Онисима

Римо-Кат. Свята

Ігнатія

Нед. 4 по 3 Кр.

Власія

Андрея Корсіні

Агати

Тита

Ромуальда

Йоана з Мати

Нед. Мясопустна

Схолястики

Мати Б. з Люрд

7 оснув. Сервітів

Григорія папи

Валентина

Фавстина і Йов.

Нед. Сыропустна

Юліяна

Симеона

Габіна

Льва

Фелікса

Маргарети з Кортони

Неділя Запустна

Матія Апостола

Цезарія

Попелец

Александра

Леандра

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. Завели григоріянський календар в Україні, 1918.
2. Пом. Волод. Барвінський, 1883.
3. Ур. укр. поет. Ев. Гребінка, 1812.
4. Другий розбір Польщі, 1793; бунт чорноморців, 1787; польшевицькі юрди захопили Київ, 1919.
6. Большевики обстрілюють гарматами Київ, 1918; Директорія робить умову з аліянтами, 1919.
7. Аліянти нехтують Директорію (загальний наказ ч. 28), 1919; пом. укр. артист Микола Садівський, 1933.
8. Повстання проти Брюховецького, 1668; банди Муравйова-Коцюбинського здобули Київ, 1918.
9. Пом. мос. письменник, українець родом, Федір М. Достоевський, 1881; **Берестейський Мир, 1918.** Проголошення Самостійності України.
10. Париський мир; Канада переходить в посідання Англії, 1763.
12. Україна заключила договір з німцями щодо військової допомоги, 1918; **Ляхи замучили Ольгу Басарабову, 1924;** Вибори послів до першого сойму Карпатської України, 1939.
14. Пом. укр. письменник Панько Куліш, 1897.
20. Пом. Великий Князь Ярослав Мудрий, 1054.
21. Прилучення Криму до Росії 1772; пом. укр. письменник, що писав по московськи, Микола Гоголь, 1852.
22. Пом. гет. Кирило Розумовський, 1750.
24. Пом. князь Константин Острожський, 1608; пом. архієпископ і письменник Юрій Кониський, 1795; ур. укр. письменниця Леся Україна (Ларисса Косач-Квітка), 1872.
26. Австрійсько-ляцькі жандарми вбили Петра Стасюка в Чернівці, 1897.
27. Ляхи розстріляли полковника Івана Богуна, 1664.
28. Смерть митр. Арсенія Мацієвича в Ревельському казематі, 1772.

ЗАПИСКИ:

БЕРЕЗЕНЬ-MARCH

1941

має 31 день

1941

Українські Свята

1 С 16 ММ. Памфіла, Валента і пр.

2 Н 17 Нед. Сиропустна; ВМ Теод. Тирон.

3 П 18 С. Льва Папи

4 В 19 Ап. Архіппа

5 С 20 Преп. Льва Катанського

6 Ч 21 Преп. Тимофея в Символіх

7 П 22 Обр. мощ. ММ. в Євгенії

8 С 23 СвщМ. Полікарпа

9 Н 24 1 Нед. В. Посту. † 1 і 2 Об. гр. Й. Х.

10 П 25 С. Тарасія

11 В 26 С. Порфірія

12 С 27 Преп. Прокопія

13 Ч 28 Преп. Василія

14 П 1 Березень. ПМц. Евдокії

15 С 2 СвщМ. Теодота

16 Н 3 2 Нед. Вел. Посту. М. Евтропа

17 П 4 Преп. Герасима

18 В 5 М. Конона

19 С 6 ММ. 43 в Амморії

20 Ч 7 СвщММ. в Херсоні

21 П 8 Преп. Теофілякта

22 С 9 † ММ. Сорок Мучеників

23 Н 10 3 Нед. Великого Посту, Хрестопоклінна

24 П 11 С. Софронія

25 В 12 Преп. Теофана

26 С 13 Пер. мощ. Преп. Никифора

27 Ч 14 Преп. Венедикта

28 П 15 М. Агапія

29 С 16 М. Савина

30 Н 17 4 Нед. Вел. Посту. Преп. Алексія

31 П 18 С. Кирила

Римо-Кат. Свята

Альбіна

Неділя Вступна

Кунегунди

Казимира, кор.

Андріяна

Перпетуї

Томі з Аквіну

Вінкентія

Нед. Суха

40 Мучеників

Константина

Григорія Вел.

Христини

Матильди

Климентя Гофбавера

Нед. Глуха

Патрикія

Кирила Єрусалим.

Йосифа Обручника

Евфимії

Венедикта

Катерини

Нед. Середопостна

Архистр. Гавриїла

Благовіщення

Емануїла

Івана Дамаскина

Йоана Капістрана

Кирила

Неділя Чорна

Бальбіни

Сухі дні: 5, 6, 8-го.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. Розкол між Західною і Східною Церквою, 1054; війська Української Центральної Ради займають Київ, 1918.
2. Почалась 1. сесія Першого Союму Карпатської України, 1939.
3. Ур. укр. письменник Леонід Глібів, 1827; мир Центральних держав з більшовиками, 1918.
4. Знесено кріпацтво в Україні, 1861.
6. Похід гетьмана Пилипа Орлика на Київ, 1711.
8. Кошовий Кальнишевський видав Корсунський курінь на засуд Москви, 1770.
9. Ур. Тарас Шевченко, 1814.
10. Пом. Тарас Шевченко, 1861.
11. Петербурські полки переходять на сторону повстанців, 1917.
12. Українська маніфестація в Петербурзі, 1917; Державна Дума зорганізувала тимчасовий уряд, 1917.
14. Аліянти признали Східну Галичину Польщі, 1923; Проголошення повної Самостійності Карпато-Української Держави, 1939.
15. Ів. Самойлович гетьманом, 1673.
16. Мадярський збройний напад на Карпатську Україну, 1939.
17. Пом. укр. поет і композитор П. Нішинський, 1906.
18. Рижський мир між більшовиками й ляхами, 1920.
19. Ляхи розстрілюють гетьмана Виговського, 1669.
20. Ур. Микола Гоголь, 1809; заснування Цетральної Ради в Києві 1917; пом. укр. письменник А. Кашенко, 1921.
22. Москалі зайняли Перемишль, 1915.
23. Ур. найбільший укр. музик-композитор Микола Лисенко, 1842; ум. укр. історик-археолог Володимир Антонович, 1907.
25. Полк. Богун побив ляхів під Винницею, 1651.
26. Пом. укр. історик Микола Аркас, 1909.
27. Запоріжці прилучилися до шведів, 1709.
28. Іван Самойлович гетьманом обох боків Дніпра, 1673.
29. Ухвалили Брітіш Амеріка Ект, цебто канадійську конституцію, 1867.
31. Заснували Базавлуцьку Січ, 1734; аліянти признали Закарпатську Україну Чехословаччині, 1919.

ЗАПИСКИ:

КВІТЕНЬ-APRIL

1941

має 30 днів

1941

Українські Свята

1 В 19 ММ. Хризанта і Дарії
2 С 20 ППреп. Отців св. Сави (Поклони)
3 Ч 21 Преп. Якова
4 П 22 СвщМ. Василя
5 С 23 М. Нікона

6 Н 24 Нед. 5 Вел. Посту. Предпр. Благовіщ.

7 П 25 Благовіщення Преч. Діви Марії
8 В 26 Собор Архстр. Гавриїла
9 С 27 Мц. Матрони
10 Ч 28 ППреп. Іларіона і Стефана
11 П 29 СвщМ. Марка і Кирила
12 С 30 Преп. Йоана Лістичника

13 Н 31 Неділя Квітна. Преп. Іпатія

14 П 1 Квітень. Преп. Марії Єгипетської
15 В 2 Преп. Тита Чудотворця
16 С 3 Преп. Никити
17 Ч 4 Великий Четвер
18 П 5 Велика Пятниця
19 С 6 Велика Субота

20 Н 7 Воскресення ГНІХ.

21 П 8 Світлий Понеділок (Загальниця)
22 В 9 Світлий Вівторок
23 С 10 М. Евсихія
24 Ч 11 СвщМ. Антипи
25 П 12 Преп. Василя
26 С 13 СвщМ. Артемона

27 Н 14 Неділя Томина. С. Мартина папи

28 П 15 Алл. Арнстарха, Пуда і проч.
29 В 16 Мц. Агафії
30 С 17 ППреп. Симона і Акакія

Римо-Кат. Свята

Гугона
Франца з Павлі
Ришарда
Ізидора
Вінкента

Нед. Квітна

Епіфанія
Діонізія
Марії Клеони
Езекіїла
Вел. Пятниця
Вел. Субота

Великдень

Світлий Понеділок
Юстина
Анастазії
Венедикта
Анікити
Кріскентія

Нед. Біла

Анзельма
Сотера
Войтіха
Фіделіса
Евангелиста Марка
Кліта

Нед. 2 по Вел.

Павла від Хр.
Петра з Верони
Катерини Сієнської

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

2. Битва з Половцями, 1111.
3. Зборівська угода з поляками, 1649, пом. укр. письменник Іван Нечуй-Левицький, 1918.
4. Початки Коліївщини, 1769.
5. Повстання Остряниці і Гуні, 1638; ур. ідеолог укр. монархізму В. Липинський, 1882.
6. Розгром половців на Самарі, 1103, Перший Всеукраїнський Зїзд у Києві, 1917.
7. Дозвіл на організування козацького чорноморського Коща, 1784; пом. граф. Чернін, творець Берестейського Миру, 1932.
10. Початок повстання Косинського, 1595; початок Кримського Походу, 1918.
11. Повстання Петрика проти Мазепи, 1692; початок Донецького Походу, 1918.
12. Бій Наливайка й Лободи з поляками, 1596; Мирослав Січинський убив польського графа Потоцького, 1908.
14. Пом. Юрій II, останній галицький князь, 1340.
15. Патьомкін стає членом Запоріської Січі, 1772.
16. Скарали на смерть революціонерів Кибальчича, Перовську, Желябова і ін. за вбивство царя Олександра II, 1881.
17. Рада на Росаві—союз Дорошенка з Туреччиною, 1669.
18. Пом. укр. історик Микола Костомарів, 1885.
19. Умова Петрика з кримським ханом, 1692.
21. Заведення кріпацтва на Україні, 1785.
22. Пом. батько укр. театру Марко Кропивницький, 1910; Варшавський договір гол. отамана Петлюри з поляками, 1920.
23. УГА прилучується до Наддніпрянської Армії, 1920.
25. Пом. гетьман Петро Сагайдачний, 1622; пом. укр. письменник Михайло Коцюбинський, 1913; пом. укр. письменник Марко Черемшина (Іван Семанюк), 1927.
26. Зїзд українських князів в Любечі, 1097; переселення Чорноморців на Кубань, 1793.
27. Пом. укр. письменник Михайло Старицький, 1904.
28. Ляхи скарали на смерть членів УВО Голояда і Пришляка, 1932.
29. Розігнання Центральної Ради та проголошення Павла Скоропадського гетьманом України, 1918.
30. Німецькі й українські війська звільнили Україну від большевиків. Замах на голову Центр. Ради, Мих. Грушевського, 1918.

ЗАПИСКИ:

ТРАВЕНЬ-МАУ

1941

має 31 день

1941

Українські Свята

1 Ч 18 Преп. Йоана Декаполіта
2 П 19 Преп. Йоана Ветхопещерника
3 С 20 Преп. Теодора Тріхіна

4 Н 21 Нед. Мироносиць. СвщМ. Януарія

5 П 22 Преп. Теодора
6 В 23 ВМ. Георгія (на нед. 11 травня).
7 С 24 М. Сави Стратилата
8 Ч 25 † Ап. Ев. Марка
9 П 26 СвщМ. Василія
10 С 27 СвщМ. Симеона

11 Н 28 Нед. Розслаб. Апп. Якова і Сосіп.

12 П 29 ММ. в Кизиці
13 В 30 † Ап. Якова
14 С 1 Преполовнення. Прор. Єремії
15 Ч 2 С. Атаназія Александрійського
16 П 3 † Преп. Теодозія Печерського
17 С 4 ПМц. Пелагії

18 Н 5 Нед. Самарянки. Мц. Ірини

19 П 6 Правед. Йова
20 В 7 Явлення Чесного Хреста
21 С 8 Апп. Ев. Йоана Богосл. (на нед.)
22 Ч 9 † Переп. мощей С. Николая
23 П 10 † Ап. Симона Зилоти
24 С 11 СвщМ. Мокія

25 Н 12 Нед. Сліпородж. СС. Еліф. і Герм.

26 П 13 Мц. Глиkerії
27 В 14 М. Ізидора
28 С 15 Преп. Пахомія Великого
29 Ч 16 Вознесення ГНІХ.
30 П 17 Ап. Андроніка
31 С 18 М. Теодора Анкирського

Римо-Кат. Свята

Филипа і Якова
Атаназія
Найд. св. Хреста

Нед. 3. по Вел.

Пія V., папи
Йоана в Олію
Флявії і Домітілі
Станіслава
Григорія Назіян.
Ізидора

Нед. 4 по Вел.

Панкратія
Серватія
Боніфатія
Йоана де ля Саль
Йоана Непомука
Пасхалія

Нед. 5. По Вел.

Петра Келестина
Вернадрина з Сієни
Тимотея
Вознесення
Дезидерія
Мат. Божої Сп. Вірн.

Нед. 6. по Вел.

Филипа Нерія
Беди
Августина
Марія Магдалини
Фердинанда
Петрунелі

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

2. Богдан Хмельницький став гетьманом. Початок війни з поляками, 1648.
3. Заснували першу Січ (в Завалю, пов. Снятин) в Галичині, 1900.
4. Пом. Кошовий Кость Гордієнко-Головко, 1733.
6. Ур. укр. письменник Сидір Воробкевич, 1836; ур. "січовий батько" К. Трильовський, 1864; пом. укр. письменник Борис Грінченко, 1910.
7. Українська й польська армії заняли Київ, 1920.
8. Заснування Українського Наукового Товариства в Києві, 1907.
9. Початки Запоріської Січі, 1552.
10. Перше зруйнування Січі, 1709; отворення Державної Думи в Росії, 1906.
11. Пилип Орлик гетьманом на еміграції. Перша Конституція України, 1710.
14. Похід Ігоря на половців, 1184; Жовті Води, 1648; війна задунайських запоріжців з некрасовцями, 1911; ур. укр. письменник Василь Стефаник, 1869.
15. Знесення панщини в Галичині й Буковині, 1848; відворот УГА зпід Львова, 1919.
16. Москалі завели "малоросійську колегію" на Україні, 1722; переворот в Польщі, 1926.
17. Ур. укр. історик Микола Костомарів, 1817; кінець Задунайської Січі, 1828; розвал моск. армії— Керенський мін. війни, 1917.
18. Перший Військовий Зїзд у Києві, 1917.
20. Похід на Крим, 1689.
21. Ур. Христофор Колюмб, 1456.
22. Повстання Пушкаря проти Виговського, 1658.
23. Перевезли тіло Шевченка на Україну, 1861; початок большевицького перевороту, 1918.
24. Ур. укр. композитор К. Стеценко, 1882; Згинув від бомби замаховця в Роттердамі полк. Євген Коновалець, провідник Українських Націоналістів, 1938. Большевицький наємник, жид Шварцбарт, убив в Парижі Симона Петлюру, 1926.
26. Битва під Корсунем, 1648; битва під Конотопом, 1659.
28. Пом. найбільший галицький письменник і вчений Іван Франко, 1916; Перший Селянський Зїзд у Києві, 1917.
29. Пом. трагічно укр. письменниця Олена О'Конор-Вілінська, 1931.

ЗАПИСКИ:

ЧЕРВЕНЬ – JUNE

1941

має 30 днів

1941

Українські Свята

1 Н 19 Нед. св. Отців; СвщМ. Патрікія

2 П 20 М. Талалея
3 В 21 † Равно Ап. Константина і Єлени
4 С 22 М. Василіска
5 Ч 23 Преп. Михаїла Синадського
6 П 24 Преп. Симеона
7 С 25 Суб. Задушна

8 Н 26 Сошествіє св. Духа

9 П 27 Пресвятої Трійці (Загальниця)
10 В 28 Преп. Никити
11 С 29 Мц. Теодозії діви
12 Ч 30 Преп. Ісаакія
13 П 31 М. Ермея
14 С 1 М. Юстинна філософа

15 Н 2 Нед. Всіх Святих. С. Никифора

16 П 3 М. Лукіліяна (Петрівка)
17 В 4 С. Митрофана
18 С 5 СвщМ. Доротея
19 Ч 6 Пресв. Евхаристії (на нед.)
20 П 7 СвщМ. Теодота
21 С 8 ВМ. Теодора Стратилата

22 Н 9 Нед. 2 по Сош. С. Кирила

23 П 10 СвщМ. Тимотея
24 В 11 † Ап. Вартоломея і Варнави
25 С 12 † Преп. Онуфрія Великого
26 Ч 13 Мц. Акилини
27 П 14 Серця Христ. (на нед.) Стр. Богор.
28 С 15 Прор. Амоса

29 Н 16 Нед. 3 по Сош. С. Тихона

30 П 17 ММ. Мануїла, Савела і Ісмаїла

Римо-Кат. Свята

Сошествіє св. Духа

Понеділок св. Духа
Кльонтильди
Францішки
Боніфатія
Норберта
Роберта

Нед. Пресв. Трійці

Пріма
Маргарети кортон.
Варвари
Божого Тіла
Антонія з Падви
Василія Великого

Нед. 2 по Сош. Бенона

Йоана Фр. Режія
Райнера
Ефрема Діякона
Юліяни
Серця Христового
Альойзія Гонзага

Нед. 3 по Сош. Павлина

Зенона
Рід. Йоана Христия.
Вільгельма
Павла і Йоана
Владислава
Іриней

Н. 4 по Сош. Петра і Павла

Память Ап. Павла

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. Тарасова Ніч: гетьман Тарас Трясило погромив поляків, 1630.
2. Морд робітників у Львові, 1902.
3. Австрійські війська зайняли П'єремишль, 1915.
4. Вручили запорожцям клейноди імпер. Рудольфа II, 1594.
5. Зруйнування Запоріської Січі, 1775; Італія виповіла війну Британії та її Союзникам, 1940.
6. Бій з татарами на річці Калці, 1224.
7. Ббили гетьмана Івана Брюховецького, 1668; пом. Маркіян Шашкевич, 1843.
8. Бій козаків з поляками під Батогом, 1652; перемога УГА над поляками під Чортковом, 1919.
9. Перший Універсал Центральної Ради, 1917.
10. Через зраду татарів гетьман Дорошенко потерпів військову поразку; Німці заняли Париж, 1940.
11. Валувський указ: Заборона друкувати книжки українською мовою, 1876.
12. Похід турків на Україну, 1672.
13. Пом. укр. письменник Василь Мова-Лиманський, 1876.
14. Перший парламент Канади, 1841; пом. Вячеслав Липинський, 1931.
15. Член УВО вбив польського міністра Перацкого, 1934.
16. Розігнання Другої Думи в Росії, 1907.
17. Козаки здобули турецьке місто Озів, 1690.
18. Московський князь Андрій Боголюбський нищить Київ, 1169; Люблинська унія, 1569.
20. Гетьманські межусобиці: Самойлович в спілці з москалями побив війська Дорошенка, 1674.
22. Союз Богдана Хмельницького з шведами, 1657; пом. Євген Чикаленко, 1929.
23. Пом. укр. письменник Амвросій Метлинський, 1870.
24. Розстріляли укр. полковника Петра Болбочана, 1919; Світські війська заняли Басарабію й Буковину, 1940.
25. Убили Романа Галицького, 1225; Чорна Рада: Брюховецький гетьманом, 1663.
26. Бунт Чорноморської флоти; пароплав Патьомкін пристає до революціонерів, 1905.
27. Денікінці вбили М. Рябоволова, голову Кубанської Крайової Ради, 1919.
28. Перша трансканадійська залізниця, 1886.
29. Воєнний стан в Галичині, 1898.
30. Офензива Керенського в знищеній війною Галичині, 1917.

ЗАПИСКИ:

ЛИПЕНЬ-JULY

1941

має 31 день

1941

Українські Свята

1 В 18 М. Леонтія
2 С 19 † Ап. Юди
3 Ч 20 СвщМ. Методія
4 П 21 М. Юліяна
5 С 22 СвщМ. Евсевія

6 Н 23 Нед. 4 по Сош. Мц. Агриппини

7 П 24 Різдво Йоана Хрестителя
8 В 25 Мц. Февронії
9 С 26 Преп. Давида Солунського
10 Ч 27 Преп. Сампсона
11 П 28 Перен. мощ. СС. Кира і Йоана
12 С 29 Апп. Петра і Павла

13 Н 30 Нед. 5 по Сош. Собор 12 Апостол.

14 П 1 Безср. Козми і Дамяна
15 В 2 † Полож. Ризи Пресв. Богородиці
16 С 3 М. Якінта
17 Ч 4 С. Андрея Критського
18 П 5 † СС. Кирила і Методія
19 С 6 † Преп. Атаназія Атонського

20 Н 7 Нед. 6 по Сош. Преп. Томи і Акакія

21 П 8 ВМ. Прокопія
22 В 9 СвщМ. Панкратія
23 С 10 † Преп. Антонія Печерського
24 Ч 11 Мц. Евфимії
25 П 12 ММ. Прокла і Іларія
26 С 13 Собор. Архангела Гавриїла

27 Н 14 Нед. 7 по Сош. Ап. Акили

28 П 15 † С. Володимира Великого
29 В 16 СвщМ. Атиногена
30 С 17 ВМц. Маріни
31 Ч 18 ММ. Якінта і Еміліяна

Римо-Кат. Свята

Пресв. Крови Іс. Хр.
Посіщ. Пр. Д. Марії
Анатолія
Теодора
Антонія

Нед. 5 по Сош. Лукії

Кирила і Методія
Єлисавети
Вероніки
7 Братів Макав.
Пія 1, папи
Йоана Ігвальберта

Нед. 6 по С. Анаклета

Бонавентури
Генрика
Мат. Божої Шкаплір
Алексія
Симеона
Вінкентія а Павльо

Нед. 7 по Сош. Чеслава

Пракседі
Марії Магдални
Аполінарія
Кунегунди
Ап. Якова, старшого
Анни, Мат. Пр. Д. М.

Нед. 8 по С. Рудольфа

Віктора
Марти
Руфіма
Ігнатія Льойолі

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. Заснування Канадійської Домінії, 1867.
3. Битва під Берестечком, 1651; поляки вбили студента Адама Коцка у Львові, 1910.
4. Проголошення незалежності Злучених Держав, 1776.
6. Ухвалили конституцію Східно-України, 1923.
7. Битва під Полтавою, 1709.
8. Згинув Секретар Військових Справ ЗУНР полковник Д. Вітовський, 1919.
9. Поляки вирізали 30,000 козаків у Пляшеві на Волині (під Берестечком), 1651.
10. Битва козаків з поляками під Солоницею, 1596.
11. Пом. княгиня Ольга, 969.
12. Пом. ген. Гофман, один з творців Берестейського миру, 1917.
15. Пом. Володимир Великий, 1015.
16. Відворот УГА на Землі Східної України, 1919
17. Другий Універсал Центральної Ради; автономія України; Перша війна України з Росією, 1917, помер український поет Степан Руданський, 1873.
21. Розпущено першу Державну Думу в Росії, 1906.
23. Всеукраїнський Зїзд у Києві, 1917.
24. Другий Військовий зїзд у Києві, 1917.
25. Угода князя Святослава з греками, 972; Іван Самойлович зрікається гетьманства; Іван Мазепа гетьманом, 1687.
27. Пом. Богдан Хмельницький, 1657.
28. Австрія виповіла війну Сербії, 1914; розстріл українського полку ім. Богдана Хмельницького в Києві, 1917.
30. Смерть полковника Мих. Кричевського в бою під Лоевом, 1649; надання кубанських земель Чорноморському Кошеві, 1792.

ЗАПИСКИ:

СЕРПЕНЬ – AUGUST

1941

має 31 день

1941

Українські Свята

1 П 19 Преп. Макрини
2 С 20 Прор. Ілії (на нед.)

3 Н 21 Нед. 8 по С. ППреп. Сим. і Йоан.

4 П 22 Преп. Марії Магдалини
5 В 23 ММ. Трофіма, Теофіля і проч.
6 С 24 † ММ. Бориса і Гліба
7 Ч 25 † Успення св. Анни
8 П 26 СвщМ. Єрмолая
9 С 27 † ВМ. Пантелеймона

10 Н 28 Нед. 9 по Сош. Ап. Прохора і пр.

11 П 29 М. Калиніка
12 В 30 Апп. Сили, Сильвана і проч.
13 С 31 Правед. Евдокіма
14 Ч 1 Серпень. ММ. Маковей (Спасівка)
15 П 2 Перен. мощ. ПервМ. Стефана
16 С 3 ППреп. Ізаакія, Дальмата і проч.

17 Н 4 Нед. 10 по Сош. ММ. 7 Отрок. в Ефезі

18 П 5 М. Евсигнія
19 В 6 Преображення ГНІХ.
20 С 7 ПрепМ. Дометія
21 Ч 8 С. Еміліяна
22 П 9 † Ап. Матія
23 С 10 М. Лаврентія

24 Н 11 Нед. 11 по Сош. М. Евпла

25 П 12 ММ. Фотія і Анкити
26 В 13 Отд. Преобр. і Преп. Максима
27 С 14 Предпр. Успення і Прор. Міхея
28 Ч 15 Успення Пресвятої Богородиці
29 П 16 Нерукотвореного Образа
30 С 17 М. Мирона

31 Н 18 Нед. 12 по Сош. ММ. Флора і Лавра

Римо-Кат. Свята

Оков св. Петра
Альфонса Лігорія

Нед. 9 по Сош.

Домініка
† Мат. Божої Сніжної
† Преобр. ГНІХ
Каєтана
Кирія
Романа

Нед. 10 по Сош. М. Лавр.

Сузання
Кляри
Гіполита
Євзевія
Успення Пр. Д. Марії
Йоакіма

Нед. 11 по Сош. Якінта

Єлени
Людвика
Стефана
Йоанни Шанталь
Тимотея
Филіпа

Нед. 12 по Сош. Вартол.

Людвика
Мат. Бож. Ченст.
Йосифа з Калясанс
Августина
Усікновен. Йоана Хр.
Рожі з Ліми

Нед. 13 по С. Раймунд.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. Пом. кошовий Іван Сірко, 1680; пом. Леся Українка, 1913.
5. Пом. Ганна Барвінок (Кулішева), 1913.
6. Вбили князя Бориса Володимировича, 1015; Австрія виповіла війну Росії, 1914.
7. Арешт Гонти і Залізняка, провідників повстання, 1768.
8. Австрія виповіла війну Чорногорі, а Чорногора і Сербія Німеччині, 1914.
9. Ур. Осип Юрій Федькович, 1834.
10. Пом. Марія Марковичка (Марко Вовчок), 1907.
11. Пом. укр. поет Волод. Самійленко, 1925.
12. Зруйнування Чигирину, 1678.
15. Ур. Іван Франко, 1856.
16. 'Острозська Біблія', друга друкована книжка в Україні, 1581.
17. Перший розділ Польщі; Галичина прилучена до Австрії, 1772.
18. Закарпатську Україну прилучили до Чехословаччини, 1919.
19. Галичину признали окремою державою 1920.
20. Універсал Степана Баторого: впорядкування козаччини, 1576; пом. Григорій Квітка-Основяненко, 1843.
21. Пом. укр. письменник Осип Маковей, 1925.
23. Смерть гетьмана Богдана Ружицького, 1576.
25. Австрія виповіла війну Ніпону (Японії), 1914; німці здобули Бересте, 1915.
26. Румунія виповіла війну Австрії, 1916.
27. Примусова військова служба в Канаді, 1917; большевики замордували Марусю Тарасенко, розвідницю українського повстанчого штабу враз з 60 повстанцями, 1923.
28. Большевики розстріляли в Києві укр. поета Грицька Чупринку, 1921.
30. Перемога козаків над поляками під Зборовом, 1649; ляхи підступом вбили Юліана Головінського, команданта УВО, 1930.
31. Українські армії захоплюють Київ, 1919.

ЗАПИСКИ:

ВЕРЕСЕНЬ-SEPTEMBER

1941

має 30 днів

1941

Українські Свята

1 П 19 М. Андрея Стратилата
2 В 20 Прер. Самуїла
3 С 21 Ап. Тадея
4 Ч 22 М. Агатоніка
5 П 23 Отд. Успення, М. Лупа
6 С 24 СвщМ. Евтиха

7 Н 25 Нед. 13 по Сош. Відн. м. Ап. Вартол.

8 П 26 ММ. Адріяна і Наталії
9 В 27 Преп. Пімена
10 С 28 Преп. Мойсея Муринна
11 Ч 29 Уск. гл. Йоана Хр. (на нед.) Піст.
12 П 30 СС. Александра, Йоана і Павла
13 С 31 † Полож. Пояса Пресв. Богород.

14 Н 1 Нед. 14 по Сош. † Преп. Симеона

15 П 2 М. Маманта
16 В 3 СвщМ. Антима
17 С 4 СвщМ. Вавили
18 Ч 5 Прер. Захарії
19 П 6 Чудо Архістрат. Михаїла
20 С 7 Предпр. Різдв. Пр. Богор., М. Соз.

21 Н 8 Нед. 15 по Сош. Різдв. Пр. Богор.

22 П 9 Правед. Йоакима і Анни
23 В 10 ММц. Мінод., Мітрод. і Німфодори
24 С 11 Преп. Теодори
25 Ч 12 Отд. Різдва і СвщМ. Автонома
26 П 13 Предпр. Воздв. і Обневл. Храма
27 С 14 Воздвиж. Чесного Хреста (Піст)

28 Н 15 Нед. 16 по Сош. ВМ. Никити

29 П 16 ВМц. Евфимії
30 В 17 ММц. Софії, Віри, Надії і Любови

Римо-Кат. Свята

Егідія
Юста
Ізабелі
Розалії
Лаврентія
Захарії

Нед. 14 по С. Ребінні

Різдво Пр. Д. Марії
Гаргонія
Миколая з Толента
Якннта
Гвідона
Товії

Нед. 15 по С. Взд. Ч. Хр.

Мат. Бож. 7 Болів
Корнелія
Лямберта
Ап. Томн
Януарія
Евстахія

Нед. 16 по С. Ев. Матея

Мавра
Теклі
Герарда
Клеофора
Кипріяна
Козми і Дамяна

Нед. 17 по С. Вячесл.

Архістр. Михаїла
Ероніма

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. Почалася польсько-німецька війна, 1939.
2. Похорон Богдана Хмельницького і вибір Івана Виговського гетьманом, 1657; пом. гетьман Іван Мазепа, 1709.
3. Турецький султан приймає запоріжців під свою зверхність, 1710; московські війська зайняли Львів, 1914; Британія і Франція виповіли війну Німеччині, 1939.
5. Договір князя Олега з греками, 911; вбили князів Бориса й Гліба Володимировичів, 1015; абдикація і заслання гетьмана Дорошенка на Сибір, 1676.
7. Большевики замордували Віру **Бабенко**, розвідчицю укр. повстанчого штабу Катеринославщини і 62 повстанців, 1921.
9. Уродився батько української літератури, Іван Котляревський, 1769.
10. Перший бій УСС з москалями під Сянками, 1914.
11. Абдикація гетьмана Івана Виговського; Юрко Хмельницький стає гетьманом, 1659.
12. Запоріжці захопили Хаджибей (Одесу), 1789; розігнали Державну Думу в Росії, 1912.
14. Мир Німеччини з аліянтами, 1918.
15. Гадяцька умова з поляками, 1658; пом. український драматург Іван Тобілевич (Карпенко Карий), 1907.
16. Ур. Карпенко Карий, 1848.
17. Ур. Михайло Павлик, 1853; **Со**вітські війська заняли Західні Землі, що були під Польщею, 1939.
18. Засновано соціал-демократичну партію в Галичині, 1899.
19. Бій під Сарагоссою, де брали участь і запоріжці, 1777; пом. український поет Сидір Воробкевич, 1903.
20. Позбавлення права голосу горожан коаліції в Канаді, 1917.
27. Капітуляція Польщі в війні з Німеччиною; Розвал Польської держави, 1939.
28. Ур. історик Михайло Грушевський, 1866.
30. Пом. український учений Осип Бодянский, 1877.

ЗАПИСКИ:

ЖОВТЕНЬ-ОСТОВЕР

1941

має 31 день

1941

Українські Свята

1 С 18 Преп. Евменія
2 Ч 19 ММ. Трофіма, Саваттія і Доримед.
3 П 20 ВМ. Евстатія
4 С 21 Отд. Воздв. і Ап. Кондрата

5 Н 22 Нед. 17 по Сош. СвщМ. Фоки

6 П 23 Зачаття Йоана Хрестителя
7 В 24 ПервМц. Теклі
8 С 25 Преп. Евфрозинії
9 Ч 26 Ап. Ев. Йоана Богосл. (на нед.)
10 П 27 М. Калістрата
11 С 28 † Преп. Харитона

12 Н 29 Нед. 18 по Сош. Преп. Киріяка

13 П 30 СвщМ. Григорія
14 В 1 Жовтень. Покр. Пр. Богор. (на нед.)
15 С 2 СвщМ. Кипріяна
16 Ч 3 СвщМ. Діонізія
17 П 4 СвщМ. Єротія
18 С 5 Мц. Харитини

19 Н 6 Нед. 19 по Сош. † Ап. Томи

20 П 7 ММ. Сергія і Вакха
21 В 8 Преп. Пелягії
22 С 9 † Ап. Якова Алфеїва
23 Ч 10 ММ. Ерлампія і Ерлампії
24 П 11 Ап. Филипа
25 С 12 ММ. Прова, Тараха і Андроніка

26 Н 13 Нед. 20 по Сош. ММ. Карпа і Пап.

27 П 14 ММ. Гервазія і Протазія
28 В 15 Преп. Евтимія
29 С 16 М. Лонтина Сотника
30 Ч 17 Прор. Озії
31 П 18 † Ап. Ев. Луки

Римо-Кат. Свята

Ремігія
Ангелів Хорон.
Кандида
Франца з Асижу

Нед. 18 по С. Плякида

Бруна
Сергія і Вакха
Бригіді
Діонізія
Франца Боргія
Плякиди

Нед. 19 по Сош. Максим.

Едварда
Калікста
Тереси від Ісуса
Герарда Маєллі
Ядвіги
Ев. Луки

Нед. 20 по С. Петр. Альк.

Івана Кантія
Іларіона
Кордулі
Івана з Каляс.
Арх. Рафаїла
Хризанта і Дарії

Нед. 21 по Сош. Єваріста

Савини
Апп. Симона й Юди
Наркиса
Клявдія
Вольфганга

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. Петро Дорошенко зістав вибраний гетьманом, 1665.
3. Пом. укр. письменниця Олена Косач-Пчілка, 1930.
5. Чигиринський сойм, 1656.
6. Відкриття українських університетів в Києві і Камянці, 1918.
7. Бучацька угода: Польща і Росія зріклися етнографічної території України, 1672.
10. Христофор Колумб відкриває Америку, 1492.
11. Скасування автономії Запоріжжя, 1750.
13. Помер поет Петро Артемовський-Гулак, 1866.
15. Повстання Остряниці, 1638.
17. Конституція в Росії, 1905.
18. Ур. український учений Михайло Драгоманів, 1841.
19. Проголошення Зах.-Української Народньої Республіки, 1918.
20. Ур. Яків Головацький, 1814.
22. Берестейська унія: Заводять гр.-католицизм на Україні, 1596.
26. Поляки разом з козаками взяли Москву, 1612.
27. Пом. український митрополит і письменник Дмитро (Туптало) Ростовський, 1709.
28. Пом. укр. учений Омелян Огоновський, 1894.
29. Помер український філософ Грицько Сковорода, 1794.
31. Бій козаків з поляками над Куровим озером, 1625.

ЗАПИСКИ:

ЛИСТОПАД-NOVEMBER

1941

має 30 днів

1941

Українські Свята

1 С 19 Прор. Йоїла

2 Н 20 Нед. 21 по Сош. ВМ. Артемія

3 П 21 Преп. Іларіона

4 В 22 С. Аверкія

5 С 23 † Ап. Якова, Брата Господня

6 Ч 24 М. Арети

7 П 25 ММ. Маркіяна і Мартирія

8 С 26 ВМ. Димитрія

9 Н 27 Нед. 22 по Сош. М. Нестора

10 П 28 Мц. Параскевії Пятниці

11 В 29 Преп. Мц. Анастазії

12 С 30 ММ. Зиновія і Зиновії

13 Ч 31 Апп. Стахія, Амплія і проч.

14 П 1 Листопад. Безср. Козми і Дамяна

15 С 2 ММ. Акинтина, Пігасія і проч.

16 Н 3 Нед. 23 по Сош. М. Акепсима

17 П 4 Преп. Йоанікія

18 В 5 ММ. Галактіона і Епістимія

19 С 6 С. Павла Царгородського

20 Ч 7 М. Єроніма

21 П 8 Архистратига Михаїла

22 С 9 ММ. Анисифора і Порфірія

23 Н 10 Нед. 24 по Сош. Апп. Ераста і пр.

24 П 11 ММ. Міни, Віктора і Вінкентія

25 В 12 Свщ. М. Йосафата (на нед.)

26 С 13 † С. Йоана Золотоустого

27 Ч 14 † Ап. Филипа (Пилипівка)

28 П 15 ММ. Гурія, Самона і Авва

29 С 16 † Ап. Ев. Матей

30 Н 17 Нед. 25 по Сош. С. Григорія Чуд.

Римо-Кат. Свята

Всіх Святих

Нед. 22 по Сош.

Губерта

Кароля

Єлисавети

Леонарда

Теогата

4 Коронатів

Нед. 23 по С. Теодора

Андрея

Мартина еп.

Мартина, папи

Станіслава Костки

Йосафата Кунцевича

Гертруди

Нед. 24 по Сош. Отмара

Григорія

Оттона

Єлисавети Угорської

Фелікса

Введення Преч. Діви

Киклії

Нед. 25 по С. Климент

Йоана

Катерини

Сильвестра

Валеріяна

Крискентія

Сатурніна

Н. 1 Адвенту. Ап. Анд.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. Українці захопили владу у Львові, 1918.
3. Пом. гетьман Петро Дорошенко, 1698; пом. укр. письменник Микола Устиянович, 1885.
4. Відкрили Українську Академію Наук у Києві, 1918; другий Зимовий похід отамана Юрка Тютюнника, 1921.
5. Австрія і Німеччина проклятують польське королівство, 1916.
6. Ур. перший письменник і поет, що почав писати народною мовою в Галичині, Маркіян Шашкевич, 1811; пом. укр. композитор Микола Лисенко, 1912.
7. Большевицький переворот в Петербурзі; різня юнаків кінної і артилерійської школи, 1917. денікінці повісили Калабухова, члена Кубанської Української Ради, 1919.
8. Большевики захопили владу в Московщині: большевицьке повстання в Києві, 1917.
9. Заслали в Петроплавську кріпость гетьмана Павла Полуботка, 1724; абдикація австрійського цісаря Кароля: розвал Австрії, революція в Німеччині і Австрії, 1918.
10. Москалі зруйнували гетьманську столицю Батурин. 1709; пом. Іван Котляревський. 1838.
11. Ляхи скарали на смерть Мельничука, Цепка і Мелемету, 1922.
13. Війська тимчасового московського уряду зістали погромлені большевиками коло Царського Села, 1917.
15. Гетьман Павло Скоропадський проголошує федерацію з Москвою. Початок повстання проти гетьманського уряду, 1918.
16. Ур. письменниця Ольга Кобилянська, 1863.
17. Масагра українських повстанців большевицькою кіннотою в селі Малих Міньках на Волині, 1921.
18. Уродився укр. письменник Іван Нечуй-Левицький, 1838.
19. Перший універсал Центральної Ради: Проголошення Української Народної Республіки, 1917.
21. Большевики розстріляли 359 полонених українських повстанців у Базарі на Волині, 1921.
22. Перший випуск українських банкнотів, 1917; українські війська залишили Львів, 1918.
23. Помер український критик Михайло Федюшка, 1919.
26. Московщина остаточно зліквідувала Гетьманщину, 1764; помер історик Мих. Грушевський, 1934.
28. Інтернували Українську Армію в Польщі. 1920.
29. Ур. укр. письменник Григорій Квітка-Основьяненко. 1778.
30. Кінець революційних війн в Америці. 1782: смерть Старика і Бездзинського. членів УВО, 1932.

ЗАПИСКИ:

ГРУДЕНЬ-DECEMBER

1941

має 31 день

1941

Українські Свята

1 П 18 ММ. Плятона і Романа
2 В 19 Прор. Авдія
3 С 20 Преп. Григорія Декаполіта
4 Ч 21 Вхід в Храм Пресв. Богородиці
5 П 22 Ап. Филимона
6 С 23 СС. Амфілохія і Григорія

7 Н 24 Нед. 26 по Сош. ВМц. Катерини

8 П 25 СвщМ. Климентія
9 В 26 Преп. Аліпія
10 С 27 ВМ. Якова Персянина
11 Ч 28 ПрепМ. Стефана
12 П 29 ММ. Парамона і Філумена
13 С 30 † Ап. Андрея Первозванного

14 Н 1 Нед. 27 по Сош. Прор. Наума

15 П 2 Прор. Авакума
16 В 3 Прор. Софонія
17 С 4 ВМц. Варвари
18 Ч 5 † Преп. Сави Освященного
19 П 6 С. Николая Чудотворця
20 С 7 С. Амвразія

21 Н 8 Нед. 29 по Сош. Преп. Патапія

22 П 9 Непорочне Зачаття Пр. Д. Марії
23 В 10 ММ. Мина, Ермогена і Евграфа
24 С 11 Преп. Даниїла Стовпника
25 Ч 12 Преп. Спирідіона
26 П 13 ММ. Евстратія, Авксентія і пр.
27 С 14 ММ. Тирса і Левкія

28 Н 15 Нед. Праотців. СвщМ. Елевтерія

29 П 16 Прор. Аггея
30 В 17 Прор. Даниїла
31 С 18 М. Севастіяна

Римо-Кат. Свята

Елігія
Вівіанні
Франца Ксаверія
Варвари
Сави
Николая Чудотворця

Нед. 2 Адв. Амбразія

Непор. Зач. Пр. Д. М.
Мокадії
Мелтіяда
Дамазія
Александра
Лукії

Нед. 3 Адв. Спирідіон

Фортуната
Аделяїди
Лазаря
Граціяна
Немезія
Теофіля

Нед. 4 Адв. Ап. Томи

Зенона
Вікторії
Навечерія Різдва
Різдво Христове
Первом. Стефана
Еванг. Йоана

Нед. по Різдві. Н. Діт.

Томи
Давида
Сильвестра

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. Кальнишевський видає московському судові отамана Дорошенка і товаришів, 1769.
2. Бій Хмельницького з поляками під Жванцем, 1653; зрада отамана Волоха: останки Української Армії збираються в районі Любар-Чарторія, 1919.
3. Татари зрадили Хмельницького, 1653; пом. укр. письменник Євген Гребінка, 1848.
4. Пом. останній кошовий Запоріської Січі, Петро Кальнишевський, 1803.
5. Аліанти визнають Українську Народню Республіку, 1917; Перший Зимовий похід у большевицьке запілля, 1919.
6. Чорноморці здобули Очаків, 1788; розігнали Установчі Збори в Росії, 1917.
7. Зїзд Рад Робітничих і Селянських Депутатів у Харкові, 1917.
8. Заснували "Просвіту" в Галичині, 1868.
11. Повстання Лободи і Наливайка, 1595.
12. Юрій Хмельницький зрікається гетьманства; Павло Тетеря гетьманом, 1662; Чорноморці здобули Ізмаїл, 1790.
13. Другий бунт у Січі проти Кальнишевського, 1769.
14. Упадок гетьманату. Війська Директорії займають Київ, 1918.
16. Пом. перший український друкар Іван Федорів, 1583.
18. Пом. гетьман П. Полуботок у Петроплавській кріпості, 1724.
19. Татари під проводом Батія руйнують Київ, 1240.
20. Повстання Павлюка (отамана Павла Бута): бій під Кумейками, 1637; вибори до Українських Установчих Зборів, 1917.
21. Ляхи скарали на смерть кошового отамана Івана Сулиму, 1638; Знесення гетьманщини на Україні, 1761.
22. Михайло Ханенко гетьманом Правоберіжньої України, 1670.
23. Заснували Наукове Товариство ім. Т. Шевченка у Львові, 1873; Ляхи скарали на смерть Василя Біласа й Дмитра Данилишина у Львові, 1932.
24. Центральні Держави визнають Українську Народню Республіку, 1917.
27. Бій з яничарами в Запоріській Січі, 1674.
28. Заснували Січ в Банаті на Угорщині, 1785; повстання декабристів на Україні, 1825.
29. Бунт на Січі проти Кальнишевського, 1768.
30. Бій козаків з поляками під Боровичами, 1637.
31. Видали Павлюка полякам, 1637.

ЗАПИСКИ:

В ДЕСЯТИРІЧЧЯ НОВОГО ШЛЯХУ

“Кожний свідомий член українського народу в Канаді признає, що вже здавна відчувається потреба мати часопис, який не з вузько-партійної, лише з загально-української точки погляду порушував би та оцінював би всякі справи, що відносяться до українського народу взагалі, а до канадійських українців зокрема... Кожний признає, що досі не було в нас такого окличника, що закликав би всі українські національні групи в Канаді до спільної акції тоді, як вимагає цього далека Вітчизна, чи місцеві інтереси українського загалу.... Наш часопис старатиме по змозі виконувати обов'язки такого окличника....”

“Безогляду на свою партійну приналежність та релігійний обряд кожний канадійський та американський українець і українка, що стремлять до визволення українських земель із ворожого ярма і до створення Самостійної України, повинні пам'ятати, що “як вітчизна в упадку, забудь отця, забудь матку, іди повинність исправлять”.... Наш часопис має завдання — від часу до часу пригадувати українському загалові в Канаді цю повинність, бо ніде правди діти, що той загал надто часто забуває про неї або й легко важить її....”

“Захоплені партійною та релігійною боротьбою, яка не раз переступає межі фанатизму, канадійські українці витрачають на менш важні справи багато часу, енергії, грошей та паперу, а переочують або пускають мимо чи крізь свої вузькопартійні окуляри дивляться на підставові життєві справи української нації взагалі, а зосібна недоцінюють справ і завдань, які повинен мати перед собою кожний член українського загалу в Канаді, щоби міг стати дійсно добрим і рівноправним та активним горожанином цієї країни.

Наш часопис буде старатися, щоби кожний член української нації в Канаді відкладав на хвилю свої вузькопартійні окуляри, як наша далека Вітчизна кликатиме поміч; він буде старатися, щоби весь український загал у Канаді піддержував морально й матеріально тих наших братів у рідному краю, які ведуть політичну чи фізичну боротьбу із ворогами, що загарбали українські землі; він буде старатися, щоби канадійські українці, горожане Великої Бритійської Імперії, були дійсно свідомими британськими горожанами та щоби брали активну участь у кожній ділянці канадійського політичного та соціального життя, а не лише — як досі — йшли насліпо та несвідомо в хвості будьякої політичної чи іншої організації, бо так їм хтось приказав, чи туди пхнув...”

“Ми віримо, що наш клич “помагаймо в потребі нашим океанським братам, які бажать звільнити Вітчизну з ворожої неволі” — не останеться голосом “вопіючого в пустині”, але пригадає кожному членові української нації на цій землі, що треба сповняти повинність зглядом своєї нації далекої Вітчизни.

Ми віримо, що ми, канадійську українці, вміємо не лише про-

вадити завзяту партійну боротьбу межи собою, але й що зуміємо гідно і всі як один дати поміч борцям за Волю України та зможемо постояти за свої права на цій землі.

Ми певні, що в разі потреби зуміємо ми виходити із зачарованого вузькопартійного колеса на прямий шлях, що веде до визволення України та зуміємо поступити вперед із недвижимої точки на якій стоїмо від десятків літ як горожане цієї країни.....”

* * *

Піоніри, перші друзі й перші передплатники Нового Шляху напевно пригадують собі повижчі заяви. Це напрямні, завдання й цілі того часопису, висловлені в передовиці “Шлях Визволення — Шлях Боротьби”, що була вміщена в 1 числі часопису з 30 жовтня, 1930 року.

У десятиріччя Нового Шляху наводжу повижче з програмової статті, щоб читачі мали перед очима, які завдання наложив був на себе часопис.

Не сподіюся, щоби хтобудь міг доказати, що Новий Шлях колибудь збочував зо своєї напрямної, чи не старався виконувати завдань, наложених на нього вимогами української нації та потребами українського суспільства в Канаді, а оформлених горсткою піонерів Нового Шляху. Навпаки, кожне число часопису впродовж десяти минулих років свідчить, що він навіть серед найтрудніших обставин і найчорніших ситуацій непохитно й високо ніс прапор української визвольної боротьби, національного об'єднання українців і канадійського громадянства. Свідчить про це самий факт, що Новий Шлях не тільки проіснував десять тяжких років, але й з кожним днем розвивався й став одним із найбільше поширених українських часописів у Канаді.

Напевно не буде пересадом, як скажемо, що між іншим завдяки праці Нового Шляху канадійські українці заняли одне з найперших місць серед заморської еміграції під оглядом національної організованості, громадської свідомості та несення матеріальної й моральної допомоги українським націоналістичним бойовим лавам в Україні.

* * *

Глянувши в минуле десятиріччя можемо з рукою на серці сказати: Новий Шлях гідно виконав свій обов'язок, свої завдання! Однак коли глянемо на народню та громадську роботу, яка ще стоїть перед Новим Шляхом, мусимо заявити: Як мало ще зроблено, а скільки багато ще треба зробити! Живемо ж у переломовій добі світу; в добі, коли метал гартується, а глина розсипається. В добі, коли всі мусимо стати лавою та змагатися за краще завтра України під гаслами, які впродовж десяти років голосили...

Дуже тяжкі завдання перед українським народом і перед канадійськими українцями — а ті завдання, це також завдан-

ня Нового Шляху. Довершення й успіхи своєї праці в минулому десятиріччі завдячує Новий Шлях у першій мірі всім тим, які пізнавши його напямну, завдання й цілі щиро й належно підтримували його в його праці. Всім тим, які вважали Новий Шлях своїм виразником, своїм пробойовиком, своїм учителем.

* * *

Упродовж десять років Новий Шлях голосив українцям віру в себе, у свої власні сили — віру в слушність і невміручість української правди. І сьогодні по десять роках своєї праці Новий Шлях свято вірить у своїх послідовників. Вірить у їхню національну свідомість, націоналістичне завзяття та прямолінійність, у запал до народньої праці аж до самопожертви. Вірить у них так сильно, як в остаточну Перемогу українського народу! Тому ступає в друге десятиріччя свого існування з незломним переконанням, що свій обов'язок у невідомій будучині він виконає так солідно, як виконав його в своєму першому десятиріччі. Бо НАША СИЛА В НАС САМИХ!

Марш Націоналістів

Зродились ми великої години,
з пожеж війни і з полум'я вогнів;
плекав нас біль по втраті України,
кормив нас гнет і гнів на ворогів.

І ось ідем у бою життєвому
міцні, тверді, незломні мов граніт,
бо плач не дав свободи ще нікому,
а хто борець, той здобуває світ.

Не хочемо ні слави, ні заплати.
Заплатою нам радість боротьби:
Солодше нам у бою умірати,
ніж в путах жити мов німі раби.

Доволі нам руїни і незгоди:
не сміє брат на брата йти у бій.
Під синьожовтим прапором свободи
зєднаєм весь великий Народ свій.

Велику правду для усіх єдину
наш гордий клич Народові несе:
Батьківщині будь вірний до загину,
нам Україна вижча понад все!

Веде нас в бій борців упавших слава.
Для нас найвижчий закон та приказ:
Соборная Українська Держава —
міцна й одна від Сяну по Кавказ.

ІВАН ШЕЛЕСТИНСЬКИЙ

НАШЕ НЕ ПРОПАДЕ

В Лоні Землі

Над ними не було сонця, ні неба: був масив каменя — 400 стіп. Під ними були неспросліджені ще надра землі, що дихали гарячцю. Кругом море вічної підземної ночі. Тільки, що штучними зорями являлися тут електричні гірничі лампи Едісона. У пробитих штольнях, що йшла за покладами цінного металю, снувався дим та газ з соток кілограмів вистріленого динаміту. Ніхто тут не думав мабуть про красу природи, ясне сонце, синє небо, птиці та цвіти; тут було, часто грізне, лоно природи землі. Одинокша шахта — ланцюх сполуки зо світом та життям на поверхні мрячилася немов зубною дірою з роті якогось великана і цюріла зимною водою.

Це була копальня золота—того дорогого металю, за який од віків ллється кров, за якого будують хмародери та гармати, віллі і тюрми, блистячі прикраси й кайдани. Яким голови украшають часто немудрі царі і якими кишені наповняли й наповняють одверті і скриті бандити та пірати.

Стояли біля рудопроводу, де золоту руду зсипають. Робітники-гірники. Англієць зо старої Англії—Ліонард Травс, канадієць Клиффорд, француз Едвард Роньє, італієць Карло Туттероні, ірландець Берт Фленерті, хорват - югославець Маріян Продініч, поляк Пйотр Збічек, що в 1919 році на Белз наступав, Михайло Заберешко з Карпатської України і — я. Відпочивали. Говорили про політику і війну. Десь над нами чи під нами потріскував загрозливий камінь. Він часто вибухає силенною експлозією та забрав вже многі жертви. Це певно бог землі-гном боронить так своїх посіlostей, бо люде гірше потворних кертиць довбають, вертять, діравлять лоно землі, добираються до її утроби.

Був це кінець кривавого березня, 1939 року; місяця, коли Срібна Земля українська однодобовим метеликом дихала волею повною. Час, як перші з поміж народів Європи і світу українці голіруч поставили спротив політичним піратам, а з тим і новим дешево славним Наполеонам.

— Буде таки війна, чи не буде? — починав перший канадієць Клиффорд Леникс, що воєнними справами дужче цікавився, чим національною канадійською грою на льоду — гаківкою.

— Виглядає, що не буде, — відповідав бритієць Травс, що перебував минулу світову війну на французьких бойовищах і навіть газу захопив. — Ось Чехословаччина піддалася, хто буде війну зачинати? А німці Англію і Францію не будуть зачіпати. Як і зачеплять, то тільки на лихо собі самим.

Француз Роньє з усміхом потакнув головою:

— Розуміється. Тепер війна перенеслась би на німецьку територію. бо німцям Мажіно лінію не перейти. Та й Мусоліні може набрати, якщо звяжеться з Гітлером.

Італієць Туттероні шкірився і позіхав:

— Хай там б'ються. Мені тут гаразд.

Слов'яне мовчали. Курили. Хорват Продініч лямпу розкручував, шкло витирав, нарікав, що не ясно світить.

— А що Польща буде робити? — нехотя кинув питання британець.

— Не знаєш, що буде робити? — підхопив я. — Помагає Гітлерові парцелювати Чехословаччину. Дістала частину Шлезьку, щось там у словаків два села. Консолідує спільний кордон із Мадярщиною. А ще може поставити разом з німцями домагання якихсь колоній в Африці, скажім британській Нігерії чи Танганайки...

Поляк Збічек, що наступав колись на Белз, немило поглянув на мене, але нічого не сказав. Він взагалі слабина в англійській розмові.

— Ті українці в Карпатській Україні то відважні люде. Можна їм погратувати, — озвався хорват. — Ось чехів я знаю з минулої війни. На італійському фронті разом стояли. Все там італійці лінію проломили, де чехи були. Може й наш Туттероні там був — штовхнув він смаглявого італійця під бік.

— Не був. Я був замолодий ще тоді.

— Він ще тоді макароні робив — кинув насмішкою британець.

— І того він не годен був робити — він тільки макароні нищив — додав канадієць.

— То тому власне чехи спиняли німців тепер, бо вони до війни, як баци нездалі, — продовжав хорват.

Недалеко почала працювати з шумом помпа.

— То певно Дик прийшов — озвався британець. — Він може щось нового чув.

Ми почекали трохи. Робітники курили, француз пішов води попити. Помпа гуділа, переливалася вода, як у вирі, у водозбірні, що в ній з поблизьких штолень вода збиралася. На помпі тут багато полягає, колиб вона перестала працювати повний час, то скоро ціла копальня буде затоплена.

— Гей, Дик! — крикнув канадієць. — Ходи сюди!

Треба було повторити, бо Дик не чув. Крикнули ми ще кілька разів і він — повна фігура, більше як п'ятдесятьлітній моряк і старшина - гарматчик Дик Майкл Бирді приступив. З гумового плаща стікала вода, руки витирав від оливи онучкою. Лице погідно усміхалося.

— Якого чорта хочете?

— Маєш "айриш свіп стейк"?

— Звичайно. Хочеш?

— Затримай, я може візьму на платний день.

Це так трохи скупий італієць.

— Ти все береш на платний день, а я ще одного білету тобі не продав.

— Ну, знаєш, я грошей не маю — пропиваю.

У Дика можна купити яких хто хоче розігравкових білетів і він на них може чотири рази більше заробляє, чим працюючи в копальні при помпі.

— А як же риба? — іронічно спитав хорват.

— Ти дурний! Риба тепер росте під льодом.

Дик це подивився на рибак.

— А лишть це — озвався британець. — Скажи, Дик, що де чув нового?

Дик звичайно їздить в копальню пізніше за нас; все може зловити ранішні новини.

— О, нічого такого — порухався він. — Українці підпускають чорта мадярам. Бють в горах.

Мені побігли мурашки поза плечі:

— Справді, Дик, ще бються?!

— Так. Таке з Америки на короткі хвили зловили.

— От як би українцям тієї зброї, що чехи мали — підхопив перший хорват.

— Та що чехи? Вони ж — пронацісти, — сплюнув француз.

— Пронацісти чи ні, але боягузи одні з перших — продовжав хорват. — Видати мільйони на укріплення в Судетах і віддати це все без стрілу, то вже треба не знати кого. Ось ти, канадійче, робиш в копальні вже може десять років, маєш хату, авто й ще може якесь майно. Нехай на тебе нападе Туттероні і схоче те все тобі відібрати. Не будеш боронитись?

— Я йому голову розвалю таки зараз отут — пів жартівливо, а пів серіозно рушився канадїєць проти італійця.

— Ось бачиш. Так повинен кожний робити. Як би всі так боронились, то може менше воєн було б на світі.

Майк Заберешко

— Але чого то мадяре лізуть на твою землю, Майк? — поспитав прямо закарпатця британець. — Та ж — я чув — твоя земля бідна. Самі гори та ліси.

— О, мадяр плаче за нашими лісами — озвався Майк. — Він не має чим палити. Сіє таку грубу соломку, тому вяже в сніпки і палить. Або сушить гній та й тим палить. А що з того за вогонь? У нас же лісів—море. Мадяре мають більше хліба, то правда, та я ніколи не хотів би мінятися з ними за хліб нашими лісами.

Я дивлюся на Майка. Знаю його з бачення від двох років, він здається, нічим не интересується, до жадної організації не належить. Має тут працю й гроші, а в Срібній Землі родину. Він один з найліпших робітників. В копальні вже тільки того "золотого" каміння перекидав, що можна штучний Вігорлят висипати. Він навіть півграмотний, здається, не передплачує й не читає жадної газети, бо й на що, коли другі новини скажуть. Я цілий час дивлюся на нього, як на сіру українську порошокину, з якої аж може якийсь геній міг би щось путнього створити. Він нікого не питаючись, нічого не довідуючись, поїхав був в Америку. Якимсь чудом дійшов до фірми, що зброю виробляє. Замовив п'ять скорострілів. Признався мені про це вже ось таки дуже недавно, як мадяри рушили ординським походом в Карпатську Україну.

— Запізно, ох, запізно — журився він. — Булиби хоч пятьсот мадярів положили. А я так, як би чув, що вони прийдуть. А вже все було готове, лише висилати.

— Як же ти там дістався? — цікавився я.

— За гроші, кажуть, тата-маму купиш. Чому б не можна зброю?

— Як же ти був би це доставив?

— Це вже моя річ.

Я не розпитував більше. Він — гуцул, а гуцул не любить непотрібно зраджувати тайну навіть приятелеві.

Це було перед двома тижнями. Тоді, як у тутешній березневій сніговії відчували ми розпучливий відгомін нерівного бою українців з монголами.

— Як ти кажеш, Дик? Буде війна? — питав хорват.

— Не скажу.

— Що то значить?

— Бо ти підеш і розтрубиш другим і можете зробити мене пророком. А за пророцтво мені ніхто не заплатить.

— Краще продавати білети?

— Розуміється.

— То вже краще, щоб наш Берт так вчипився продажі білетів, принаймні тих — “своїх”. Було би якось до лиця і більш патріотично, — загикав вказуючи на ірляндця Фленерті.

— Хто ж йому боронить? — стискав плечима Дик.

Тихий, як осіння ніч, мовчаливий ірляндець тільки незаметно усміхався очима. Нічого не говорив. Але дехто з нас знає, що він брав участь в ірляндському Великодному повстанні 1916 року проти Англії.

Десь глухо вдарила скальна експлозія. Кілька з громади вихватили годинники: 25 минут до одинадцятої — час, коли сходяться на полуденок. Зараз же всі були на місцях.

— Говоримо про війну, а маємо її тут — кинув француз. — Не знати скільки вбитих є. Ось наш насушний хліб.

Ми чекали біля клітки, що вивозить людей і матеріял з поверхні в копальню і на відворот. За п'ятнадцять минут приїхав клітко-оператор.

— Трьох присипало на 3500 штольні — повідомив. — Не знати, чи добудуть їх за два дні.

— Погане місце бути там похованим — сарказував британець. — Ось на двісті, чотириста стіп бути присипаним то ще нічого; міг би по смерті якось видряпатися... Але з 3500 стіп то вже ніяк...

— Поляк Пйотр рушився:

— Йдемо на полуденок?

Рушаємо. “Обідова кімната” є звідси на стопятьдесять стіп. По дорозі не втерплюю, щоб не вщипнути поляка:

— А чи сниться тобі Белз, Пйотр?

— А дай спокуй — неначе виправдується він. — То було колись, а то тепер. Я з доброї волі не воював.

Говоримо, особливо поляк, “языколектом”. я говорю по українськи, а він мішає масу різних славянських, дивачно перекручених слів, з домішкою англійщини, і з того виходить “мова”, якої гаразд не зрозумів би навіть здібний мовозванець. Але ми розуміємо себе

досконало.

— Так саме з “доброї волі” пан Бек тепер не воює. Яких чудесних братанків собі на границю придбали. Монголів-вішателів. А все то пре розумний уряд твій: Бек, Мосціцкі, Сьмігли Ридз.

— А нех їх шляк трафі — рішає Пйотр, а я в душі поділяю його бажання.

“Містер Микі”

В “обідовій кімнаті” застаємо вже кілька інших робітників. Там є вже другий поляк — “містер Микі”, як його ціла штольня кличе. “Містер Микі” він з довгого “шляхоцького” прізвиська перезвався. Цей вже дуже все і всюди язиком войовничий, запальний, як бензина, польський патріот і може більше — шовініст.

— Пропала ваша Карпатська Україна, ге-ге-ге! — вітає він Майка і мене.

Майка кидає це в шалену лют, але що він памятає, що в копальні під суворою карою неможна зачинати бійки, ні серйозної сварки, тому тільки люто плює.

— Ти дурний ляху; найдурніший, якого я колибудь бачив!

Ще раз плює і замість починати свою поживу, курить. Очевидно, щоб заспокоїти злість. Я проте відгризаюсь.

— Карпатська Україна була мала. Не мала війська, ні зброї, нічого. Ще й самостійною державою не була. А проте вам страху нагнала, аж штанами трясли. Ти лише дивися, щоби Польща ще скорше не впала. То бувби великий стид, бо вона ж — моцарство.

— Польща й тебе переживе — сичить він в мій бік.

— Але ти її не переживеш! — підсміхаюсь я. — Що Польща мене переживе, то я самособою такого сподівався б, як би був в ній. Але я, слава Богу, в Канаді і сподіюсь таки довше жити, як Польща.

— Говоріть по англійськи! — звертає нам увагу француз півжартом, пів-серйозно. На його навіть не дивимось, бо виразної заборони говорити на рідній мові тут немає. Та всі починають займатися їдженням і за час мова сходить за погребаних на 3500 штольні.

* * *

В постійному й часто відповідальному зайнятті час летить, як на літакових крилах. Вже випередив птичі крила і летить скорше. А ще в час напруженої весни й літа 1939 року. Ніхто і не оглянувся, як надплила осінь, дуже а дуже подібна до тутешньої весни, бо як зима одна, так і друга, що одна в зелень привиклу до зимна вбірається, а друга в жовтін, що на зимно вже невразлива.

Сиділи ми в тій самій “обідовій кімнаті”. Ми ж майже щодня тут, хіба, що працюємо на іншій штольні. Не було кількох зо старих знакомих: Дик, що працював при помпі, відійшов до флоти, бритієць працював на іншій штольні. Були оба поляки, були і ми два українці і були інші робітники-гірники. Пйотр смачно заїдав сендвичі, голосно сьорбав гарячу каву. Це зрештою робили і всі другі, а тільки “містер Микі” вперто курил.

— Ник, отвори там повітря — озвався сердито француз. — “Містер Микі” мало має диму в штольні.

Ник-швайцарець рушив справді отворити повітряного вужа. “Містер Микі” люто кинув недокурену папіроску і вийшов з “обідової кімнати”.

— Бідак, сумує по впадку Польщі — озвався хорват, що був тепер прямо злим насмішливим духом над поляками. — То як тепер, Пйотер, вже Польська не бень -нь-ннь-дзе? — питає він Пйотера з таким притиском на “бень”, немов би вибухав кусень динаміту.

— А йди до дідька! — відказував Пйотр і їв далі.

— Я неможу зрозуміти, як Польща могла впасти не за цілих три тижні? — повторював часто француз. — Мусіло бути щось дуже зле з нею.

— Може б закликати “містера Микі” — він нам пояснить, що то таке було зле з Польщею — не вгавав хорват.

— Справді де він?

Хтось виглянув за двері:

— А дивіться: “містер Микі” вже на стації.

До стації, де починалася шахта, було недалеко. І ми бачили й чули, як він задзвонив чотири рази на клітку. За час приїхала клітка й забрала його в гору. Клітко-операторові сказав, що він хворий. Ми його опісля ніде не бачили й не чули про його. Як би не було, а духово чи може фізично не пережив впадку Польщі.

Надія Більша, як Колись

Перейшов я на другу шахту, Майка не стрічав. Не без того, щоб наш сум по занятті більшовиками Західних українських земель не подвоївся. Були ж надії: З розгрому Польщі зуміють українці створити хоч тимчасову самостійність. Не сталося так. Диктатори скорше себе зрозуміють та полагодились, як демократія.

Аж ген при кінці листопаду, 1939, стрінув я Майка. Хоч живемо в одному місті, робимо в одній копальні, то стрінати його трудно, бо — як згадано — до організації не належить і якимось не показується. Стрінув його випадково на дорозі.

— Здоров, Майк, як живеш? — вітаю його.

— Та як живу, не знаєш? Кидаю каміння, лопата вогню дає ї долари згортаю. Здадуться.

— Щось тихо дуже стало. про нас і за нас, — кидаю ніби нехотя.

— А то нічого. Наша не пропаде — кидає він весело й самопевно, як колись.

— Як там? Щось маєш нового?

— Нового, ще й якого — майже регоче він.

— Що такого? Скажи!

— Коли йдеш до роботи? — нагло звертає він розмову в іншу сторону і я більше недопитую. Знаю добре, що не скаже, бо він — гуцул.

— Йду вечором — кажу йому.

— А я за годину.

Витягає папіроски, курить і не попрашавшись відходить.

Мене мучить цікавість, що то таке Майк звідкись пронюхав. Тепер про наші новини трудно, війна, кордони замкнені, цензура і все проче. Інші за нас немов зовсім забули, бояться та дбають за себе, що

й природно. Терпів я так цілий тиждень та не видержав. Відшукав Майка таки в його помешканні, хоч дуже не люблю це робити. Він лежав на ліжку, курив. На столі велика пляшка вина — “Канадійська брунька”. Гірники часто пють. Саме небезпечна робота їх до цього спонукує, несмак після вдихування підземних газів.

— Випеш, Дзян? — пропонує Майк.

— Випю. Боюся одначе, що згага буде пекти. Вчора от в Муровича випив домашнього вина: згага цілу шихту пекла.

— Від пива не буде.

Пемо. Снується дим в кімнаті. Вдивляюся на стінний календар “Листопад” на Майковій стіні.

— Не знати, чи нам коли так доведеться, чи може аж нашим дітям — показую на малюнок.

— Нам доведеться — каже Майк. — Тобі, мені, бо ми самі цього не схочемо та не будемо, як черваки в хроні сидіти.

— Маєш які новини, Майк? Скажи вже раз.

— Ге, тобі все лише новини.

— Не дивуйся — виправдуюсь. — Я лише новинами живу. Це моя надія, що на житті підтримує.

Майк мовчить. Я вже навіть почав у душі злоститися, але що йому зробиш? Сваритися з ним не стану; мій же приятель і пивом почастував. Мовчимо довго обидва. Розмова про щось незначне, буденне не вяжеться. Зідхаю й підводжусь.

— Йду хіба геть, Майк. Дякую за пиво.

— Пий ще одну.

Вагаюсь.

— Буде забагато, це ж кварта.

— Пий, не бійся. Дідько тебе не вхопить від пива.

Він підводиться, витягає мені і собі пляшки. З того додумуюсь, що він в поважному настрої і може щось таки довідаюсь.

Коли вже в пляшках видніла на дні тільки піна, ми були, розуміється, в піднесеному настрої. Хтось з наших поважних дослідників української психології сказав, що наш народ любить пити. Переконуюсь по собі вже навіть, що це правда, бо оскільки я за шкільних часів не постановляв собі не покушати в житті ні ложки алькоголю, то тепер за одним махом видудлю пляшину, хоч зроду паним до нестями не був. І цілком незначний процент паних безрог стрічав тут між нашими, як це можна завважити поміж другими народами, а навіть між їхнім жіноцтвом.

Шуміла ліщина,
як я през ню їхав,
плакала дівчина,
як я ю відїхав...

затягаю лемківської. В Карпатській Україні не бував, тамошніх народніх пісень не знаю, тому співаю сусідської.

Як я їхав коло гаю зеленого,
вирвав емси листок з струму*) зеленого.
Як я їхав около: мила двері стала;
прежалосно плакала, як мі банда грала.
— Чого плачеш, нарікаш,
як ня іще туй маш?
Ти для мого конічка

маштареньки**) не маш.

Взяла коня за кантарь —
ввела до маштарні,
а милого за рученьку
до білої постелі...

--- Не боліла мя глава,
як з тобов гуляла,
а тепер мя юж болі:
зосталамся сама.

--- Зосталамся самочка —
яко ластівочка:
Ходит-літат по полю:
глядат шугайчка...***)

співає Майк в свою чергу, а я підгомону за ним. Здається нам, що ми в зелених горах, де "шумно, весело". Потягаю Майка здорово по плечах:

— Ну, брате, почаствував ти мене, поспівав за мною, а ще скажи новини. Бо інакше як тя фрасну: ***) ти знаєш, я мало що не сам гуцул.

Майк поважніє.

— Воно не так добре розтрублюватися багато в ці часи про нас. Але тобі скажу. Маю я сестрінця в Карпатській Україні: Хлопець молодий — двадцять років. Був у січовиках, був в Галичині, як Польща валилася. Опісля чорти його аж на Донбас понесли, а тепер є між постоянниками-румунми. Отже хлопець провидів світу досить. То я листа від його мав, та й ще якого! Писаний так, що лише я вмю читати, хоч і невчений. То знаєш, треба бути хитрим та й не мало. То ніби там коломийки повиписувані і про корови і про гній і все на купу, ніяка цензура не розбере. Я от собі дещо переписав, то вже лекше було б якомусь професорові читати й зрозуміти. Пише він: "Не хочу в тебе, вуйку, доларів, бо знаю, що вони легко не приходять. А хочу тобі, вуйку, сказати, що наша не пропаде! Ані мадяре, ані москалі, які великі та "сильні", ані румуни, що трясуться за постолі й мамалигу, ані німчиська прямо навіть не знають, що робити, коли ходить про наше питання, бо воно таке тяжке, що його ані розтяти, ані розв'язати їм, лише таки нам самим, вуйку. Українці то вже не той народ руснаків, галиціянців, буковинців, бойків та гуцулів, що то були десять літ тому. То вже народ, для якого варта жити й працювати і вмерти та й нераз, а десять разів. Як би ти, вуйку, знав хоч частину того такого великого, то кажу тобі: ти або зараз вмер би з утіхи, або жив би сто літ. Дивись: тепер йде до зими, в горах сніги глибокі впали, а в кожному лісі — наші. Ти не думай, що то якісь звичайні бандити, то зрівноважені борці, що, кажу, готові десять разів вмерти, а сто ворогів вбити для України. Ховай, вуйку, гроші, як маєш змогу їх заробляти: вони здадуться..."

— То бачиш, пише мій сестрінець, студент. Три роки тому бачив його, як їздив до краю. Хлопчисько, якому можна вірити, як святому. І не говорить на вітер. То я, брате, все тепер за ним: Наша не пропаде!!

*) дерево. **) маштарня-стайня. ***) шугай-парубок, *****) фрасну—вдарю.

ЯК ОЖИЛА СРІБНА ЗЕМЛЯ...

НА ЗУСТРІЧ ВОЛІ

Старий Хропенко, сільський “баженик” (присяжний), бив у бубен серед села. Поназбігалось дітей, жінок і чоловіків, що стояли на вулиці, щоб послухати новину. Цікаві діти й жінки оточили Хропенка й дожидали його слів. Та він, не звертаючи уваги на них, бив у старий, діравий бубен і почав монотонно своїм голосом хрюпіти: “Дається до відому чесним громадянам, що в неділю відбудуться збори в місті. Нехай піде, хто тільки може. Будуть говорити з ласки своєї сам пан міністр з Будапешту”.

Розійшлись, а Хропенко пішов із бубном в долину...

Це оголошено й по других селах; може трохи в інший спосіб, але вся Гуцульщина знала, що в неділю збори в місті.

Прийшов той день: селяне горнулись до міста. Ішли групами, пояснюючи й переконуючи один другого. Тут-там можна було добачити по летючі в руках.

На майдані вже була приготована трибуна, прикрашена чатиною. Бар'єру трибуни обвито килимом, серед якої пишався герб малярського імперіялізму, по ліво чотири ріки (між ними як наша Тиса, тай і сербська Сава, Драва), зправа — двораменний хрест Словаччини. По боках малярський трикольор.

Площа переповнювалась товпою. Нараз звідкись з'явилися хлопці, студенти, учні ремісників й селянські легінчуки. Скриваючись перед поліцією, таскали вони під пахою відозви революціонерів та роздавали їх поміж народ. Хто вмів, той читав, а інші слухали.

Відкрито збори. Почав промовляти грубий писар—паниско. Говорив щось про спільні інтереси, про те, які маляри добрі...

Але його не слухали і зробився шум. Один здоровий гуцул на все горло закричав:

— Це наш нотар, якого ми вигнали зі села!

— Так є! — сказав другий. — Він закрив сирітські гроші...

— Він муку багатим роздавав, а наші діти з голоду мерли.

— Він пропив гроші вдовиць.

— Геть з ним.

— Не хочемо його бачити більше.

Знявся страшний крик, і товпа кинулась на трибуну. Паниско вискочив і шукав оборони між жандармами. Під охороною штиків пропав кудись.

Але товпу не можна було здержати. Здерли щит і разом з килимом затоптали в болото.

Трикольор пірвали на шматки і трибуну звалили під ноги.

Пани ніяк не могли собі пояснити, як то з тихих і вірних

рутенів” зробились такі завзяті революціонери.

Щоб заспокоїти народ, встав один добре відомий адвокат, таки з самої Гуцульщини й почав говорити. Трохи заспокоїлись, але як той почав гнати воду на ворожий млин, то народ знову обурено закричав.

— Мадярським міністром, чи губернатором хоче бути!

— Ганьба, що наш хліб їсть і нас зраджує.

— Запродавець! Геть з ним! Нам не треба дарувати автономії, ми самі її візьмем! Ми розділимо землю.

Стягнули й цього голеного мадярського агітатора з бочки й прогнали геть.

Тисячні Маси Народу на Площі д-ра Августа Волошина в Хусті підчас Свята Соборності України в Січні. 1939 р.

— Тоді піднявсь один із народу із словами:

— Привіт вам, милі братя, від нас, українців Галичини.

— Слава, слава! — лунало здовж... До речника вже підходили жандарі й поліцаї, але він вже зник у товпі.

В другому кінці почав якийсь оратор говорити промову і всі звернулись туди. Поліція перестала шукати “галичана” й побігла до нового речника. Але народ його щільно окружив і до нього не допускав.

— Добре говорить Лужанський.

— Слава, слава.

— Слухайте Лужанського.

Лужанський промовляв далі. Раптом задубоніли кроки війська, що бігло з двох боків, але ніхто на це не звертав уваги.

З Уст Лужанського вилетіло палке слово, що переняло увесь народ, сфанатизувало всіх. Піднялися зпід сіраків прапори й усіх обняло захоплення.

Всюди чути було:

— Україна... Україна...

— Нехай живе єдність...

Сотки разів лунало це слово. Народ Лужанського на рамена підняв, не помітивши навіть, що жандарми багнетами добиваються до їх провідника.

Графічна відозва Карпатської Січі до молоді вступати в її ряди. зображує Січовика, що боронить краю перед малярськими й польськими гіенами.

Нараз з боку війська бухнула сальва в повітря. Зробилась паніка. Більш і не стріляли, бо їм ходило про те, щоб розбити збори, коли вже не пощастило приєднати до себе народ. Цей хаос якраз пригодився провідникам на руку, щоб утекти із сліпої вулиці. Ворогам так і не вдалось їх заарештувати.

Розбиті селяне збирались у дальшій вулиці, підняли прапори й рушили в похід. Перед вели студенти. Почулись українські пісні, демонстранти переходили містом, але збори продовжувати їм заборонено. Гуцули ще того дня заснували свою "Народню Рад", яка маніфестаційно проголосила зірвання з Мадярщиною й почала організувати повстанців. Мадярська влада на це відповіла тим, що післала шість соток сейкельських вояків.

Поволі стало вечоріти і селяне почали розходитися, хто поїздом, хто возами, а найбільше пішки.

В. Гренджа-Донський

МАДЯРИ ЙДУТЬ!

(Зі Споминів Семінариста)

14 березень, 1939. Над Севлюшом залягла ніч з великим знаком запиту, що принесе грядучий день. Країну, що досі була "автономною" частиною чехословацької республіки, країну зелених полонин, віковічних пуш, бистрих потоків, пройняла дрож. Не змінила досі її ні тисячлітня мадярська неволя, ні двадцятьлітній чеський режим. Як перед тим, так і тепер гуляє безжурно полонинський вітер по засніжених вершках Говерлі, Стогів, Менчула, полонини Рівної, шумлять потічки, виливаючись до рвучких рік, що плывуть до Тиси. Нічого не змінилось...

І досвіток 15-го березня такий же, як був на провесні. Тільки якийсь ще більший сірий і понурий. Олов'яне небо, прискорені кроки прохожих, вітер холодний. Лише на обличчях людей якийсь дивне незвичайне затрівоження, дождання чогось непевного і невідомого.

Ритмічні удари кованих черевиків, кінських копит, неслися у напрямі західної сторони Севлюша. Звідти доходив глухий клекіт скорострілів, перериваний гуркотом човгів. Крім чотирьох скорострільних дул сторчала незакрита ще панциром голова вояка з кожного човгу. Зпід сталювого шолому забарвленого темнозеленою краскою визирало здорове вояцьке обличчя. З очима впертими кудись далеко вперед! Швидко пролітали вони одним за одним, а за ними війська, та жандарми, вантажні авта і мотоцикли.

Не здаючи собі справи з цього, що діється, майже безжурно сходимося хлопці до семінарії, лише біля восьмої години в класах можна було помітити брак учнів. — Вони збігались у гурти та на коридорі, деякі по класах розбалакували про події. Та все ж і більше жартували, не передбачуючи, що твориться.

— Мадяри йдуть! — неслося з уст до уст. З різних закутків міста прибігли до класи ученики з вістками про мадярських терористів. Учні недовірливо покручували головами, коли все хтось новий прибігав до класи з новинками. Про те "четвертаки" брали справу поважно. Вони розуміли вагу положення краще, як ті молодші. Не минуло й пів години, а вже семінарія — мов улий гуде. Одні в задумі похилились, інші, що мають якусь корону у кишені, збираються додому, ще інші співають, а там якийсь в розпучі тарабанить на фортепіані!

Дивлячись на те все я сидів в лавці як заморожений і щоб забути на хвилину — читав психологію. Може ще прийдеться — подумав. Таж це військо, яке чехи задержать, доки українська влада переведе мобілізацію для оборони... Врешті і скритися немає де. Врешті прийшла хвилинка. Треба рішатись... Тепер кинув книжку у лавку, запер очі, підперся кулаками та став роздумувати; захоронити життя, чи зголоситись до січовиків? Тут перебігає в уяві фільмова стяжка війни. Як то у січовиків, жовтий ремінь, зпереду чотири "патронташки" повніськи куль, а через плече — кріс! Боже, що за радість: мати кріс і стріляти кільки захочеш до "сободчопотів" та "сокозветивів" (четарів). Дальше, уявляв собі, як то ведеться у цій війні. Але ці світлі картини затемнювали інші: Ми не маємо набоїв, ні їсти, бемося,

аж тут полон. Малярський вояк, якого я не знав, ні не бачив ніколи. Страшний десь — кричить до мене незрозумілою мовою. Я не розумію його, але бачу, що з іншими сталося... Лежать розстріляні, що й мене за хвилину жде. Це страшно! І мороз пройшов по шкірі. Тут знова відчиняю очі і всього відхотілось. Краще сховатися. Але де? Грошей на відїзд додому не маю, а в Севлюші на квартирі також не скритися. Прийдуть, піймають семінаристів (бо видадуть т. зв. мадярони: "Оце січак, укран — бондо").

Одна з Характеристичних Відозв Карпатської Січі.

Та саме зайшов до класи професор Голота, що був командантом Карпатської Січі при семінарії. Його спокійний і завжди жартівливий погляд малих, зпід сивих брів очей, та короткий наказ: "Ніхто із Січовиків не сміє виходити зо Севлюша, краще держатись коло школи" — вирішив про все. Я перестав думати, здаватися на ласку Божу. Врешті блиснуло в гадці: "Не такий дідько страшний, як його малюють". Якось то буде, махнув рукою і поніс книжки додому. За хвилину вертаюсь знова. По дорозі вже більший рух, як ранком, лише з тією різницею, що ранком їхало все вперед, значить в західню сторону міста, а тепер назад. Верталися десятками ранені — чеська по-

грянична сторожа, верталися і жандарми. Один з перевязаною головою, інший рукою, а ще інших везли на автах. Стріли, рано приглушені, тепер вже пахкали зовсім виразно. Можна було відрізнити клекіт мадярського скорострілу та чеського.

— Котюзі по заслугі!—обізвався один з хлопців, що з поверху семінаріяльної будови “відбірав” цю дефіляду ранених чехів. — Наварили каші, а тепер дістали прочуханця. Захотілось в останок вчора в Хусті, кропнемо їм так, щоб не забули ані Прхали. Ще вчора були героями для стріляння скорострілами до обезброєних січовиків.

Ми всі дістали наказ зійтися до одної класи, де був радіо-апарат. Там зібралися не лише семінаристи із всіх чотирьох клас, але й старші хлопці (14-15 літ) із горожанської школи, торгівельної і метале-обробної (коворобної), що були записані до Січи й ходили з нами на вправи. На тих вправах учили наші професори, як походити, формуватися в бойові лінії і т.п. Лише того не було, чого ми найбільше бажали: дати нам в руки кріс, щоб знали, як його набивається та як з нього стріляється.

А тепер пізно на науку, хоч дадуть кріс у руки. Чехи вже залишають фронт і втікають до Хусту. Та краще пізно, як ніколи. Стали нас учити воєнної азбуки. Спершу по черзі — кріс. Це ключ до тієї азбуки. Класа аж кишить від хлопців. Є кілька і старших, що зголосилися у нашу армію.

Короткий виклад про фронт і вісті з Хусту. Радіо аж рве вуха, бо хоч у класі 130 душ, ніхто ані дихне.

Саме передають через радіо про мадярські позиції, опісля накази, щоб стягати й спішити до Хусту до військових відділів, займати важніші уряди, захоплювати зброю. У перервах несуться дрібушки “гуцулки”. Тимчасом клекіт скорострілів недалечко. Уривчасті, дрібушки “гуцулки” всебільше пригнітають серце. Викладає професор Голота, Русин, Ковач, старші семінаристи: Ф. Козичар, М. Попович. Як не стараються дати найбільше відомостей про кріс — не можуть, бо не мають його в руках, лише мусять рисувати. Вкінці дістали хлопці від чеського вартового один кріс і занесли до класи. Вже не нарисований кріс, а правдивий.

Біля дванадцятої години був дозвіл розійтися по квартирах, на обід. Ті що мешкали ближче школи, могли скоріше пообідати та вернутись.

Спішу і я. Великі платки мокрого снігу ліплять очі. Клекіт стрілів з поблизького фронту приспішує кроки. Прибіг додому. Моя господиня, стара бабуса стала розпитувати затрівожено. Вона згадувала про румунів в світовій війні, що занимали Севлюш. Та тут не до балачок. Укусивши кілька разів “тенгеричаника” я заявив, що дамо відпір ворогові, що мені спішно там, де всі чекають дальших наказів. А бабуса в плач, щоб не виходити з хати, ніде не рухатись. Та даремні були плач і благання. Я взяв рукавиці, шаль на шию, до кишені кусень хліба і готовий у незнану путь вийшов з хати.

КОЛИ ТВОРИЛАСЯ ЗБРОЙНА СИЛА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

На образці з гори перегляд групи добровольців у Хусті, що зголосилися до Карпатської Січі. Середній образець представляє відділ Січовиків, що маршують на вправу на площу за містом. На долішньому образці — відділ Счовиків на вправах.

ІВ. КЕРНИЦЬКИЙ

ПРАЗНИК

(Картина з Галичини)

Дзвони гаморили, вишні відцвітали, з майових облаків трискає золотистий сміх на бляшані менталики, на хрестики, коралики, на солідки серця веселою розмальовані — скрипіли ручиці. — Гості! Гості! — лящали, свистали, галайка катаринка, у стоголосній крутіжї карбулялися в суміш роздзвонені намиста, білі гей ріпа зуби, мережані уставки, й очі повні сонця.

Празник!...

Йшли і йшли. Без кінця й міри. Десь, із кучерявих вуличок, десь, із садів розсміяних та гомінким гудінням бджіл і ластівячим щебетом, десь, із сутиків, перевулків, перелазів, як непосидючі ручаї, що виврвалися із лотоків, квапилися на відправу — то свої, — а зайшлих!...

Тьма-тьменна!...

Зі Залісся, з Липя, Ханасівки, десь — аж ізза Чагарів! Світе розколений! — п'ять миль треба бити ногами!... Обсмалені, гей цигани, горою — порохи з десятої гриниці долом — ранішні роси, на штайфах — житній цвіт і жовтенькі пелюстки сліпоти—:

— Го, го, свату!... Ну, прецінь раз на цілий вік!...

— Йой, Миросунунцю, а я си мислила, що вас на тім світі не зо-ба-чууу! Йой!...

Раділи, схлипували, обіймалися, аж кости хрупотіли й цмокалися шорсткими, запорошеними губами.

Дітиська, — от жемоїдь, росте то, хліб псує, — слинили жилаві руки: — Аво, стлий насі!... — ласилися, гей коти, за гостинцями нипали. А весь той невголюканий, сорокати́й народець суятився поміж дишлі, кінські хвости, крами, халабуди, терлиці й гладушики й безперестанку котився там, — під небосажні смереки, де садили дими з кадилиць, де легіт фанами лопотів, де штири єгомосьці в світлич ризах, столітний канонік із Липя семий — правили, бо правили, на голоси виводили, а повишивані басиська ревли, мов тури "Єдинородний Сине...".

Празник!

Під дзвіницею, в холодку, на обчімханих дубах мимраві й гугняві бабусі чоломкалися очіпками, з падьками, а бідьками і прослезившись, пращали собі гріхи, що їх ніколи не робили, Господу навкучувалися й святим голови морочили:

— Тай третій раз мені, кумонько просьціт!...

— Га? Як?...

— Отораз, чуєте!... То ви вже не чуєте?... А я ще чуєте, чую...
То я... Ще роблю, що здужаю.. Нема смерті... —

А в низу — гей! — сензація... ліцитація! — комедіант у черво-
нім чіпку рипів, якби з нього паси дерли:

— Ану люде, бо завтра не буде! Льоси. льоси, польске, руске, аме-
риканське, вшистке, матка Америка віграла!.. Летрика—летрика, хто
тут потний, зуби рвати, кров пускати, ану геєєй!...

Празник!

Діди, баби, каліки — криві, глухі, горбаті, присліпкуваті, без-
рукі, безногі й безносі—гей саранча! За ноги лапали. За спідниці. Рач-
кували. Скомліли.

— Дайте, не минайте!...

— Богородичко — дівонько обрадвання!... Змилуйтеся, татун-
ню солоденький!...

— За душеньки померші помолюся до Господа...

— Дайте каліці нещасній, не минайте сирітки!...

...Ото сирота! А писок, як ворота...

— Ая. Дай бідному дідови, а дід занесе жидови...

— Але-ж бо намножилося тої калічні! Якісь, во, заґряничні...

— Хе, хе, хе...

Статочні газди в білесеньких полотнянках, опоясані австрійсь-
кими куплями, — а чепурні, вимашені по празниковому й прииеска-
ні, як плесанка сира, а чоботи статні, господарські, з вухами на
пять цалів аж світилися від шварцу — чап - чалап! — вагом, вагом,
гей гусаки ступали по кам'яних сходах, дзеленькали підковами й по-
гладжували вуса.

У самій хвiртці, безногий бородач із вовчим видом люто сти-
скав у жменях деревляні кулі.

— Шляк трафив наглий! І ніц ніхто не дає...

—... Аво, дивиси: Бив би!

— На маєш! Ніж би засадив!

— Цуд!... Щось такого...

На стіс сірого каміння, під гилястими липами виліз на проповідь
у сіяючій епитрахилі катехит із Лубина, стрункий, як свічка, чорня-
вий, живий, як іскра, голос, як грім, очі блискавками мигали. Моло-
де то ще було, всього рік як го' висвятили, але вже мури витирав,
бо вороги доти на нього хляпали язиками, доки не виюдили...

Але він балакав!

Але чесав!.. Гріло, бо гріло, без милосердя, а здрігатися ні на
часок не було права! Але-во! Ті, з місії, ані не вмилися!... А як
із притиском врубав: — Так і наш український народ! — то людень-
кове —: шу-шу-шу!... — встояти не могли, земля під ними горіла,
пучнявіли дужі груди під вишиваними сорочками, пашіли бронзові
лица, тут сльоза — кап! — там сльоза — кап! — запаски пішли
в рух, навіть дядькам із приплесканими гилями робилося маркот-
но.

Ханасівські, що гурмилися під липами, лише головами похиту-
вали:

— От ксіндзок раз! Гей, гей, якби в нас такий, то щось в селі
було би. А наш що?.. Винце пендит з свербивусу, на цитрі грає і
до лісничого на гербатку... —

— Ба я.. Такой так!

Надугі “сельробы” зі Залісся глумливо закопильовали губи.

— Чекай, чекай, той такий самий буде! Дістане ліпшу парафію, приховає си животик та й вкоськається.

Але їх зараз запсикали:

— Тссс!... Аво, дивиси, які мудрагелі..

— Втри' си ніс наперед, шмаркачу їден з другим...

— А то бий таке дрянті, пся кров...

.... Сонце колувало на полудень, променів хрест на церковній бані, ледве чутно шуміли хором крилаті смереки, цвіла черемха на зарослих хабазом могилах і дивом дивувався задивлений в свою празничну вроду ласкавий день, золотом тканий, пишними садами закосичений.

Празник був — гей! — празник ще був й празничок, роковий храм, відпуст великий за всі гріхи, — празник у Красній Долині!...

— 0 —

ТРИ КВІТИ

Цвітуть квітками наші дні:

Юнацькі дні, юнацькі весни

Під клекіт бур, негоди гнів,

Під громів вістря перехресне.

Що перша квітка — ПРАВИСТЬ,

дум

(Лілея, непорочно-біла!)

Всім зависним на злість, на глум

Здоровля-міць душі і тіла.

Що друга квітка — МУЖНІСТЬ
діл

(Блідокремовий цвіт калини!),

Незламне серце мов топір,

Бажання сміле і єдине.

А третя квітка — це ЛЮБОВ

До всього, що своє, що рідне —

Жарка троянда наче кров.

Що не злиняє, не поблідне.

Головна Команда Карпатської Січі Відбірає Салют від Січовиків підчас
Святування 20 Роковин Соборності України
(Свято відбулося в Хусті, 23 січня 1939 року.)

А. ГОСПОДИН.

АВТОМ НА ПРОГУЛЬКУ

На ратуші міської галі вибиває девята. Небо чисте — хмаринка недене перебігає... Проміння раннього літнього сонця весело червонять понурі міські будинки і яскраво відбиваються у спокійно-каламутній воді ріки.

Іду тихими вулицями понад рікою, щоби вдихнути Божого дару — свіжого повітря. Виминою головниці вулиці, щоб не чути гаркання автомобілевих сирен, бо вже аж нерви здригаються від їхнього крику.

Чим далі йду, тим більше напливає різних думок до голови, мов нічний туман, що ще бовваніє в закутинах дерев та будинків. О, — є над чим думати!...

Нараз хтось шарпнув мене нагло за плече. Оглядаюсь — мій приятель. Степан Давидюк.

— Я, друже, був у тебе, а ти тут проходиш. Добре, що стрінув тебе.

— Дуже прошу! — хотів я вертатися.

— Ні, ні! Справа не так важна — порадимо тут, — каже він.

— Гаразд! Най буде й так, як бажаєш.

— Маєш ти охоту поїхати зомною до мого давнього приятеля? Це дуже гарна інтелігентна людина, він буде вдоволений як ми його відвідаємо. А тимбільше — буде гарна прогулька при неділі для нас в так гарний день.

— Я радо поїхав би, але знаєш... ну, він мені незнайомий, то може бути моя особа зайвою в його домі.

— Ти все проповідуєш якісь бабські скромності. Я знаю добре, куди тебе запрошую. От, краще говори, що ти не хочеш висунутися з цього зацвілого міста на свіже повітря, — іронізував собі Степан з могого виправдування.

— Ні помиляєшся, приятелю. Я радо поїхав би навіть на кілька днів на фарми, на розривку.

— Так говорив би відразу! — вдоволено сказав він.

— Я ж не відмовляюсь, але непрошеному їхати до незнайомих людей — неприємно.

— Дурниця! Познайомишся й будеш вдоволений, що поїхав.

— Ну й гаразд! Поїду на твою відповідальність, — сказав я жартом.

Степан вдоволений з моєї згоди, побіг скоро до дому по авто, а я подався до себе, щоб прибратися, бо якось не гарно їхати якбудь у гостину.

Не проминуло й години часу — авто гуркотіло з нами в дорозі.

Містом, звичайно, ми їхали мовчки, бо Степан не любить розмовляти в гущі автомобілів, щоби часом не підбив комусь плечей, або через неувагу не перескочив червоне око, що світить майже на кожному розі вулиць. О, цим оком глядить всесильне право міського закону, що дуже пильно стереже, щоб хтось не переступив його. Звичайно — не так то закону, як “зелених”, а за цим кожний женеться як автомат, бо це легкий, без труду, прибуток. Отже — плати та йди знов те робити.

А мій приятель найгірше цього не терпить. Може його старий суддя покарати, але щоб не казав платити гривни. Ви знаєте, коротко сказавши, людей, що нерадо сягають рукою в ту кишеню, де є їхня шпаркаса, навіть коли вони вам винні. А купити книжку, передплатити часопис, дати на громадські цілі — не підходять! Такої вдачі й мій приятель. Але читати позичене — любить. О! є в нас таких багато...

Вже проминула небезпека й він почав:

— Я тебе, друже, поінформую про особу, до якої ти їдеш. — Це дуже гарна людина. Ми колись жили разом як рідні брати, коли ж він оженився й перейшов жити в ту околицю — ми розійшлися. Я був у нього відтоді тільки один раз, хоч він все мене запрошує — нема так часу. А жіночка в нього дуже гарна й інтелігентна.

— Може ти любиш більше приятельство його жінки, чим його? — додав я жартом.

— Е, ти все своє. Я хочу тобі розказати про людей, а ти впоперек, — невдоволений, він натиснув авто, щоб йшло швидше.

— Та ж я так собі, — оправдуюся.

— Сам він культурна людина — продовжує він далше, — хоч правда, вищої освіти не має, але читанням її здобув. Цікавиться різними справами й дуже любить говорити з людьми на різні теми.

— А книжки купує, чи визичає? — спитав я, щоб трохи дати йому до зрозуміння про його поведіння.

— Певно, що так! — буркнув Степан.

— То твій приятель мусить бути новітнім Сократом?

— Та аж таким не є, але він може розказати такі речі, що ти й ти самий не знаєш, — відбивав він мої закиди до нього.

— А про Сенеку, Конфуція — також знає?

— Будеш з ним говорити, то довідаєшся.

— Та мені краще знати наперед, щоб не червоніти перед ним, бо тоді я міг би жалуватися на тебе, що ти мене не попередив.

— Ну, вже досить! — сказав він невдоволено й натиснув авто так сильно, що в одній хвилині ми були в фермерській загорожі.

Ми нагло повискакували з авта, як перелякані птахи й якийсь час стояли мовчки, аж врешті він каже:

— Ти не вшкоджений?

— Так добре. Я трохи вдарив руку.

Ледве випхали ми авто з дротя. Він почав пускати машину — йде.

— Добре, — сказав він. — А ще краще, що невисокий був рів.

— Правда, бо були б вже на лоні Авраама.

— А може Конфуція, на другій стороні землі — сміючись, сказав він.

Я мовчав. Так ми їхали мовчки. Аж показалося містечко, він заговорив:

— От ми вже близько.

Справді вже було видно домики й церкву. Заїздимо коло будинку.

— Це тут? — питаю.

— Так! — відповів він вже в доброму настрою.

Заходимо на подвір'я. Він застукав до дверей. Чекаємо кілька хвилин. Двері відчиняються, а з них показується молода, вродлива жінка і запросила нас увійти. Я ніяк не міг відважитися заходити в хату, бо звідти так війнуло в ніс, якби ви входили до броваря. Від ньої також задихало алькоголем. Мій приятель по правилам етики привітався з нею і знайомив мене, але вона все це збувала якось розсіяно. Ми увійшли і вона попросила нас сідати, а сама пішла в кухню.

— Твій приятель певно в такому настрою, як його жінка, — шепнув я до нього.

Видно було, що він розчарований, бо нічого не відповідав.

Вона знов увійшла і здогадуючись, запитала:

— Ви певно хочете бачити Володимира?

— Ні, ми їхали трохи на прогульку і вступили на хвилю до вас, — викручувався Степан.

— Він працює досить далеко. Мав сьогодні приїхати, але чомусь нема. А я така перемучена — була на забаві в знайомих.

— Час до часу добре піти на розривку, — каже він.

Та викручування їй мало помагали, бо з кухні так й бухало алькоголем, що доказувало, що там немало вицідили того дару.

— Так ви лише самі проживаєте в дома цілий час? — запитав.

— Володимир працює тільки літом. Зимою в дома.

— А хто робить домашню роботу?

— В нас поля мало, то нема так багато роботи. На весні й в осені наймаємо робітника. Тут є в нас тепер, вже зо два тижні Володимирів батько. Але що буде, як він приїде?...

— Він має тут батька? — здивований запитав Степан.

— Я також цього не знала.

— Це не гарно з його сторони, що він не признавався.

— Не ганіть його! Він невинен за це! — вбиг старий схвильований з кухні так нагло, що ми всі забовваніли. Вона почала успокоювати його.

— Старий успокоївся, сів і похвилі сказав:

— Я розкажу вам правду, як на святій сповіді, щоб ви знали. — Я в краю бідував, ходив на заробітки й ніяк не можна було вижити з тієї роботи. Жінка, трое дітей — одні руки не могли заробити на життя. От я позичив грошей і поїхав у Канаду, щоб заробити грошей та купити трохи поля, щоб поліпшити життя. Мені тут повелосся добре — робив і посилав жінці грошей на життя, а трохи складав, щоб спровадити їх сюди. Насамперед я спровадив Володимира. Та дальше пішло інакше...—Він обтер сльози, хвилину помовчав і знов почав:

— І так знайшлися приятелі, що все запрошували до себе в гостину, — я ходив. Так ця гостинна компанія відбувалася кожної ночі. Через день я працював, а ночами пропивав. Приходило так, що зароблених грошей не ставало. Жінка писала розпучливі листи, а я навіть не відповідав. Володимир напминав мене, але це не помогало. Тоді він сказав мені, що як я не перестану це робити, то він не хоче, щоб я уважав його своїм сином, а він мене батьком. Я замість послухати його поради — накинувся на нього й на його невинну маму. Так ми розійшлися. Я ще більше повторяв те саме. З часом мої сили впадали, — ставало тяжче працювати, а так й стратив роботу. Нестало грошей — покинули приятелі. Тоді прийшло тяжке життя, пригадалися слова сина і рідні, що просила від мене помочі. Але все це запізно... Тепер, по довгім терпінні, я прийшов сюди, до сина, не того, щоб він дав мені старому життя, — Я цього неварта, — але щоб перепросити його й подякувати за добру його раду, якої я не слухав, замість того, що я мав його поучувати, як батько дитину, то він це робив мені.

Старий перестав на хвилину, подивився на нас, що ми слухали його мов зачаровані і почав дальше, звертаючись до своєї невістки:

• — А ти, донечко, не гнівайся, що я тобі скажу правду при добрих людях: Перестань заводити ті забави у своїй хаті й не ходи до других, бо я все бачив, що тут робилося. В тебе двоє дітей, чоловік — це тебе доведе до того, до чого мене довело.

Нам стало неприємно, а вона скочила обурена до старого, як гадюка, але поглянула на нас, що ми сиділи спокійно, ніби не звернули увагу на слова старого і почала виправдуватися.

— Не гнівайтесь за це на мене. Від вас я піду скоро, щоб лише побачити Володимира. Доживати життя буду в каятті за гріхи молодості.

— Ми скоро попращалися й були раді, що вирвалися з такої гостини. Степан невдоволений мовчав цілу дорогу.

За кілька днів стрінув він мене й каже: — Заплатив я фермерові за огорожу п'ятнадцять доларів.

— Це — кажу я — за гостину в інтелігентної жінки твого товариша.

ФРАНЦ КОКОВСЬКИЙ.

КОСАРІ

З Лемківського Життя

— Гварте сой, куме, што хцете, я вам повідам, што з нашим Ваньом не добрі...

— Оле-ле!?

— Я вам своє повідам. Нон гчора ярец врывюз і грулі з міста, а зашто питаю?

— Ба...

— Зашто? Пінязі в него ни є, в кого гнеськи, на яри, півязі? На лихву ништо не дасть, а подоремщики тіжен ніт...

— Очевісні...

— І полициян д'нему не іматся, ні за димар, нізашто...

— А г мене псик бив, такий мацюперний і — плати газдо два з половиною златого, гірко плати...

— А г Марки за димар што било?!

— А г Улька за нон, што гев, за хижев... І не чистий — повідат — і дверцят ніт і вапном не посипаний...

— І што? Не на мое йде, што — там штосик не добрі?

— Ба...

Перекидалися словами, покиували главами та пакали букове листя з пипок. Дугану дасть Біг, а курити кожний хце... Від букового листя язик терпне, дубіє, у груди дере, ніби хто шкраблячкою шкрабляє, але курити треба!...

II

Г селі бив кермаш, а поте г читальні било глітно. Люде сатужаються сяде й таде, нашіптують сой дашто на вухо, на двері смотрять, чи не іде Ваньо.

На розмову зібралися. Юж дост тих спліток про Ваня, юж дост, позирати г каждой бік, рахувати każde слово. Рот не двері, щоб на замок замкнув, а язик меле гей вітрак. Часом вирветься слово, недосмотриш, а за день-два юж полициян вшитко відат. І навіть бівше, аніж хто повідав.

Люде ждуть.

Юж і синява падат на землю, сяде і таде заблимав каганець у хижі, худоба вертат додом, а Ваньо до читальні не спішиться. Не так давніше бивало. Ваньо все бив перший. А гнеськи ніби прочуває, што там штось недобрі.

Не гтерпів Чолачів Гриц, він всегда нетерплячка. Не ждється йому.

— Подь — повідат — Ульку, посмоньно,ї што там Ваньо ділат.

Ще Улько за поріг не встиг, а Ваньо юж на порозі.

— Як ся маєте? — витатся — г добрі кермашували?

По читальні ніби ледом повіяло. Вшиткі глави похилилися, ниhto на Ваня не смотрит. І лем Гриц питат:

— А ти, Ваню, добрі кермашував? З ким? З полицияном, чи з Юдком?

— Што?

— А то! Питаєме тебе, з ким кермашував?

Ваньо рванув собою ніби коняка, што її несподівано вцеперили батогом.

— Што?

— Питаємо, чи ліпша Юдчина згорівка, чи дуган полицияна?

— Мене?

— Ба...

Ваньо розчервенався, зганьбився, стоїть, важить штосик у думках.

— То так? Ви на мене? Добрі! Абихсте знали, што за тиждень авс по вашій читальні. Авс! Вшитко ми єдно! А ти, Чолаче, варуйся, попамятаєш ти мене! Не будеш юж носити паперів до міста!

Дрілив дверима, аж блани у виглядах задзвонили...

III.

За двое дни били гості у Грица. Шукали та повели Грица до міста.

На спочинок — казали — на ласкавий хліб, до холодної хижі... Штоб жара Грица літом не пекла...

Пішов Гриц, ништо нікому не гварив, лем перекинувся оком з паробцами. Нашто много гварити, штоб хто почув? А з ока думки не видреш...

Холодна ніч прилягла на землю, крила її синявою, мотала темінню. Г таку ніч добрі косити. Сонце не жарить, коса бігат по збіжжу гей бритва. За годину-дві скосиш тівки, што нераз днем не накошиш...

У темній синяві вийшли чотири косарі на Ваневу нивку. Невеличка вона, прутів може зо два. Розглянулися, чи хто не смотрит та стали косити покоси. Вістря кіс блестили у теміні, покосами клалися зелене житце, што лем квітнути почало...

— Бійне, зелене Ваневе житце...

ПОЧАТОК І КІНЕЦЬ КАРПАТСЬКОЇ СІЧІ

ГРУПА СТАРШИН І ПІДСТАРШИН КАРПАТСЬКОЇ СІЧІ НА ЧОЛІ З ПЕРШИМ СВОЇМ КОМАНДАНТОМ ДМИТРОМ КЛИМПУШЕМ (у чорній шапці).

Мадярські Наїздники Ведуть на Розстріл Одного Раненого Провідника Карпатської Січі. З права — Трупи Січовиків, що Полягли підчас Рукопашного Бою в Обороні Хусту перед Мадярськими Наїздниками.
(Світлина з париського "Парі Суар")

С. КОВБЕЛЬ

ДОРБОК

Сидить фармер на плужочку
Воли поганяє
І в голові бідолаха
Зиски обчисляє:
“От виорю та засію
Зародить пшениця,
Буде хлібець межи діти,
Для жінки спідниці.
Для донечки черевики,
Бо ще босо ходить!
І на Боже щось знайдеться,
Як пшеничка вродить.
Коби дощик дрібний, теплий,
То все буде ладно.
Може в цей рік розживемось,
Бо все щось невгадно.
Посій вчасно, гради вибють,
Зрівняють з землею,
Посій пізно, мороз свисне,
Не втішишся нею.
А тут хату би пошити
Бо глина злітає.”
Сидить собі на плужочку
Тай думку думає.
Сонце гріє, мов сміється...
Скиба скибу криє,
Плужок гарний, аж блищиться,
Святу землю рие.
Вже виорав і засіяв,
Вже і зеленіє.
Росте буйна пшениченька,
Росте й надія.
Дощ покропить, коли треба,
Цвітом укриваєсь...
Буйний колос пнесь до неба,
Явітом укриває...
Фармер ходить, Бога просить:
“Внеси Боже в руки!
Бо вже досить я на світі
Натерпівся муки
Може тепер полатаю
Я свою недолю.
Внеси Боже хлібець в руки
Прошу Тебе! Молю...”
І веселості, в надії
Серце в грудях бється,
А лукавая фортуна
Нишечком сміється.

Від заходу чорна хмара
Несесь бовванами,
Загрохотав грізний гомін
Грому над фармами.
Зірвавсь вихор, застогнало,
Земля затряслася!
А в фармера із тревоги
Чуприна знялася.
До Господа руки вносять:
“Зміни Боже кару!...”
Розхристаний, божевільно
Дивиться на хмару.
І кочергу і лопату
З хати викидає,
І Ікону Миколая
На стріху саджає.
Але хмара, мов не бачить,
Сонце затемнила,
Застогнала, заревіла
Діявольська сила.
Посипались криги леду,
Боже!.. Кінець світу!...
Помішало із землею
Пшеничку тай жито.
Не минуло й пів години,
Почорніло поле.
Із пшениці ані сліду:
“Нещаслива доле!...
Наробився, набідився,
Надія пропала.
Нема, жінко, спідничини
Тай не будеш мала.
А ти, доню, ходи боса
Як досі ходила,
Бо усіх нас нещаслива
Доленька побила.
Нема хліба межи діти,
Стріха не пошита,
І Ікона Миколая
На землі розбита”.
Тай заплакав сиротина...
Обтер гіркі сльози:
“Чей вже колись буде краще,
Ще надія в Бозі.
Сидиж жінко у хатині
Тай доглядай діти,
А я піду десь між людей
Хліба заробити.”

ВАСИЛЬ ЧЕЧНЯВСЬКИЙ

ДАЧНІ МУЧЕНИКИ

(3 Гумору в Радянській Україні)

— Дача за наших часів ← річ потрібна, як, скажемо, страхкаса або черга на трамвай. Потому — повітря. А без повітря самі, товариші, знаєте, довго не поживеш. в місті духота, пил, асфальтовий брук іноді попадається, нагрівається все неможливо — й для здоровля мінус. Знову ж таки плюються...

— То так.. Плюватись наш народ може. Чого-чого, а плюнуть він спец. Інший двох слів не скаже, а всю тобі фізіономію заплює.

Та не проте, я відносно здоровля. Недавно в журналі читав. Ну, й написано все досконально. Наприклад, плюнув громадянин. Здається, що тут дивного, а наука — вона брат, до всього доходить. Де наприклад нічого не добереш, вона тобі братець ти мій, пунктиром докаже, яка тобі від плювання шкода й соціальна небезпека. Потому бактерія з плювотини в повітря, а з повітря у випивку, або в закуску попадає. Ну, а з випивкою тут уже в бактерії одна путь — шлунок. І звичайно, результат. Громадянин, може, на свої чесно випив —, а потім доводиться районного лікаря тиждень дождатись, або в кареті швидкої допомогти поміряти.

— Так воно — так. В місті, що й говорити, для здоровля атмосфера не підходяща. Азоту в повітрі немає. Ну й суне народ на дачу. Хоч раз на тиждень повітря набратися, азотом побалуватись... Тільки народу того дуже стало, а зараз набралось, безсмертна сила.

— Кондуктор! Чому поїзд не одправляють? Самі мабуть сьогодні по дачних місцях їздите, а тут раз на тиждень виберешся — й то затримують.

— Не від нас це залежить. Поїзд по розписанію одправляють.

— Так спізняється жеж! Вже на десять хвилин спізнився.

— Всеодно. Хоч і спізняється, а без розписанія одправити поїзда не можна, такий порядок.

— Господи! Духота яка, немає того, щоб вагонів більше дати. Всеж легше.

— Громадяне! Куди, наприклад, цей поїзд їде?

— А вам куди треба?

— На ддачу... Кум мій на десять хвилин раніше поїхав, ну, а я, значить, розтервся... з кумом. І тепер маю завдання догнати кума...

— Поїзд на еферу їде.

— І прекрасно. На Меферу — так Меферу... Мені аби кума догнати...

— Куди ж ви лізете, громадяно.. Бачите, живого місця немає. Не можна ж лізти без церемонії прямо на людей. Поніматьже нада.

— Сам раніше вліз, так уже других не пускає. Що ж мені, по — твою ліву ногу на пероні залишити? Я вже вся влізла, тільки ліва нога ще не влаштувалась. Бюрокрад який.

— Чого ж ви лаєтесь, гражданко... Твоє щастя, що придавили мене, а то я б тобі показав, який я бюрокрад... А ще вроді дома. Особа з прекрасного полу. Сказав би я тобі, яка ти особа, та трьох карбованців жалко.

— Граждане, припиніть дискусію, все одно проголосувать не доведеться. Так придавили — руки піднести неможливо.

— Товаришу, нада ж розуміти сознательность. Виж кошика на дитину поставили, дитина теж "предмет удешевльонний".

— Пробачте, мені не видно ззаду.

— "Ззаду"... Дивиться треба очима, а не штанами.

— Дійсно... Штани білі натяг, так уже й думає, що людей можна давити. З дитини, може, що путне вийде, зміна яка або "наше майбутнє", а його завчасно роздавить можуть. А ще "Друг Дітей" на грудях носить.

— Граждане! Пустіть дамочку на площадку, бо з нею нехарашо. Глибокий обморок, навіть фарба на губах зблідла.

— Раз фарба зблідла, значить обморок. Потому, коли дамочка хоть трохи при собі, до цього не допустить.

— Манічка! Всі речі забрали! Провір.

— Всі. От тільки бабушки не видно... Мамо! Ми, здається, бабушку загубили.

— Товариші! Гражданін тещу загубив. От — радість!

— Звісна, яка — сімейна...

— Мама! Бабушка найшлась.

— Найшлась? Як?

— Ну да! На ній гражданін сидів. У Йокотилівці зійшов. Спить зараз бабушка, усміхається.

— Товариші! А теща у гражданіна найшлась. Радів він, виходить завчасно.

— Стьопо! Здається Мефера. Злізай! Назад, гляди ж разом!

МИРОСЛАВ ІЧНЯНСЬКИЙ

НА ВЕСІЛЛІ ОСЕНІ

Стоять, мов ряд дівчат тривожних.
Шу-шу... Тріп-тріп... В шовках осики.
Яка таємність тут велика!
Тут вітрові гулять не можна.
У кожної золота тога,
І в кожної пресвітлі очі.
Затьмарить страх красу ту хоче,
Але опухлі в нього ноги.
Не рушиться, мов лід на призьбі.
Осики знов шелочуть канти;

Іде вже смерть... Коса... Ой, гляньте!
Осики в плач усі колись би.
Сьогодні ж — тиша передсмертя...
Плачі сміються. Сльози — злото.
Здивована страхів голога
Злобою повна аж до шерті.
Красунь це ряд, що мають владу
Над вихром смерті і над днями.
І що їм мари, що їм яма?!
Незнана тут спокою зрада...

10 рх

ЛЕОНИД МОСЕНДЗ

ЧУЖИНЕЦЬ

Не знаючи, що я чужинець, почав мені оповідати один вельми поважний пан про мою батьківщину.

Він устиг там побувати. Досить часу, щоб збити собі копійчину. Правда, його копійчина опинилася там, де усі "копійчини" моєї батьківщини, але цей випадок не позбавив вельмиповажного пана бадьористі. Він з захопленням оповідав мені про степ, величні розливи рік, благодать літа й привітність людей. Але найтривкіші спомини залишили йому тривкі враження.. І він ковтав слину, облизувався, плясав язиком, перераховуючи свої гастрономічні вправи й запевняв мене, що ніде, в жадній землі він не їв так смачно, як на моїй батьківщині...

І знов і знов повертався до цієї запашної, смачної теми. Він висловив надію, що прийде час, коли він знов повернеться до того гарного краю, де такі привітні люде, така гарна природа й де так легко, ганебно легко напихати гаманець і черево...

Він твердо переконаний, що крім зубоження жадної іншої зміни не зайшло на моїй землі. Вона знов встане на ноги, ласкава й привітна та багата. Вона знов прийме його в свої обійми, буде годувати, плекати й давати можливість набувати грошенята й черевце!...

Я слухав його, не перебираючи, й думав, що він мабуть не помиляється. Бож дійсно! Мільйони північних заволок з Волги й Оки скубуть і обшарпують мою батьківщину, нищать і викорінюють мое плем'я, а воно все привітне й ласкаве для всілякого зайди... Немає чого тратити надії й вельми, вельми поважному.

— 0 —

Ті причини, що штовхнули голову чужинця із Кобеляків у мотуз'яний зашморг, були мабуть цілком достатні для такого вчинку. Але що змусило його повіситися саме перед розчиненим вікном свого покою — про це вже тяжко робити якібудь здогади...

Отож рано-вранці численні мешканці великої кам'яниці могли бачити його, й від уст до уст летіло похапливо-цікаве:

— Чужинець.. повішився чужинець!..

З мертвим чужинцем поспіху не менше, як з живим. Тому урядові чинники з'явилися лише на третій день, списали відповідний акт

і відійшли. А вішалник залишився далі висіти перед вікном. І висіти може й досі, як би не здорові нюхові змисли мешканців кам'яниці... На сьомий день відповідний відділ магістрату усунув нарешті чужинецькі рештки...

Бідолахо, кобилякський чужинче! Тому то так ґрунтовно ти й колонізуєш Соловки, Туркестан, Нарил і інші ближчі та дальші краї, що єдиний порятунку, до якого ти додумався своїм розумом — це повішатися, та ще й перед вікном!...

Я працював як... як.. Ні, тяжко знайти порівняння. Як працює кожна людина, коли нарешті дірветься до праці. Після довгого часу безробіття й голодування.

Та крім перспективи зарібку підштовхував мене ще один стимул: "Почекайте! Я вам покажу, як працюють наші"!

І я перемагав навалу праці, як Геркулес Антея. Ні! Як кожен працюючий "хахол", що подібно бджолі клопочеться біля вулика, не замислюючись над тим, кому, куди й навіщо піде її праця.

З мене були задоволені. Мій шеф спочатку недовірливо дивився на мою запопадливість до роботи, запопадливість чужинця, що виконує "все й ще трошки". Але швидко пристосувався й почав праці надавати. — Спочатку трохи. Я встигав й від себе ще додавав. Після більше. Я виконував і припадав ще. Після ще більше... Нарешті все керування справою склав на мене. Я виконував... А мій шеф почав дивитися на обсяг моєї праці, як на нормальну для чужинця річ. Я ж вмлівав.

Нарешті праця була закінчена. Закінчена блискуче. Шеф сяяв від задоволення заробітком і репутацією фірми. Мені ж пора було забіратися.

Тішучись з заплати, з нагороди за працівний ефект, чекав я на розрахунок. Але чого дочекався — ніколи не сподівався. Відспівавши мені дітірамб, недбало сягнув шеф до кишені й подав мені банкноту. Механічно узяв я її. Вся кров кинулася мені в лице: це була не платня, а відчіпне. Уся праця, енергія, мої старання й охота були оцінені гірше, як совісний власник невільників оцінює працю власного раба.

Я вже не памятаю, що сказав шефові. Але він був здивований. Він не змішався ані на хвилику й прочитав мені довгу, повчаючу лекцію. Сенс її був, що я чужинець і як такий мушу бути вдячен, що дістав працю. А діставши працю — вдячен, що вона гонорована ще хоч так. А як не вдячен — навіщо я опинився на чужині?.. Мав сидіти вдома.

Він говорив, а я отетерівши, слухав його й заспокоювався. Бо він мав рацію: наші Бенеди філософують, а чужі переводять їхню філософію в життя. Тому то чужинці ми для них, а вони для нас...

С. КОВБЕЛЬ

“БЕТУВАЛИ ТРЕНА”

Хто не розуміє цього вислову, якого так часто уживається між вандруючими робітниками в цій благодійній безкрайній Канаді. Воно троха може дивно виглядає тому, хто був на стільки щасливим, що не потребував його уживати, чи пробувати.

Та інакше річ представляється тим, що їм простір в рідному краю між Тернополем і Львовом був так безконечно великим, що й думкою не збагнеш. Здається, що в десятеро більший, чим простір між Виннипегом і Ванкувером або Монтреалом.

Там селянин не мав потреби вандрувати, бо був прикований до рідного села тим кусником землі, з якого мусів жити. Але як він вже раз покинув рідне село і завадрував аж на другий бік земської кулі, то для нього віддаль вже не робила різниці.

Місто Виннипег, вже від самих початків еміграції українських поселенців стало для них прибіжищем, чи не більшим, як Мекка для визнаців Магомета.

Тут при головній вулиці Мейн розсілось кільканадцять бюр посередництва праці, що тільки з цього жили, що доставчували доброго українського робітника всяким підприємцям та залізничним компаніям, оплачувані самими робітниками.

Робітник так довго не потребував журитись своїм “завтра”, як довго в нього був захований долар “на офіс”. Перебув зиму сяк-так, убивав час до часу білярдовим столом чи картами, деколи і переночував в “Івановій хаті”, як не був в силі дійти власними ногами на “станцію”, де мав спання, з півдесятком других товаришів по фаху, за 3 долари на місяць.

Минула зима, прийшла весна а з нею й надія. На дворі потепліло, вода журчить рівчаками, декуди сніг чорний від саджі манячить ще на купках. Та і йому вже не довго.

На “станцію” хтось дав знати, що “пише на поле”. Наших вже досить очищених з грошей, але веселих товаришів, якби гречанкою викурих на місто. Повипорювали з під підшивок зашитого долара “на офіс” записалися і в вечір або таки зараз — пращай Виннипег, на Різдво побачимося знова! Немає різниці, чи десять чи сто або і тисяча миль, всеодно за того долара завезуть аж на місце, тай в осені назад привезуть.

От і тому то Виннипег став для українців другою Меккою, бо деж більше таке щастя здиблеш? Хотяй би навіть і знайшов де перезимувати, то все таки звесною мусиш приїхати до Виннипегу, щоб знова записатися, то краще по роботі просто їхати, бо й дорога не коштує.

Та не все й не кожному однакова доля судилась. Дуже часто траплялось і таке, як це, що хочу тут розказати.

Дали знати, що “пише на поле”. В хату якби грім вдарив. Ще було по дві карти в руках докінчити “гол...”, так і не докінчили. Вхопив на себе, що хто мав і не снідавши побігли на місто. А було нас сімох на одній квартирі. Тай і не диво, бо дехто вже може з місяць мацався за те місце, де був зашитий долар і тільки якась надприродна сила здержувала ще на якийсь час, щоб не попороти, бо вже й курити прийшлося на борг. Ще спасибі Майоркові, що вірив на слово і давав до осені. А то виймеш ту послідню звязь з полем, ту послідну на дію, то тоді хоч стань тай плач або з моста в воду скачи, бо Майорко що дасть, то дасть, але долара ні.

На “офісі” написано на стіні: потрібно сорок робітників до машини, що копає землю (штім-шувля — як ми її називали). По два долари на день, з того чотири долари на тиждень за харчі і лікаря, а решта все твоє. Дорогу треба платити самим, але тільки одну третину.

Ну, що будемо робити? Стали тай радимось. Робота не зла. Є й до іншої роботи, та тільки по півтора долара на день, тай дороги платити не треба, алеж то ціле літо, то по пів долара багато значить.

— Їдьмо, кажу.

Та добре тобі казати, їдьмо, як в тебе гроші є, а що ми зробимо?.

У мене ще було п'ять десятків, що готовив вислати до дому жінці, як знайду певну роботу. Через зиму я чимало наслухався кпинів від товаришів, що не тримав з ними компанії. Купив деколи яку книжку і читав, як товариші забавлялись, так і заощадив. Як вже дуже допікають, то уступлюся з дому й байдуже. От вони тепер всі до мене: Позич тай позич. Зараз з першої “пейди” віддамо.

Щож робити, треба добрим хлопцям допомогти. Через який місяць віддадуть, тай тоді вже пішлю. А тут ще три знакомі пристали до нас тай просять: “не лишайте й нас”.

— Щож, ходіть кажу, буде нас разом десять, якимось не загинемо в світі.

Записали нас, дали картки, я заплатив за десятьох за дорогу, за офіс кожний дав долара, бо мав. І мені самотньому на цілу компанію остався в кишені один долар, якби на насіння. Тай й то насилу оперся на мовам і не купив на дорогу “батлі”. Дарма, що всі обіцували вернути по доларові за одного, не допомгло.

Їдемо в вечір. Ще вісімнадцять миль за Реджайну. Це так щось, от якби десь з Чорткова до Кракова. Нічого, миж у Канаді, привезуть назад та ще й з заробленими гіршми.

Пішли до дому, пакували, що хто мав у валізки, а дехто таки в мішок, бо без багажу то й не пробуй їхати. Обіцяли зараз з першої “пейди” прислати господині за станцію, забезпечили й Майорка, дав дещо і на дорогу, тай з Богом.

Не дуже цікаво булоб розказувати нашу подорож, бо всюди вона однакова.

Врешті став наш потяг серед поля і кажуть нам злізати. Злізли ми всі десять тай ще тридцять, чи англійців чи шведів, чи примха

їх там знає, що вони за люде; тільки розмовитись з ними годі було. Дехто з нас яке слово схопив, деяке булькнув як не своїм язиком, тай порозумілися. А тимчасом наш потяг щез за закрутом, тільки дим постелився за ним.

Посідали ми на окопі, ми в своєму гуртку, а ті собі окремо й ні в гадці нам, що кругом чисте поле, ніде ні душі не видно. Стаційного будинку немає, тільки будка з плятформою, де можна від дощу сховатись. А там ген далеко маячить якась землянка фермера. Та мене голова не болить, миж не самі тут, бож з нами є англійці, а вони не дурні.

І якби невідступний приятель кожного смертельника, живіт, не нагадав був нам про своє право, то може би і не зараз ми були догадалися, що нас справді “вивезено в поле”. Сонце вже ховається за юрчі, а нас ніхто не питає, чого ми тут? А їсти хочеться так, що хоч траву паси, тай холодок вже починає наскрізь пробігати до сорочки. Цеж тільки що початок травня. От і почали ми вже чимраз більше цікаво розглядатись, чи не їде хто до нас з вечерею тай з тою “штім-шувфлею”. І наші англіки почали вже добре непокоїтись, бо плюють та “гадемкають”, а нарешті один з них приступив до нас і показує світло, що заблимає далеко в тій землянці. Він мабуть догадувався, що там живе такий, як і ми, тай каже до мене: “Ком-ан!”.

Ідемо. Через розмерзлу оранину, декуди треба було брести і через калабані та перелізати через кільчасті дрти, аж брехіт собаки дав нам знати, що ми вже близько людської загороди. Перед нами мов зпід землі виринула хата зроблена з виораних китиць та вкрита патиками та землею. Я й зараз догадався, що не даром ішов, бо це хата таки нашого брата.

Побачив це і мій англік тай мабуть і він зрозумів, бо торкнув мене ліктем і каже: “Ю гов”.

Хазяїн почувши собаку, тимчасом і самий до нас вийшов. Чоловік не старий, кремезний, з люлькою.

— Хто це? — питає.

Тай з недовірям поглядає в сторону мого товариша, що став подальше.

— Не бійтесь, кажу, добрий чоловіче. Ми зо стації зайшли сюди на світло. Оповідую коротко причину, чого ми тут і звідтіля, тай питаю, чи не чути тут, де близько роблять люде на дорозі або чи не робили коли.

Він тільки засміявся, тай каже: — Ви вже треті тут з тим самим ділом. Тамтого тижня були також, посиділи, покляли, погрозили тай потяглися трекою туди на захід. Видно, що хтось вас добре надув, тут ніхто і не чув про таку роботу на дорозі.

Аж тепер мені в голові прояснилося. То так ті офісники гроші заробляють? Немає що кому казати. Давай собі раду, як знаєш, а то пропадеш як собака.

Розказали вже ми оба мойому товаришеві, бо господар вже трохи калічив по англійськи. Подякував я за пораду, випросив ще від ро бараболь, позволив і з відром взяти, бо було вже не дуже добре до вжитку тай попрощались. Коли ми дійшли на ту саму стацію, було

вже десь коло півночі. Наші хлопці позакутувались, в що хто мав, і сплять на окопі. Певно снять про завтрішний смачний сніданок і числять, скільки то тих доларів буде через місяць на чеку.

Сплять, нехай, не треба будити, а тим часом ми назбирали сухого хабуззя, розпалили вогонь, я шматами позатикав у відрі дірки, набрав води до бараболь знайшов два кам'яці і поклав варити. Не скоро вони закипіли, бо за той час я передумував багато способів, як вийти із цієї халепи та добитись знова до цивілізованого світу.

Кажуть люде, що ніщо так приятелів не зєднує, як лихо. Наші "англіки" мабуть побачили, що й ми люде, як і вони, бо помішались між нас і байдуже, що ми не їх віри.

Закипіло в відрі, побудили ми хлопців і чемненько запросили до вечері, перепросили, що будемо їсти без солі, колись, як дасть Бог, прожити, то досолимо собі доволі.

Кінчимо вечерю, аж тут ті, що сиділи до сходу, побачили світло, що осліплюючим блиском освітлювало перед собою дорогу, а дві рейки як огнені гадюки простяглись гень далеко перед нами.

— Трен іде!

І справді, бо вже й чути глухий гуркіт і рейки заговорили зразу глухим лопотом, а щодальше все голосніше.

— Хлопці! — каже Данило, що вже другий раз в Канаді і уважався між ними за досвідченого провідника. Ми всі звали його вуйком. — Ховайтесь, де хто може близько треки. І як це буде "фрейт" і скоро троха припиниться на стації, чіпаймось, де хто може. Будемо бетувати.

— Та якжеж? — кажу я. — Куди він — нас завезе? Він же іде далі на захід.

— Нічого — каже вуйко. — Десь він нас завезе. Він їде до Саскатуну, коби туди, а там ми вже не пропадемо.

Не було часу довго роздумувати, бо почувся свист машини і ми всі полрипадали до землі, де хто попав. Пішли за нашим приміром і "англіки". Видно, що й вони зрозуміли наш замір. Всі клунки, як зложили на платформі перед будкою, так і стоять. Мені стало жалко, не так шмаття, як мого дорогого скарбу, книжок, що мав у другій валізці і я по короткій надумі рішився, що буде, то буде, а я не буду бетувати, хай робить собі, що хто хоче, а я останусь.

Надійшов потяг, заскреготали гальми і він станув на тій бічній треці. Було може зо шістьдесят вагонів, льори наладовані плугами та іншими машинами, були величезні куфи в роді кітлів, були й порожні. В одну мить мої товариші щезли між вагонами, через хвилину ніхто бувби й не подумав, що тут сиділо сорок людей. Тільки я сиджу між клунками, а самий задний вагон, що в ньому світилося, зупинився недалеко від мене. Двоє людей вилізли з нього і вимахуючи ліхтарками, пішли побіч вагонів наперед.

Один з них запримітив, що хтось сидить. Приступив ближче і почав оглядати порозкидані клунки. Врешті приступив до мене і щось питає, а я помахую головою, як мені видавалось, що треба так або ні. Врешті питає, чи маю гроші? Бо я ще на кораблі по-лапав, що значить "монеї" і кажу: "Вон долар". Витяг з кишені той послідний капітал і дав. Він сховав і показує, щоб лізти до того вагону, що зо світлом. Я взяв свої валізки та іду, а він поклав ліх-

тарку на землю і скидає клунки на порожню льору. Видно, що якась добра душа, бо не хоче лишити людського добра на пропаще. Зрозумів, що коли є багаж, то повинні бути і пасажир. Це видно не першина йому.

Зразу було мені трохи дивно, чому то він тут став, коли немав ніякої потреби. Чейже не тому, щоб нас забрати. Аж коли загукотіло з противної сторони і коло мене перегнав другий потяг на схід, мені стало ясно. От якби так було на другий вчепитись та заїхати до дому. Та цей не ставав.

За хвилю свиснула машина і ми рушили далі. Посходились ті з ліхтарками до вагону, посідали, жартують, ніби нічого їй не зайшло.

Як ми їхали — нецікаво. А куди — то я й сам не знаю. Минула ніч, зійшло сонце, зварили каву і мене також почастували. Задержувались ще з кілька разів, варили обід і знова не оминули мене. Добрі люде, не пропаде чоловік.

Аж десь так коло третьої з полудня спинили потяг в якімось лісі і підходить до мене той, що взяв долара й каже: "Саскатун". Дає мені пізнати, що їзда моя вже скінчилася. Беру свої валізки, дякую, як умію і злажу. Зліз він також і почав скидати в корчі всі клунки. Я поміг, ще раз подякував і потяг пігнав далі, лишаючи мене безрадного серед лісу коло купи клунків.

— Що його почати?. Куди йти. Щось казав про Саскатун, але куди до нього, то Бог знає. Сів я тай... не скажу, що заплакав. Але коли безмежну журбу, що витискає на лице непрошену сльозу, можна назвати плачем, то може так й було.

Та не довго потревав цей мій стан. З корчів почали вилазити мої товариші... Англіїці також... За хвилину вже були всі коло своїх клунків. Не було кінця подякам для мене, що спас їхнє майно. Але щож, сидіти в лісі — годі. Ходім туди, куди пішов потяг.

Кожний взяв свій клунок на плечі і журавлем ідемо повівсивши голови тяжкі від думок. Про що, хто думав, не знаю. Але мої думки чогось нагло опинились біля біленької хатини під старою липою, де на подвір'ю на приспі сидить задумана молюдиця і час до часу втирає украдкой запаскою свої сині очі, а коло неї чотиролітній синюк гарцює на патику і підганяє прутиком, як коня. Почув я щось тепле на носі, та скоро обтер, щоб ніхто не побачив.

Чомуж то доля закинула мене в цю пустиню? Чи ж моя рідна земля не могла вже видержати під ногами одного більше хробака, що від неї нічого більше не жадав окрім куска насушеного та подихати свобідно? Перед очима стала картина, коли я під тією самою липою гарцював на патику, а моя мати-вдова так само втирала крадькома очі похилена над голкою. Чи ж і тобі мій маленький, безжурний білявий синочку, прийдеться колинебудь в цім пустім лісі осиковім згадувати липу і маму? Бог знає!

От так роздумуючи і не счувся, як опинився на мості через велику ріку й перед собою побачив, як на долоні, місто Саскатун. Держучись дороги, зайшли аж перед двірць, покидали клунки й посідали. Не було вже між нами розділу, чи то українець чи англієць, всіх зєднала доля.

Нарешті встає один з них, високий, худощавий, троха рудий, що всі кликали його Беном і каже: — Сидить тут, а я піду розглянусь по місті. Місто я знаю і може що придбаю. Так нам витолкував його мову вуйко. Данило. При відході витяг гаманець, перевернув на долоню, перечеислив дрібні, яких назбиралося сімдесять центів і післав юдного купити хліба для громади.

Та не прийшлося мені чекати на той хліб.

Навинувся чоловік, що недалеко працював на дорозі і ми вирічили один на другого очі.

— Це ти, Степане?!...

— А чи тебе то я бачу, Семене? Яким чудом? І ти тут?.. Вже і ти забув, як перед трьома роками картав мене за те, що я вибірався до Канади? Забув, як казав, що чоловік, як покидає рідну землю задля мамони, не варт людиною зватись?...

— Даруй — кажу. — Дурний був.

Ні, не дурний — каже Степан. — Коли дурний, то хіба тепер, а дурний я тоді був, що не послухав тебе. Та кінець кінцем, було-минулося, а ти певно голоден? От на! Тільки маю при собі. Іди, зїдждь щось й других погодуй, а я незадовго кінчу роботу і прийду тай поговоримо більше. Всунав мені в руки пятак і пішов до свого діла.

Зібрав я своїх. Вуйко завів нас до їдальні, де зїли обід і вдоволені вийшли на старе місце чекати Бена, а я Степана.

Через годину вернув Бен з готовою лістою робіт і почав обділювати всіх своїм здобутком. Вісім треба до млина ладувати мішки до вагонів, п'ятнадцять до контрактора копати яму під будову, шістьох на ярду до вугілля, чотирьох до перетягання домів, двох на секцію, одного до готелю кулі складати.

Кандидати зараз знайшлися на всі позиції і з готовими адресами пішли групами закинувши на плечі клунки. Остався тільки Бен і я. Тимчасом прийшов вже Степан забрати мене до себе, а Бен на запит Степана, куди він сам думає вдатись, відповів, що хворий та іде до шпиталю.

Попращався я з добрим Беном, вкинув йому в кишеню оставшого долара і пішов зо Степаном на його квартиру. Там зібралось більше знайомих, розгостилися, розпитали про мою пригоду й радять оставатись тут. Та мені хочеться до Виннипегу.

— Позичте, хлопці, на дорогу. Зароблю, зверну.

— Добре — кажуть — зачекай до неділі, ми по виплаті зложимось і дамо.

— Та добре казати: чекай до не ділі, а то нині тільки середа. — Та є там один мені незнакомий Юрко Мельник. Витягає з кишені три пятаки й каже: — Їдь. Рано відходить потяг до Виннипегу.

— Якжеж — кажу я — де я тобі віддам, як я не знаю, хто ти.

— Нічого — каже. — Коли здиблеш у житті когось, що буде потребувати помочі, то зроби те саме.

На другий день я розпращався й поїхав.

Заїхав до Виннипегу, знайшов роботу при будові, пізнав мову, обичаї, спровадив жінку з сином до себе й живемо, як можемо.

Мельникові я гроші відослав, а його науку не забуду до смерті. Від тоді вже "трена не бетував" та думаю, що вже не буду. І вам не раджу.

МИХАЙЛО КОЛОСІВСЬКИЙ

БІЛЯ ЧОРНОГО ШПИЛЯ

(Уривок із Роману "Генадій Успенський" на Тлі Недавних Подій в
Карпатській Україні)

Від села, що розлягається долиною на березі річки, на північний схід і захід підносяться сині гори... На отих північно-східних верхівях проходить польський кордон... Самовільна й буйна річка виринається зпід карпатських гір, нуртує вздовж стрімких, скелястих берегів і зчерги вливається в Тису... Тут у селі міститься жандармська станиця й гранична сторожа молоді Карпато-Української Держави.

— Халузе!... До начальника! — долинає з-надвору голос.

Почувши заклик, гарний чорнявий юнак із гострими блискучими очима, Йосип Халуз, хутко одягається й біжить по хрустяному снігу до начальника.

— Слухай, Халузе! — промовляє начальник. — Завтра світанком ти підеш із двадцяткою людей на стежу до Чорного Шпиля!

— До Чорного Шпиля? — перепитує чорнявий юнак, що походив із села Волового. Слухаю!...

Гуцул, що носить на одному рамені верховинський короткий, підбитий білим смушком і розшитий чорними оксамітними мережками "уйош", починає розпалювати грубу.

— То високе верхівя, яке видно з села підчас доброї погоди!... — Начальник встає й підступає до юнака ближче. — Звісно, з польського боку до нього ведуть дві тропи, але звідсіль є одна та й ця небезпечна, бо постійно трапляються обвалення!.. Халузе, це дуже тяжке завдання, тому й треба бути дуже обережним!

Він добуває з кишені люльку й запалює її.

— Польща — цей наш одвічний ворог — бажає зруйнувати нашу молоду карпатську державу!.. Терористичні банди нападають на Карпатську Україну та нищать шляхи звязку, поштові уряди, жандармські станиці й всілякі інші установи!... Хочуть викликати враження, що ніби наша держава є в бурхливім стані заколоту й тим самим, мовляв є причина прямувати до окупації Карпатської України!... Ляхи вчора виєнули міцну заставу за один кілометр перед Чорним Шпилем на нашій стороні!... Отже вам треба продертися крізь заставу та опісля докладно довідатися, скільки сконцентровано польського війська біля кордону!... Ми маємо відомості, що впродовж останнього тижня ляхи відтягнули в районі Тухлі багато підсилень із Станиславова й Стрия!... Разом із вами вирудається ще одна людина, яка має чужоземний паспорт!.. Дай Боже, чоловіче, щоб завірюхи не було!.. На дворі снігу сила-силенна: тяжко вам усім буде йти!... Одначе вірю, Халузе, в твою завзятість!... Йди зараз спати!... Добраніч!..

Чорнявий юнак залишає кімнату начальника й не встигає ще зачинити за собою дверей, як його оточують товариші й допитуються, в чому справа.

— Завтра досвіта вирушаємо до Чорного Шпиля — відповідає Халуз. — Подивимось, як там бісів лях господарює!...

Хлопці йдуть спати. Халуз уже поклавшись, розказує їм про карпатського велитня Пинтя, що колись розбив деревляними гарматами й каменними ядрами Хустський замок, опісля про друга карпатського краю — ірляндця Елана, який за часів "кесаря Ференца — і овики" привіз великий план — як визволити гуцулів із вікової неволі. Того ірляндця забили ті, кому це було корисно — коршмарі-жиди. Нарешті Халуз оповідає, як зрадник Андрій Бродій склав договір із мадярським урядом, що у випадку прилучення Карпатської України до Мадярщини, він, Бродій має дістати титул барона й два великі маєтки, такі самі, як має мадярський магнат Гембеш... Кінець-кінців Халуз наказує хлопцям спати, бо вдосвіта треба виряджатися в путь.

В четвертій годині вранці, прокидаються люде.

— Негаймо йдемо до Чорного Шпилю — пояснює завдання Халуз. Там мусимо дізнатися про ляцькі сили. Заставу, що висунена за один кілометр перед Чорним Шпилем, треба якось оминати!.. Якщо погода зміниться, тоді будемо триматися ближче один одного!.. Якщо натрапимо на великий ляцький загін, пам'ятайте правило: розсипаймося на всі боки!.. Та не помиляйтеся й не тікайте в сторону ляхів!..

Минає десять хвилин і двадцять озброєних погряничників, на чолі з Йосипом Халузом вирушають на схід. Густа мряка нависає понад горами, сніг рипить під ногами, вітер дме в очі. Починається повільне входження на гору... Люде з крісами на рамені посуваються на малій віддалі один від одного.. Халуз іде спереду й промощує стежку; іде мовчки, нащуливши вуха. Позаду, легко ступаючи по втопаному снігу, замикає похід якась людина з бородою й вусами, одягнута у вовняну фуфайку, з електричною ліхтаркою на грудях, з окулярами на носі.

Наближується до світанку, але покищо темно. Спереду замальовується хмура спина лісів... По боках стремлять величезні, засипані снігом, мов заморожені, ялини... Нараз з боку трохи відкривається прірва, старі ялини спускають туди величезне коріння, ніби лапи якоїсь потвори.... В лісі навколо безумовна тиша... Людині у вовняній фуфайці здається, що хрусткотіння снігу попід ногами лунає на десять кілометрів

За якусь годину виходять із лісу... Перед ними розстелюється велика сніжна поляна. Ніяких слідів непомітно й рушати стає важче. Люде із зусиллям переставляють ноги. Людина у вовняній фуфайці тяжко дихає, борода її й вуса покриваються крижаними шматочками.

— Далі йти буде ще важче! — промовляв Халуз. — На перевалі дме шалений північний вітер і мете снігом.

Раптово він прислухується: угорі в другому лісі, який перетягається поза долиною, неначе щось гомонить. Він втягає в себе пил вітра: немов запах диму.

Перший рядок з ліва — з гори в долину: 1) Загальний вид на Хуст, столицю Карпатської України; 2) Будинок, де приміщувався уряд Карпатської України, на горі Хустський замок; 3) Жінки-січовики на Січовому здвизі в Хусті; 4) Мадярські наїзники в Ясіні ведуть на розстріл групу Січовиків.

Другий рядок: 1) Міст біля Хусту, де відбувся кривавий бій Січовиків із мадярами; 2) Державна гімназія, де сейм проголосив незалежність Карп. України; 3) Привітальна брама в Рахові під час виборів; 4) Гуцули на Січовому здвизі в Хусті; 5) два мадяри й лях над розстріляними Січовиками в околиці Ясіння, на польсько-мадярському кордоні.

Третій рядок: 1) Прапори на Січовому здвизі в Хусті; 2) Січовики Хустської залоги звітують; 3) Зліва — Січова команда над мапою, зправа — Січовик на сторожі коло зловленого поляка-терориста; 4) Хустський магістрат: тіла поляглих у бою з чехами і добитих ранених Січовиків; 5) Мадярські воїни розстрілюють раненого старшину Карпатської Січі.

Йосип Халуз розпочинає коротеньку нараду. Кожний висловлює свій здогад і кінець-кінців стає певним, що вони знаходяться недалеко від українсько-польського кордону, по під самісінькою ляцькою заставою. Людина у вовняній фуфайці обережно скидає крижинки зо своєї бороди.

— Вітер не вщухає! — завважує Йосип Халуз. Його голос рветься в порожнечу, в білу, мов скатерка, ніч. — Але вгорі нам буде ще важче!

Проводир наказує звернути ліворуч, люде звертаються й рушають далі.

За пів години здійсмаються на верховину. Тут вітер бурхає злісно, вальє сніг. Дихання стає важче. Схиливши голову, людина з бородою намагається дихати крізь вовняний шаль і тримається спиною до вітру. Засліплені хуртовиною юнаки йдуть вперед: рахунок часу давно страчений, ноги рухаються якомсь автоматично, думки швидко зосереджуються виключно на тому, як ліпше, як зручніше обвонитися від вітру.

Нагло попереду Халуз спиняється... Попід лїс втікає стежка: — Що за диво? Звідки вона тут узялась?... Можливо вона якраз і приведе нас до нашої мети?... А може вона якраз заведе нас ляхові в пашу? Невже ж ми підходимо до Чорного Шпиля?... Підемо тою стежкою!...

Люде йдуть за проводирем; стежка веде все прямо. В гущавину лісу виряджається п'ятох хлопців, але ті, помітивши багаття при стежці, за чверть години вертаються назад.

— Нехай тепер кожний візьме свою долю до своїх рук!.. Прямуймо далі! Вперед!

Починає сіріти. Перебігає дорогу лїс. За хвилю доходять до багаття. Там навколо витолочений сніг, скрізь порозкидвані бляшані пушки... Отже виходить, що наші грєничники підступили до ляцької застави. Але деж ворог?.. Чи може це зміна застави: одну швидко заступить друга?...

Вислана наперед стежа стверджує це припущення: вона зачула віддалені голоси.

Отже не стачить часу довго обмірковувати: якщо справді зараз відбудеться зміна застави, треба негайно прискочити до Чорного Шпиля.

В лїсі швидко розвиднюється.... Крізь розірвані хмарки блищать уламки синього неба. Стежка втікає лісом у гущавину. Через сніг проривається струмок.

Нараз лїс рідшає... Ще триста кроків і видно погрєничний стовп. Люде спиняються на узліссі й ховаються поза дерева. Дехто прикладає до землі й мов гірський хижак, втуплює очі в східньому напрямку. Раптом з сніжної мряки виринає темно-зелена постать, за нею блимає друга, третя... Наближуються навростець од польського кордону.

— Кожний крийся! — командує пошепки Халуз. Приправитися до стріляння!

Дух спірається, нерви напружені, ніби струна.

Ляхи йдуть, минають погрєничний стовп і не бачуть, що п'ятнадцять кроків від стежки, спрямовано на них тузин українських крісів.

Спереду йде капраль. Прямують лісом до багаття. Скільки їх? Показується: пів сотні та шість цивільних. Це міняє положення. Якщо не звернуть уваги на "гайдамаків", не буде глузду зачіпати ворога першим.

— Алярм!.. Гайдам!... — хтось із ляхів, що завважив наших хлопців, крикнув...

— Сальва!... — дає наказ Йосип Халуз.

Гримлять оглушно дванадцять українських крісів. Гірська луна, загнувшись, відповідає пронизливим гуркотінням. Щось тричі гупає на стежці.

— Сальва! — Вдруге дає приказ Халуз, а по ній: — Скоро в розтіч!... По одинці в ярок!...

Кожний по черзі зривається та, криючись поза буками, щезає. Ляхи відказують рясними стрілами. В лісі гомін такий, що не чути жадної команди.

Люде розсипаються на всі боки... Ворог пускається за ними, та вони плигають, провалюються і відстрілюються.

Не минуло й кількох хвилин, як усі українці розтанули.... Пострілявши короткий час із рушниць, ляхи поволі почалапали до багаття.

* * *

Одягнений у вовняну фуфайку бородай бачить перед собою тільки двох ляхів... Один стоїть прямо перед ним і тримає рушницю направлену на нього. Бородай обертається й біжить сторчака.. немов скорострілом ляскає у повітрі, кулі свистять понад його головою... Зігнувшись він мчить по узгір'ях, кудю потрапляють ноги. Вмить бородай безпорадно перевертається через голову й глибоко заривається в сніг, що водограєм злітає вгору.

— Попався, пся креф!... — Бородай чує над собою чорне дуло рушниці.

Марно сперечатись із людиною, що тиче тобі в обличчя дуло. перед бородаєм стоїть польський погрянничник.

— На стійку!... Марш!... — наказує лях.

— Зачекайте хвилю!... заперечує бородай. — вдколи спало вам арештувати мирних туристів та ще горожан наймогутнішої держави в Європі?...

— Дізнаєшся на стійці!... Марш!... відповідає лях, штовхнувши його прикладом.

Бородай іде в показаному напрямку. Лях нагадує, що кріс набитий та що він кожну хвилю може ляснути курком.

За чверть години заарештований добірається до стійки, де його нецеремонно вштовхують у середину будинку. Там "шеф" із пересердя лає підляглих.

— Дурбили!... Стерво!.. Ідіоти!.. І це зветься працею?... — Попід носом проскочив вам гайдамацький кабан!.. З Варшави наказано за всяку ціну перекинути людей за гряницю, але їх підстріляно на нашій території... З Варшави наказано розповсюдити летючки на тій псячій мові... Що ж я тепер робитиму? — А це звідки взявся цей безмовний бовван?... — Він із налитими кров'ю очима витріщається на бородаю.

— Гайдамака!... — відказує ляцький погрянничник.

— Ге, ге!.. Чи вам звісно, хто я є? — запитує бородай зарозуміло та починає протирати свої рогові окуляри хустинкою.

— Мовчати! — кидає шеф, виступаючи на середину кімнати. — Де зловили наволоч?... — допитує...

— Біля Чорного Шпиля!... — дивлячись на шефа розгубленими очима, відказує лях.

— Слухайте, пане!.. — з обуренням вигукує бородай. — Ви не маєте права так називати!... Я мирний турист.. Ви відповідатимете перед моїм консулем!... Я змушений негайно телеграфувати йому!... Я турист, що в Соймах, в селі під Воловим заплатив за...

— Мирний турист?.. А чому ж ви потрапили сюди на грانیцю?

— Я вийшов сьогодні вранці в гори із трьома провідниками — чехами!.. Ми бажали дістатися до Чорного Шпиля та повернути назад... — відказує сміливо бородай.

— Не розумію!... — розводить руками шеф. — Як зветься готель, де ви мешкаєте в Соймах?...

— “Руський народний гостинець”.

— Ви вже були будьколи в Польщі?...

— В Польщі ще не був ніколи!...

— Потрусіть!... — придивляючись до заарештованого підозрілим зором, наказує своїм підлеглим шеф.

— Я заявляю протест!... — вигукує бородай. — Де є найближчий поштово-телеграфічний уряд?... Я не дозволю знущатися над собою!...

— Мовчати! — голосить пограничник, який тимчасом добуває паспорт.

Шеф, шарпаючи майкутом вуса, бере документ до правниці, опісля з непорозумінням крутить ним попід своїми очима.

— Власне це мій паспорт!... — репетує бородай. — Ви бачите тепер, що я дійсно кажу правду!...

Шеф порівнює оком риси заарештованого зо світлиною на паспорті: схожість безперечна.

— Так!. Ваш паспорт візований перед відїздом у Чехословаччину в Будапешті?.. За скільки мадярських пенгів куплено значків у консуляті перед відїздом у Будапешті?...

Відповідь його задовольняє. Книжечка для нотаток у срібній оправі, тоненький цигарник, гаманець із чеськими коронами, люстерко й шовкова хустина — все переглянено.

— Мирний турист?... — мимрить він з ваганням. — Ціль вашого відїзду у Чехословаччину?...

— Турист! — промовляє заарештований рішуче. — Ви не маєте ніякого права мене увязнити!... Про ціль могої приїзду у Прагу мене питали в чеському консуляті!...

— Прошу пана, ви перейшли грانیцю не виконавши звїсних усім правил!...

— Я власне не переходив грانیці, а залишався по той бік стовпа, поки не розпочалася стрілянина!... — починає злоститися бородай. — Після першого стрілу я постановив утікати на всі чотири вітри! Завірюха розпочалася така, що нічого не було видно й я з провідниками-чехами мимоволі опинився на польській території!

— Ви перейшли польську границю при підозрілих обставинах! — заявляє шеф. — Де поділись усі ваші товариші?

— Розбіглися на всі сторони!... пояснює заарештований. Нам нічого більше не лишилось робити, коли ваші підлеглі з одного боку та якісь там бандити з другого — нагло розпочали стрілянину!... Ми, — повторюю, — проти своєї волі потрапили на вашу територію!... Де тут поштово-телеграфічний уряд?...

— Хто ваші товариші?...

— Я вже казав вам!... Трьох провідників-чехів я заангажував у Празі!

— Як звали провідників?...

— Або я знаю?... Прізвища їх мені цілком невідомі!

— У вас більше нічого не було?..

— Нічого!

— Тоді йдіть собі!

— Кудю?...

— Йдіть собі з Богом, переказано вам!... По снігу йдіть праворуч!... Коли вийдете до спуску, там буде стежка!... Стежкою дійдіть до ожереду! Опісля зверніть собі ліворуч!... Ви зрозуміли добре?...

— Дуже вдячний!.. Вовків тут немає?...

— Там шлях видно! На дорозі побачите вартівню...

— Може ваші пограничники допоможуть мені та вкажуть дорогу через перевал?... Де знаходиться найближча стійка по тамтім боці?...

— Повертайте назад тою ж дорогою, якою дісталися сюди! До Чорного Шпиля тут все рівно, що один раз плюнути! Шо, ви мала дитина?...

— До побачення!... Перепрашаю!...

—... Вдруге будьте обережними!...

— Дякую!...

Бородай надзвичайно радіє такому щасливому кінцеві. Коли він залишав стійку, ляцькі пограничники випроводжують його лютим поглядом.

Метелиця вже давно припинилася, яскраве сонце зійшло ще перед годиною.

*

*

*

— Ай, вай, бійтеся Пана Бога, хлопці!... Та що ви робите?.. Як це можна серед білого дня лізти отак на вірну загибель?... Ну, улани собі улани... мають квартиру в Тухлі!... Ну, улани приїхали вчора зо Стрия!... Чи ви не чули?.. Ой, Боже мій, мене зараз заарештують! Йдіть собі з Богом!... Ось там Чорний Шпиль!... Йдіть собі через границю, звідки прийшли!... Що мені життя набридло?.. Мене негайно заарештують.

Рудий, пейсатий, у ярмурці шинкар цілковито історопів... Коли б він побачив дванадцять крокодилів, то безумовно не був би більше здивований, як побачив дванадцять гуцулів в українських мундурах і з крісами.

— Кажи швидко, бісов син!... Нам треба докладно довідатися про ляцькі сили й зараз же вертаємо назад — викрикує зненацька Йосип Халуз, підставляючи йому під зуби п'ястука.

— Ай-вай, люде, мене негайно заберуть у в'язницю, якщо вас

всіх солтис у мене побачить! — піднімаючи гармідер, репетує шинкар! — Я вам дам на дорогу по хлібу й по кавалку солонини та вертайте скоріше домів!...

— Кажи відразу, бо підводимо тебе на небезпеку. Де розташована ляцька піхота? — тріпнувши кулаком попід ніс жида, голосить Халуз. — Ось бачиш мої пазури?... От-так як рвану, так все геть чисто роздеру!... Кажи!

Жид розповів усе, що знав про ляхів, бо кожна застава пограничників повертала до нього в корчму, виряджаючись за один кілометр перед Чорним Шпилем на територію Карпатської України. Хлопці довідалися од селян, що перед двома годинами повертала до жида й застава числом пів сотні з капралем, що то була чергова зміна. Отримавши купу важливих новин, люде починають одступати поодинокі в ярком та ярком попід кущі в ліс.

За якусь годину українські пограничники перебувають щасливо вже в лісі на своїй території й бажають трохи відпочити й перекусити. Для безпечності вони ступають пару кроків у бік од стежки, сідають на зрубану ялину та починають снідати. Хтось згадує бородая: ніхто не бачив, де він подівся.

Не встигають хлопці попоїсти, як нараз за їх плечима щось зашуміло... В одну мить руки кліщами стискають кріси... Від стежки відокремлюються кілька постатів... Чути, як підходять вони вже зовсім близько.

— Стій!.. викликнув зненацька Йосип Халуз до них назустріч. Одним ударом руки він валить у сніг першого цивільного, а другого інші міцно схоплюють за руки.

— Піймалися!... Ляцькі терористи!... У!

— Це вони, бандити!... сичать голоси понад вухами ляхів. — Вязжіть їх!... У прірву драпіжників!!! Смерть варварам!!!!...

— Хлопці!... Чекайте!.. Не так... — каже Халуз. Зв'яжіть їм тільки руки та вирядимо їх до начальника нашої сторожі, в селі!... Там із ними дадуть собі раду!... Мабуть усі старшини запасу?... Тепер пізнають, хто ми!

Йосип Халуз стоїть розкрячившись, із затиснутими кулаками.

— Так!.. — продовжує він. — Двадцять літ, двадцять довгих літ, двадцять довгих літ ми кликали до всього світу про нечувану несправедливість, про страждання нашого народу!... Ввесь світ чув виразно наш лемент — але удавав з себе велетенську глуху тетерію!... Ми так само могли б стукати сто літ об надмогильний камінь, звідки ніхто не виходить!... Але тепер усе змінилося у світі!... Тепер увесь світ довідується, що "Україна ще не вмерла й не вмере!" І не допоможуть вже нічого ваші злочинні ляцькі затії...

Українські пограничники щасливо вийшли з лісу та прямують разом із бранцями до граничної сторожі.... Начальник чекає на них, але добре знає, що бородай у вовняній фуфайці назад не поверне; бо його місія ще не скінчилася. Поволі сходить із гір на село вечір.

— "Ще не вмерла Україна!..." заходить спів із другого берега.

Йосип Халуз пускає свій зір по річці, по синьому прозорому тумані й снігу, закидає очі за гори, слухає, що шепотять вони й хвилюються, як ссуть ялини життя з-під гірської кори, як плюскає річка.

Д-р АВГУСТИН ВОЛОШИН
Президент Карпато-Української Держави

ІВАН ШЕЛЕСТИНСЬКИЙ.

ЦВІТКА ПРЕРІЇ

Трьох нас ішло вузькою фермерською дорогою. Друг Василь Бривка з Поділля, молодий, чорнявий, ні великий, ні малий. Павло Довжук з Волині, яку хтось тихою назвав. Цей з грудьми, як двері, а все сам малим кликав себе і — я з Підгіря, довгий як платва, як ще в краю дражнили мене. На нас трьох мали ми захованих дуже безпечно у Василя 25 центів. Сам Василь мав ще малу торбу з біллям, чи чимсь другим; Павло і я не мали нічого, ні в руках, ні в кишенях. Правда, мали ми ще порожні животи, що порожнечі не терплять.

Розложистий, більш за кілька держав, Саскачеван тремтів у соняшному світлі початкового червня. Було від полудень і рілля свіжа й зморіжена вже саскачеванським золотом — пшеницею—легко парувала. Немов якісь незнакомі індіанські божки палили свої вогники до сонця, як наші свароги колись. Далеко і широко не обнята зором простелилась рівнина і невидно було жадної садиби фермерської: значить нам постити ще хто знає, як довго.

— Прийдеться хоч довбати зерно з землі та їсти — поглянув Павло на скільчену й підрастаючу сівбу.

— Десь до лиха й заяця, бодай здохлого, немає — нарікав Василь.

Оба вони згадкою про поживу нагадували мені, що вже це другий повний день, як ми нічого в губах не мали і що наше двадцять-кількалітне тіло настирливо домагалось підкріплення.

— От подержіться, хлопці, десь зайдемо до фермера, їсти дасть. Ще може і дівчата будуть.

— О, ти до дівчат вродився якраз, — засміявся Василь.—Скорше вже я, або Павло, а ти то так, як індіанець до фермерства.

— Як я не до дівчат, так вже до молодич, — не подаюся я.

— Не чужолож! — наказує Павло.

Ступаємо слабше: ноги таки напавду вянуть від порожніх животів. Сонце пригріває: воно тут не потребує розсівати свої проміння по лісах, горбах та заглибинах, а прямо лле повинню світла по рівних преріях. Як упрі, то прямо хоч воском топися.

Я налоговый мрійник та романтик і мені тепер мимо голоду наївною зявою ввижаються войовничі крі та ассинібої, як їдуть на плохих, одначе скорих конях, затикані пір'ям, в цяцькованих строях, в кожушках з френзлями, з луками та списками і з "томагак"-топірцями, що до скальпування голов служили... А в декого коло сідла скальповані голови з волоссям чорним, сивим та рудим під прерійним вітром розвіваються... Це ж лінія Саскатун-Бетелфорд, де ще так недавно, бо перед 50-ма роками, повстанці Ріл та Мидлон з канадійсь-

кою міліцією мірялися. Була велика загроза загального повстання індіанців та мішанців і хто знає, чи після їхньої вигри Канада втішалася б такою волею, як зараз. Індіанці справді ще так недавно тут гуляли, аж поки білий чоловік їм зброю з рук не вирвав, самих не розпорошив, випер. Тепер вони тільки ловецтвом займаються.

Замріявшись у канадійську минувшину ставлю питання другам:

— Що би ви, хлопці, робили, якби зараз індіанці озброєні на коні з'явилися?

— А що робили б? — озвався Павло. — Індіанці роззброїли б та нагнали б на державну допомогу, а коня спекли б та зіли б, а тобі копито дали б.

— А якби так багато індіанців?...

— То вони нас зіли б, якщо були б такі голодні, як ми.

Повівав вітерець, пролітали повітрям якісь ранні мухи. Високо перелетіло кілька круків чи ворон, не розібрав здалека. Перелетіла подальше також заблукана дика ластівка. Їх небагато стрічається. З боку дороги видніли заржавілі фермерські борони, видно, фермерів далеко їх домів везти.

Аж десь після полудня ми побачили фермерські забудовання. Стайня з червоним верхом, хата з гарними вікнами та немов вапном біленими стінами. Ще кілька менших будівель, а все кругом в такій формі, як староканадійський форт піонерів, що так від індіанців забезпечувалися. Тільки, що був частокіл.

— Якийсь небідненький фермер мешкає — зауважив Павло. — Не знати чи перекусити що дасть.

— Перекусити? — перепитую я. — Я б на правду коня зтербив, а він — "перекусити".

— Диви, диви, наш поет у вовка перемінюється, — підсміхався Павло.

Підходимо ближче. Гарна дрютяна огорожа, добра брама.

— Закладаюся у свої старі черевики, що тут є дівчата. Дивіться, скільки цвітів та вазонків у вікнах — звертаю увагу.

— Поетові часто дурне в голові — переслідує мене Павло. — Дивися, щоб на правду їсти що дали, а прийдеш у хату, то не мовчи, як пеньок, а говори щось, проси. А то все за тебе треба говорити.

— Фермер, як буде свинею і нічого нам не дасть, то почекаємо вечора і на курник рейд зробимо, — постановляє Василь. — Чей же не будемо вмірати з голоду в хлібодайній Канаді.

Вступаємо на подвіря. Пси не шарпаються, як звичайно пси роблять, а по дружеськи погавкують та виляють хвостами. Мирно вминаємо їх і підходимо до хати. З вікон чути хрипливий голос грамофону: приспівує "скалатську коломийку". — На душі й серці легше стало; свій таки не відмовить і впросити легше можна, бо на рідній мові, а англійщини ми ще добре не вловили: всього по два роки в Канаді і зрештою не мову студіювати ми приїхали сюди, а за працею, якої не часто знайти можна. Найстарший зпоміж нас Павло ковтає в двері. Запіраємо віддих: хто знає, як привітає нас власник. Виходить поважна господина у фартусі. Закочені рукави. лагідні зморшки коло вуст, риси українські.

— Слава Ісусу Христу — озивається догадливий Павло.

— На віки слава! — відказує вона. — А що скажете, хлопці?

— Та от, паніматко, роботи шукаємо, зголодніли й помучилися. Другий день йдемо і нічого не знайшли.

Вона нічого не каже, тільки рухом руки запрошує в хату. Вхідимо. В ній, як у квітнику.

— Ось помийтеся.

Миємося, Василь порскає голосно водою, та й я не кращий. Дістаємо по стусанові від Павла:

— Не будьте свиньми, хлопці, ви не в рідної мами.

Сідаємо і я розглядаюсь по кімнаті. На стінах кілька образів святих. Відразу тисне жаль за горло. Згадалася мати, що більше двох десятків таких образів закосичених має.

Господиня являється людяною жінкою. Відразу накроювала смачного фермерського хліба й говорила:

— Я вам дещо перекусити дам, а там зачекаєте на вечерю. Тепер погані часи настають у Канаді. Ось я сама по кілька робітників держала, а тепер і одному небагато роботи. Пшениця не платиться, не сіємо так багато, як колись, не виходить. Катре, а принеси зимного молока.

— Зараз, мамо — почувся кришталевий голос з другої кімнати і від його нам парубкам, особливо мені, стало моторошно: Ми **запо-рошені, не голені**. Тільки що й лице та руки дещо водою промили. Мимохіть витягаю Бог зна коли прану хустину і потайки ще раз витираю очі, лице. Злодій Павло завважає, штовхає Василя під бік.

— Дивись, як чепуриться. Думає, що дівка зараз в його втріскається... Не "шпортуйсь", тут я маю першенство, хоч ти більший і поет.

Та ось за хатними дверима почулися кроки і мені, як на злість, молотом почало товктися серце. Двері отворилися і в них енергійним ходом увійшла дівчина з горнятами в руках.

— О, галов!

Молода струнка. Темняве волосся. Рум'яне лице, на білому чолі чорні хмарки-брови. Усміхнені очі. Обкинула всіх зором і спинилася на мені. Я чую, що таю, як сніг у гарячій кімнаті. Зроду був соромливий, особливо під дівочим поглядом. Я навіть не бачив, коли **дівчина наляла молока, хліб з маслом** подала. Цілком не їлося мені, хоч голоден був, аж кишки злипалися, як то кажуть. З мене очевидно кпили товариші і випивали може вже по десятому горнятку молока та теребили може третій бохонець невеличкого фермерського хліба. Я їв, як на шпитальному ліжку після операції, бо дівчина пишна, як пава стояла близько і, здається, на нікого більше й не дивилася тільки на мене, хоч це мені лише так здавалося. А все ж таки, як показуватись голодним вовком перед нею?... Я був сердитий на товаришів, що так по свинськи жертви не стидаються... **Виручував з певної ситуації знову** таки Павло. Витягнув засмальцований капшучок від тютюну.

— Всьо маю, крім тютюну, сірників і паперців — пожартував. —

Стара мовчки вийшла. Та злодій Павло тільки того й чекав.

— Видиш, Катре, наш товариш Іван навіть не їв через тебе, хоч голоден, як ваш пацючок в неділю, юли заспить.

— О, а то чому?

— Сти-да-єть-ся.

За таке представлення мене дівчині я в іншому місці змалював би йому пику на синьо, але тут обмежився до сильно погрозливого погляду в його сторону. Дівчина хотіла щось сказати, та ввійшла мати з бляшанкою тютюну, паперцями й сірниками.

— Наш наймит все оце держить в запасі, на чорні часи пришпарує, — пояснювала. — Куріть хлопці!

— О, Господи, та цеж — благодать! — хвалив Павло і ліпив такого папіроса, як у бідного дитина. Василь брав з його примір.

— Кури, Іване,

— Дякую! — відказую.

— Ви не курите? — стиха питає дівчина.

— Ні...

— Він багато зате читає — встромлює своє Павло. — Думає філософом бути, навчитися, як з вівса риж творити і з полови шнури плести.

Але на шпильки Павла, видно, домашні не звертали уваги і дівчина поважно завважила:

— Я також люблю читати...

Це була немов печатка на Павлові дошкулювання мені. Він замовчав. Я осмілююсь. Ані пожива, забава, ні навіть горілка, ніщо так недодавало мені сміливості, як тема літератури.

— Маєте яку бібліотеку?

— Цього немаю. Маю всього кілька журналів, пару книжок. Хочете покажу.

Щоб не хотіти подивитися на дівочі книжки, то треба бути зовсім назадницьким. Дальше поленіючи в цілому тілі стаю і хитким кроком йду за дівчиною. Позаду чую насмішливий, а може заздрисний, шепіт товаришів. Але я тепер герой перед ними: дівчина прихильніша до мене.

У її кімнатці, як у правдивому цвітнику, що міг вирости на незахистних саскачеванських преріях. Гвоздики, квітневі дощівки, горошки, олеандри, мірти, навіть барвінок у синьому вазончику. Коло нього, вічно зеленого, спинаюсь.

— Моя мати цілий цвітник такого держить. В нас в Україні ним віночки до шлюбу вбірають і також домовини парубкам і дівчатам... Дівчата вінки на могили стрільцям упавшим ставлять.

— Як гарно мабуть ← шепоче Катруся.

Дивлюся в її сині, подібні до барвінкового цвіту очі. Забуваю, що я неможливо несмілий, що я в робочих, запорошених, як шрапнелями побитих штанах, переслідуваний безробіттям і голодом скиталець, а вона — ластівка прегарна, правдивий цвіт прерії. Вона в гарній, літній, синій суконці і в темній спідничці (мій смак) чиста людська цвітка між цвітами природи. Повільно й півсвідомо обіймаю її пещений саскачеванським сонцем стан і краду небезпечений поцілуй... Стоїмо хвилю безворушно, а тоді вона перша озивається:

— Яюсь так несподівано...

— Несподівано ще й як — впадаю в тон і сміливість в мене тепер може більша, як в Павла, що чваниться, що дівчат підмовити йому надто легко.

— Де ж твої книжки?

— О, правда.

Отвірає гарну, помальовану шафку. В ній справді дещо книжок та журналів. Переглядаю кілька. В читанні вже розбірав англійське

— Маєш дещо й українського?

— Ні. Я навіть читати по українськи не знаю. Зросла отут на фармах, української школи тут не було, товариства також ніякого нема. Навіть приватно ніде не могла навчитися. А я так хотіла би.

— То ти нічого не чула про Україну, козаків, стрільців?

— О, то вже чула. Була раз у Саскатуні на концерті, чула там дещо та не все розуміла. Знаєте, щоби зрозуміти, то треба підготувитись.

— То ти мала б охоту читати по українськи?

— Ще й питаєте.

Тоді в мене повстає велике бажання навчити її по українськи. Немає ні підручника, ні взагалі куска друкованого українського слова. Але раджу собі тим, що попросивши в неї паперу виписую українську азбуку в письмі й друку. До українських букв додаю латинські, значить англійські, а там, де це латинкою не можна заступити, стараюсь по кілька разів пояснювати це звуково. Дівчина жадібно все ловить, зразу виявляється пильною ученицею.

— Катре, та ж роботи ціла купа, а ти розчиталася, чи щось. Гони вареники ліпити.

Дівчина зідхнувши схопилася й пурхнула, а я винувато промовив:

— Вибачайте, пані, це я її українську граматику показував.

— Та воно добре, тільки не час сьогодні.

Того вечора я вже їв як вовчулака. Не тому, що це були українські вареники зо сметаною, яких я вже два роки в Канаді не бачив, і не тому, що справді дуже голоден був, а тому, що вже не мав причини надто дівчини стидатись. Вона тепер звивалась, як кожна наша дівчина, скоро, щоб не посоромитись за повільність між парубками. А подаючи мені свіжу тарілку до якихось ще канадійських ласощів, які я ще тоді не годен був назвати, вишептала:

— А, бе, ву, га, ге, де — і відпурхнула.

— Вже знаються — рішив Павло, накидаючи вже може пів-копий вареник. Я був мов на чотирьох конях.

Слухали історії життя господині. Приїхала з чоловіком перед війною. Зайшли на "фарми" в Саскачевані. Та де то були фарми. То був почасти вигорілий ліс з тисячами тяжких до корчвання пеньків, а по часті прерія, яка на вигляд, здавалося, навіть добру лозу не вродить. Хмара комарів. Туга за рідним краєм. А перед дванадцяти роками нещастя стрінуло: чоловік помер з нічого іншого лише з перепрацювання. Сама раду собі давала з малою дитиною-дівчиною. Горя не мало зазнала. А от тепер і добре б жити, тільки та криза. А за рідним краєм така туга, більша, здається, як була на початках.

— А скажіть, хлопці, ви світом бродите, як там тепер? Чи по нашому, чи по чужому?

— По чужому, пані матко — пояснює Павло. — Гірше, як було за вас.

— Ніби та Україна таки не буде, чи як?

— Україна була, є й буде, тільки, що тепер невільна. Та вона волю матиме, хоч би небо й землю порушити прийшлося.

— Видите, неписьменна я. Дуже мало чула про Україну. Тоді, як я ще там була, то всьо “русини” були... Але те слово Україна, видите, чогось мені таке любе, таке, як от згадка про своє весілля...

Того вечора ми з Катрусею продовжали науку. Спав з товаришами в стодолі в сіні. Долучився до них геть пізніше.

— А коли на весілля запросиш? — закинув Павло.

— Тоді, як ти сам поважним батьком станеш — відгризався я.

— Звів дівчину з ума чисто. Ніби букви показує...

Хотілось відпекти чимось Павлові, та лишив на пізніше. Василь вже хропів не гірше фермерського возу. Мені не спалося. Цвіти, дівочі чорні брови і букви — маса букв мінялися перед очима безплатним фільмом.

Вранці ми відходили. В старої роботи тільки й було, що для одного наймита.

— Прийдемо до вас на жнива, пані матко — упевняв Павло.

— Колиб лише вродило, колиб град не вибив — не без жури говорила вона.

В клунках мали ми приготованих провіантів, може й на три дні, а в мене під серцем легкою рукою Катрусі була виписана її адреса. Вона стояла тепер на веранді межі двома великими олеандрами, без усмішки. Чорні брови хмаринками нависли на білому чолі. Мене ссала пявка-жаль коло серця: хто знає, чи побачимось ще. Канада велика, як сама Європа, а скитальча доля жене мене світами, як звіря якого. Обіцяв вислати книжок українських, гарних, цікавих. Оглянувся ще здалека. Стояла далше на веранді вона — цвітка прерії — мій канадійський ідеал. Відійшовши цілком подальше заспокоюю жаль за дівчиною тим, що штовхаю Павла й Василя під боки:

— А що, аманти? Хто здобув дівоче серце, ви чи я?

— Ти виграв тим разом, бо трапив на таку, що книжки любить. А як я стріну таку, що танці любить, то ти не приступай.

Той рік був дуже нещасливий для мене в пошукуванні роботи. Всюди, де шукав її, робітників лежало купами. Розїжджали ми довгими сотнями миль у всі сторони, червоними тягаровими поїздами і — все зайцем. Кого б стало оплачувати довгу подорож? Подорож зайцем звичайно ризикозна, особливо, коли хочеться схватити поїзда в руху. Неодному обірвало ноги (це гірше), неодному голову (це краще), але нікого воно не відстрашує. Пігнав я того року червоними звірюками в Алберту, дісталися на лінію Атабаски. Там залізнодорожний відділ працював, сподівався і я дістати роботу. Товариші вже були інші, а обставини подібні. Скитались ми поміж залізні лінії більше місяця, їли раз на день, раз на два дні, а часто й три дні, жєбрали поміж мішанцями поживи, варили каву в заржавілих бляшанках на відлюдних перестанках. Було гарячо днями, а безезневе зимно ночами. Спали в покинутих вагонах на перестанках. Вітри справляли нам чудесну музику туги лісів та індіанів. Стрінули якесь болотнисте озеро в лісах; над ним індіане табором стояли. Жінки подібні до наших циганок, а чоловіки якісь немов безобличні. Були, здається, з племені покогонтас, не розпитував. Да-

ли нам їсти якогось мяса, з чого я мав враження, що це людське... Але товариші та й я з ними були вдячні й за це. Голод — не пан.

Заманулося товаришам прати білля, декотрі вже й по два місяці не прали. Щастя, що Канада не плідна на воші, а то була б чиста язва. Скільки зашмірованим тут не ходив би, воші не видати!

На своє нещастя, прав я ту сорочку, де в застрібнутій кишені носив адресу Катрусі. В погоні за невломимою роботою я й забув про адресу. Зрештою вона була в певному місці; так я зразу вирішив. І виправ же я! Як висохла та нещасна сорочка на верболозному кущі, я нагадав про адресу. Скочив, роздер кишеню: там остав пожвяканий папірець. Я ж добре мав сорочку стараючись витиснути бруд без мила. З адреси й слова не остало. Я був близько плачу. Хотілося жбурнути сорочкою в нечисте озеро, та нагадав, що остану з голими плечима, а комарі тут немилосердні. А маленький кусок паперу я держав в пальцях довго, як побожний католик, що до причастя збирається. І голова, як на лихо, в ті часи не конче варила, не міг адресу запам'ятати.

Не було по змозі ні по дорозі тепер вертатися в ті околиці. Занесла мене доля та й завезли поїзди далеко на Схід Канади. Про мою цвітку прерії мусів забути. Погодився з долею, що не була ласкава для мене. Минули роки. Щось чотири їх перейшло від моєї “прогульки” саскачеванськими преріями. Від нічого робити пішов я раз на Юніон стацію в Торонті. Треба признатися, що й тепер був без праці. Виглядало, що буду немов вічним безробітним. На величезне моє здивування там на великій стації стрів Катрусю... Їхала до Монтреалу та вже з дволітнім синком. Там чоловік працює. Дивилися ми на себе з самозрозумілим жалем. Почала перша говорити.

Чекала справді. Ти сполохав моє серце там далеко на преріях. Думала—вернеш, подружимося. Ти не вертав, не писав. Я повірила, що другу знайшов. Хіба це тяжко? Мати померла рік після того, як ти був. Ох, як сумувала я! Коли б ти був приїхав тоді. Ніяково було жити самій. Трапився чоловік старший та добрий. Подружилися. Жили там трохи, та на фармах якось чимраз тяжче, отже він поїхав до Монтреалу, бо там передше працював. Мене лишив був на час, а ось тепер і їду. Але по українськи я навчилася так, як ти показував. Я вже й дописувала — хвалилася вона. — Кілька вершиків написала, були друковані. Якаж та Україна мусить бути гарна! Україна Біласа, Данилишина, борців...

— А я ось бурлакою-парубком і досі. І такий же безробітний, як колись...

Наближалася година відїзду. Катруся подала своє ймення по чоловікові, попрощалася й побігла, держучи за руку чорнобривого, як сама, сінка. Я довго стояв на стації й, забувшись, думав.

Знову минули роки. Я врешті знайшов працю. Далі стрів інші брови і вони стали мені рідними. В нас донечка й синок ростуть. А за “цвітку прерії” все таки згадую. Недавно от довідався через нашу пресу, що вона, моя кількогадинна учениця, бере діяльну участь в жіночих організаціях. Значить, колись невідома цвітка приносить овочі. Я гордий і вдоволений з того. Тепер не тільки самі працюватимемо для нашої справи, а й дітей наших, я вповні переконаний, виховаємо на славу і честь України і Канади.

Д-Р Г. Г. СКЕГАР

УКРАЇНЦІ В КАЛІФОРНІЇ

(Зо Збірки "По Америці"*)

Тому, що я не подибавав ніде статті про українців в Каліфорнії, я постановив зібрати про це коротку історію. Рівнож хочу запевнити читача, що переповідаю тут лише це, що чув від оповідачів, та зараз при них нотував собі їхні оповідання. Адресар я вже мав приготований і тому не мав жадного клопоту віднайти далеко та широко розкиданих українців в найбільшому місті (що до площі землі) на світі.

Українці в Лон Енгелес

Найперше треба було провирити, хто з українців перший прибув до Лон Енгелес. По кількох розпитах я довідався, що Антін Марк, який має крамницю корінних товарів, є найстарший український громадянин в Лос Енгелес. Це є чоловік веселої вдачі, гладкий у поведенні, товариський. Прибув він сюди в 1907 р. з Жидачева, Галичина. Застав тут лише двох українців, а це: Павлюка, який працював в готелі як кухар (пізніше забив його автомобіль), і Паславського, який тепер перебуває в Детройт, Мішіґен, і по фаху є пекар. Десь коло 1910 р. приїхали сюди ще три українці, а то Сідлецький і два брати Горолевські, із Самбора, Галичина.

З початку працював п. Марк в готелі, а пізніше як машиніст при залізниці Савтерн Пасифік. В 1913 р. виїхав до Детройт, де оженився, а в 1922 р. повернув назад до Лос Енгелес, відкрив крамницю і від тоді провадить його на тім самім місці. Від 1924 р. коли повстало перше українське товариство, належав майже до кожного товариства, як оснувалось, лише не до большевицьких. Бачив я його дітей, але вони зовсім не знають української мови. Марк скаржився, що не було в місті жадного українського центра, де діти моглиб навчитись української мови.

Другий український піонір є Михайло Дмитрик. Дмитрик, свого раду гуморист, говірливий і товариський. Оповів мені про себе таку історію: "Я приїхав сюди з Галичини, з Бураківки, пов. Заліщики, в 1918 р. Невдовзі прибули сюди ще Ногаш і Ільницький, а в 1922 р. приїхав Марк і Вавричук. В 1924 р. ми зробили перший український пікнік в Сікамор Гров Парку. На перший пікнік прибуло по верх 60 люда, а половина з них була росіяне. Ще на тім пікніку ми українці, порозумілись з собою, щоб заснувати якесь українське товариство. Пані Софія Маліновська прискорила наш план, бо запросила

нас яких 17 осіб, до себе на вечерю. По довшій розмові та дискусії за-снували ми перше українське товариство під назвою "Народний Дім". Мене вибрано головою, а П. А. Будзола писарем. Статут для товариства написав Іван Мартинів, а загальні збори товариств прийняли цей статут 27-го жовтня 1924 р. В чартері товариства є підписані такі члени: Іван Мартинів, Гр. Будзол, Михайлю Дмитрик, Ілія Вавричук, Андрій Банковський, Семен Дмитрик, Ізидор Німчук, Теодор Ногаш, Софія Маліновська, Андрій Джус, Іван Будзол, Гнат Семотюк, Параска Будзол, Марія Барук, Онуфрій Будзол, Микола Павлюк. Хотяй 25-та точка статуту "Народного Дому" не дозволяла на зміну назви товариства, то в 1926 р. прийшло до зміни і товариство перезвано на "Т-во Просвіта ім Т. Шевченка". Головою цього товариства став Стеценко. Товариство проіснувало два і пів року. Членів було около 30 душ. Однак в 1927 р. відійшов гурток членів від цього товариства і отворив собі нове Т-во під назвою "Українське Т-во Нова Група в Лос Енгелес". Чартер на це товариство підписали слідуочі: Михайло Дмитрик, Марія Дмитрик, Павло Федик, Ф. Барицький, Теодор Німчук, Микола Редка, Франко Савчук, Семен Дмитрик, Михайло Вавриків, Іван Мартинів, Д. Бучак, Антон Марк, Розалія Марк, Андрій і Софія Маліновські. Першим головою цього т-ва став Ф. Барицький, а число членів не переходило 20 душ.

В дальшій розмові п. Дмитрик оповів мені, що далеко перед тим, заки він прибув до Каліфорнії, був він довгі роки в Канаді. Ще перед війною "Наукове Т-во ім. Шевченка" у Львові спроварило п. Дмитрика до Львова, щоби він подав деякі інформації про українців на американському континенті. Так що в 1918 р. була друга подорож п. Дмитрика до Нового Світу. Дмитрик має трьох синів, і впевняв мене, що всі вони є свідомими українцями.

Теодор Ногаш, працює як технік при "Юніверсал Мікрофон Компані Лимитед", де виробляють мікрофони для цілого світу. Це я дуже товариський чоловік, милої вдачі, усе усміхнений та гостинний. З Мирославом Січинським є вони близькі приятелі, а навіть Січинський тримав його сина до хресту. Не було виднішого чоловіка з українців в Лос Енгелес, щоби не відвідав гостинний дім п. Ногаша та не покушав його знаменитого вина, яким можна угостити й англійсько-го короля.

Ногаш прибув до Лос Енгелес в 1920 р. з Ретройт, а до Детройт приїхав з Галичини, з села Луговець в 1912 р. Застав тут не багато українців, а між ними Андрія Джуса, який писався по англійськи Друс. Джус купив помаранчевий сад в Риверсайд, за який заплатив 70 тися доларів. Пізніше проміняв цей сад за апартаментовий дім і стра-тив всьо майно та помер бідним.

Паньство Ногаші мають сина та дочку Марусю. Діте говорять добре по українськи. Маруся приїздить до Нью Йорку на зїзд української молоді, та живо інтересується нашими вишивками та іншими ручними роботами. Діти добре виховані й інтелігентні.

Андрій і Софія Маліновські, родом із Жидачева, Галичина, прибули сюди в 1920 році. Пані Маліновська приємна, інтелігентна жінщина, є влассителькою малої реставрації. Це власне вона допомгла

заснувати перше українське т-во "Народний Дім". Ніколи не жаліла ні гроша ні труду для українських справ, чи різних збірок на національні цілі. Вона є тої думки, що українці повинні менше говорити, а більше робити. Підкреслює також, що з самих початків найбільше поклали праці в Лос Енгелес о. Качмарський і Ілія Вавричук.

Іван Мартинів, прибув з Виннипегу до Лос Енгелес в 1923 р., а до Виннипегу приїхав з Деренівки, Галичина, в 1903 р. У Виннипегу й тут займався будівлею нових будинків. Слабе здоров'я та сильні морози в Канаді вигнали його до Каліфорнії. Тут мав щастя — як добрий будівничий — попасти на працю до найбагатшого газетяра на світі, Вільяма Герста, при його замку в Сн. Сіміон, Каліфорнія. Герст купив стару каплицю в Італії, розібрав її там та перевіз до Каліфорнії, а тут найліпші будівничі мали зложити цілий будинок у первіснім виді. Працювало тут багато майстрів, за що діставали по 9 доларів денно, помешкання і харчі. Праця тревала повних 3 місяці.

В Лос Енгелес п. Мартинів застав кількох українців, а між ними були Марк, Ногаш, Николенко, Дмитрик, Ільницький, Мельник і Вавричук. Належав до всіх існуючих товариств, був у них діяльним членом, секретарював та писав їм статuti. Його брат Василь прибув сюди в сей час разом зі своєю родиною. Старший син (роджений у Виннипегу) дуже добре говорить по українськи й читає нашу пресу. Обое Мартинові приємні та гостинні люде.

Ілія Вавричук прибув сюди з Шикаго в 1923 р., а до Шикаго приїхав з Канади. Самий є родом з села Барилів, Галичина. До Канади прибув ще в 1907 р. та осівся на короткий час в Едмонтоні, але що Канада не подобалась йому, тому виїхав до Америки. В Шикаго помагав організувати відділи "УНС", а навіть був председателем комітету української православної парохії (при вулицях Робі і Ірі), де тоді був священиком о. Качмарським. В Лос Енгелес застав велику громаду українців і зараз почав організувати новий відділ "УНС" ч. 302. По чотирьох роках відділ перестав існувати ізза малого числа членів. Це власне він був організатором, що зібрав всіх українців на перший пікнік до Сікамор Гров Парку, та зорганізував т-во "Народний Дім", про що вже була згадка. В осені 1924 р. уладив він перший бал, куди явилось поперх 60 українців.

Самий Вавричук з надзвичайно приємної вдачі, гостинний та товариський. Має сина та дочку (ходять до вищої школи), як добре виховані та пишуть, читають і говорять по українськи дуже добре. Син Василько є добрий механік, має щирі українську душу, розум англійця, а практичність американця. Перед ним світла будучність.

о. Роман Качмарський, родом з Бургчиць, Галичина, прибув до Америки в 1913 р. Вчився в семінарі в Балтімор, перейшов на православ'я і став священиком.

Лікарі порадили йому виїхати до Каліфорнії, щоб рятував своє здоров'я. До Лос Енгелес прибув 1929 р., а рік пізніше, при допомозі своєї жени, оснував т-во "Україніян Рошен Сивік Сентер". Показалось з часом, що таке положення неможливе без постійних суперечок, тому перезвано т-во на "Юкраїніян Сивік Сентер". При товаристві був хор, який мав 36 добрих співаків, а цим хором управляв о. Кач-

марський. По однім прилюднім виступі, хор звернув на себе увагу американської преси, а при тім зацікавив також одну фільмову компанію. Але нажалі о. Качмарський не вихіснував цієї нагоди. Товариство перетворилось на "Український Клюб", який існує до тепер. о. Качмарському я завдячую дуже багато, бо він не щадив ані коштів ані труду, але возив мене своїм авто по хатах, щоби я зібрав цю коротку історію про каліфорнійських українців.

Пані Анастасія родом Гілей, замужна Мордус, прибула до Америки 1926 року з Виннипегу. До Виннипегу приїхала із Базару, Галичина, в 1913 р. У Виннипегу брала живу участь в таких т-вах, як "Бандурист", "Аматорський Кругок", "Жіноче Товариство ім. св. Ольги" і Червоний Хрест". Коли засновано "Бурсу ім. Митрп. А. Шептицького" позичила вона 1917 р. тисячу доларів на улагодження цього дому. В 1921 р. позичила вона "Інститутіві Просвіти" також тисячу доларів. Як приїхала до Америки, вийшла заміж за Петра Адама Мордуса, литовця, який завжди був і є великим прихильником українців. Він 1929 р. осіли панство Мордуси в Лос Енгелес, де ведуть крамницю з харчами. Обое Мордуси належали й належать до українських товариств, займається збірками на добродійні українські інституції на народні цілі.

Одного разу відвідав я панство Мартинович. Застав я там паню Настю Гойса-Боднар, яка приїхала із Мекізракс, Па., на відвідини своєї дочки. Пані Боднар оповіла мені про себе таку історію: "Я є русначка, маю 65 років, приїхала до Америки в 1893 р., значить 44 роки тому. Мешкала я з першу в Нью Йорку, а відтак віддалася і перейшла жити до Мекізракс, По., де виховала п'ятеро дітей і там мій чоловік помер. Всі діти говорять по руснацьки. Я походжу із села Приблизів повіт Сянік, в Західній Галичині. Коли я їхала до Америки то з нашого села поїхав в Америку десять літ передімною. Цілих моїх 44 роки в Америці святкувала я наш Великдень і Різдво так само, як це робиться в старому краю. На Святий Вечір варила я киселицю, капусту, горох, рибу, капусту, пироги і крупи, але вечерю в нас починають не кутею, але зубком чоснику з киселицею. Америку я люблю, однак хотіла б я умерти лем на рідній землі і бути там похованою".

Іван Петрушевич (свояк Евгена Петрушвича, першого диктатора Західної Української Республіки в 1929 р.), родом з Єзуполя, Галичина. Ходив до гімназії в Станиславові, взяв два роки прав у Львові і один рік філософії та один рік Торгівельної Академії в Празі. Ще дома почав учитися англійської і французької мови, а в 1901 р. виїхав до Лондону на дальші студії. Повернувши до Галичини, почав основувати спілки системи Рочделя. Був контрольором спілок, каси Райфайзена та зладив підручник для цих спілок. У Львові був секретаром при т-ві ім. Т. Шевченка, а при "Укр. Літ. Наук. Вістнику" був перекладчиком творів з англійської мови на українську. Був урядником "Дністра" та інших спілок. В 1913 р. прибув до Канади з метою заснувати сітку "Українських Кооперативних Спілок". Перша з них була "Друкарня Канадійського Русина", а друга збіжова компанія "Рутініян Фармерс Елевейтор Ко., Лимитед".

В 1918 р. був включений до української делегації на мирову кон-

ференцію в Парижі, а тут був приділений до секції пресового контакту для англійської і французької мови. По якомусь часі був іменований директором "Юкраїнія" (доставка медикаментів для України). По двох роках іменовано його на секретаря делегацій Західно - Української Республіки до Лондону. На цій позиції був до 1923 р. в цім році повернув назад до Канади. Перейшов до Лос Енгелес 9-го квітня, 1924 року де працював як маляр, книговодчик і "екстра" по різних студіях. Зладив кілька сценарій для фільмових штук для директора графа фон Берга при М. С. М. студії. Написав тут розвідку "Україна, як Міжнародня Проблема". З Вошингтону дістав патент на літак нової системи, над чим ще й тепер працює. Дружина його померла в 1937 р. Під цю пору працює, як музейний знавець, в Пасаденській бібліотеці.

Дмитро Сипіян, роджений в Рочестер, Н. Й. Приїхав до Лос Енгелес в 1912 р. на відвідини свого брата Якова. Родичі Сипіянів походять з Дубна, Галичина, а до Америки прибули в 1898 р. В них було дев'ятеро дітей і всі вони ходили до української школи, де вчив їх Мирослав Січинський. Батько був різником по фаху і цим фахом займається Яків. Самий Дмитро є пекар. Коли я спитався Дмитра, які його почування до України, то він відповів так: "Я вродився тут і мало знаю про край моїх родичів, однак моя симпатія є по стороні України. Хочу, щоби Україна була вільною державою, тому на случай нової війни я мав би охоту піти допомогти Україні визволитись зпід ярма віковичних ворогів. Вилсон винен цьому, що ми сьогодні є поневолені, бо він не додержав своїх обіцянок. Якби не Вилсон — Україна булаби сьогодні могутніша від Росії".

Петро Григорак, родом із Кобаків, повіт Косів, Галичина. До гімназії ходив в Коломиї 1902-1909 р. До Нью Йорку прибув в 1912 р. звідси перейшов до Філядельфії і тут почав продавати фарми та реальності. Пізніше, підучився англійської мови, переходить до Шикаго та основує імпортовий та експортний бізнес під назвою "Юніон Сейл Компані". Всі свої товари продавав через газетні оголошення. Товари спроваджував з Німеччини, Швейцарії та інших країв. Були це різні ножики, шила, стінні годинники, забавки для дітей та біжутерія. Свої товари оголошував в українських, еспанських, ніпонських, китайських, мексиканських і англійських часописах. Оголошення в чеських і жидівських газетах ніколи не оплачувалися. Як бізнес стояв на найвищій точці, то Григорак платив за одно оголошення по 1,200 доларів. Замовлення діставав аж з Шангаю. Річний оборот сягав 80 тисяч доларів. Згодом перейшов Григорак до Нью Йорку, але в 1922 р. зовсім заклав бізнес, бо змінились часи по війні, а з тим і запотребування на такі речі, які мав Григорак.

Маючи природний нахил до подорожей, переїхав Григорак цілу Америку здовж і поперек. В 1915 р. відвідав Виніпег, де подибавав своїх давних знайомих з краю, як адвоката Арсенича, Ферлея, Кудрика, Войценка, Слюзара, Гикавого і Боднара. Звідси поїхав до Флориди, де мав автомобілевий випадок. Від послідних 10 років замешкав в Сан Франціско і Лос Енгелес, але до Нью Йорку приїздить що два роки.

Николай Ільницький родом з села Лосинець, повіт Турка, Галичина. Прибув до Америки в 1910 р. та працював в стейтах Нью Йорку

і Огайо. Потім перейшов до Детройт, де навчився барберства. Тому, що мав замилювання до музики, вечерами ходив до школи і вчився грати на скрипці. Згодом заложив "барбер шапу", і взяв ще двох голярів до себе до праці. Одним з них був теперішній доктор музики, п. Михайло Качмарек, в Детройт. В 1920 р. прибув Ільницький до Лос Енгелес, де також відкрив голярню, а вечорами ходив до консерваторії та брав лекції на фортепіані. В міжчасі диригував хором через 12 років, а тепер провадить музичні студії, а дочка є відомою п'яністкою. Всі діти говорять і пишуть по українськи. Коли Ільницький прибув до Лос Енгелес, то застав тут мало українців, а поміж ними були тут Марк, Дмитрик, Ногаш і Маліновські. Пізніше прибули Легунь, Стефанець, Никифорчук і Мусій. Ще в 1920 р. заснував він т-во "Русько-Український Хор", який мав 25 членів. В 1924 р. повстало нове т-во на ім'я "Український Робітничий Хор", яке мало 30 членів. Цей хор давав концерти й представлення, а диригував ним Ільницький. В 1927 р. цей хор виступав з концертом в Сан Бернадіно, де була поставлена чисто українська програма враз із симфонічною оркестрою, якою диригував славний музик Дон Філіппіні, і за це хор дістав 300 доларів. В 1926 р. засновано тут нове т-во під назвою "Поступ", яке існує й до нині і числить 40 членів.

Василь Мусій, родом з Доброчин, повіт Сокаль, Галичина. До Америки приїхав 1909 р. і почав працювати у фабриці сукна. В 1912 р. переїхав до Виннипегу, де працював на залізній дорозі. По двох роках повертає назад до Америки й остається якийсь час в Ст. Поль, Мінн. В 1916 р. приїхав до фабрики на роботу. За час Мусії склали трохи грошей і пішли в бізнес, заклавши маленький склепок корінних товарів (гросері стор). Поволі почали Мусії підучуватися бізнесу, а коли вже зложили трохи грошей, приїхали до Лос Енгелес в 1925 р. Тут знов заклали менший склеп, а відтак більший і все з великим зиском перепродували комусь іншому, а самі знов закладали новий. Дійшло до цього, що Мусії мають тепер великий апартаментовий будинок, великий склеп, чотири автомобілі. Майно їх обчислюють на сотки тисяч доларів. Дочка укінчила права на Савт-вестерн університеті, а син є механіком в Доглес Ейкрєфт Корпорації. Обое діти говорять по українськи. Здається мені, що Мусій під цю пору є найбагатший українець в Америці й Канаді.

Василь Колцун, родом з Етелберт, Манітоба. В 1926 р. поїхав він до Детройт, Мішіган, де укінчив повний курс музики й співу. Коли був студентом, брав участь в українських товариствах і співав всюди по концертах. Скінчивши школу, поїхав до Шикаго та співав в "Балабан енд Кац" театрах, як соліст (хто не був в Шикаго, тому треба знати, що Балабан енд Кац театри належать до найкращих в тому місті). Від 1936 року Колцун співає в Голивуд, в Лукка Ресторані при Вестерн Евіню і 5-та вулиця, а також виступає на радіо КНХ один раз на тиждень. Реставрант дуже великий та популярний, бо заходить до нього денно поверх 2000 люда. Заходять сюди також артисти з кін. Тут є концертна оркестра, і крім п. Колцуна є ще одна співачка. Співають вони обое то соля, то дуети на переміну. Програма складається з оперових пісень. Є вечорі, коли п.

Колцун співає лише українські пісні. Я навіть сам дав йому деякі пісні зі своєї колекції. Властителем гостинниці є італієць на ім'я Браціні. Наш земляк змінив своє ім'я на Вілліам Колстон.

Федір Луців прибув до Америки в 1930 р. з Бучача, Галичина. У Львові ходив до гімназії і торгівельної академії. Всі страхіття війни пережив ще малим хлопцем, а до Америки приїхав з виробленими поглядами українського патріота. Ця добра ціха осталася в нім по сьогоднішній день. В 1932 році вступає він на університет в Дубюк, Айова, а в 1935 році отримав науковий ступінь "Бечелор оф Артс" ситет Міннесота, на курс М. А., де с кінчив успішно першу частину спеціалізуючись по предметі в історії. В 1936 році вступив на універну, але задля браку грошей мусів виїздити до СіСіСі кемпів. В 1937 році повернувся до Ст. Поль та оженився з панною Йоганною Процай. Молодята вибралися в пошлюбну подорож до Каліфорнії, де й осталися на короткий час. Пізніше переїхав Луців до Лос Енгелес та дістав позицію учителя вечірних шкіл при Верендо Гайскул, Файрфлекс Гайскул і Рузвелт Гайскул. Вечорами викладав українську мову, історію та літературу, а в день ходив на Університет Савтерн Каліфорнія і продовжував курс М. А. Окрім цього давав відчити по наукових інституціях (всі в англійській мові про Україну і її культуру). Американська преса широко про це розписувалася. Пізніше його батько помер в Нью Йорку і покинув Лон Енгелес мабуть раз на все, а українська колонія втратила через це ревного працівника.

Роман Пекай (дійсно називався Петро Костів) прибув до Каліфорнії з Джерзи Ситі. Н. Дж. Тут працював у фабриці, де виробляють помпи до води. Його правдиву історію мало хто знає, бо з ніким ближче не жив. Заслуга його є в тім, що на Виставі Красних Штук в Помона він був урядив українську виставу від кераміки аж до вишивок, а англійська преса написала добрі рецензії за 1934-37 роки. Пізніше знайдено його замордованого на гайвей за містом.

Українці в Інших Містах

Українці живуть також по маленьких містечках недалеко Лос Енгелес. В Сан Дієго живе п. А. Наземич, в Санта Фіпанна Аделя Гриць з мамою, в Онтаріо панна Козуб, в Монронії живе І. Спрат з родиною, в Глендейл Василь Мартинів з родиною, в Санта Барбара живе пані Львов, дочка Марковича, українського письменника. Є ще більше українців порозкиданих по малих містах, але ніхто не зібрав їх адресів.

Сміло можна сказати, що в місті Лос Енгелес і околиці буде около 200 українських родин. Майже всі вони заїхали сюди з Канади та з інших американських міст. Української церкви тут немає, а наші ходять до російських церков, яких тут є дві. Болюче дається відчутти тут брак української школи, де діти училися би по українськи читати і писати. Більша частина наших дітей не знає вже мови своїх родичів. Хлопці женяться в молодім віці, по більшій часті не з українками. Біда в цім, що українці не мешкають разом в одній околиці, але порозкидані по великій просторі міста після цього, де мають роботу. Мала горстка українців топиться в цей спосіб в мільйоновім

місті. Всеж, на перекір цьому, є світлі приміри, як належить виховувати дітей, щоби вміли по англійськи, а навчились ще другій мови, мови своїх батьків. Про це я вже згадував, коли описував коротку історію деяких родин, яких діти говорять по українськи дуже добре.

Гостинність Українців

За час мого побуту в Каліфорнії, я пізнав дуже багато українців. Всі вони, люде добрі і дуже гостинні. Вистарчить піти до хати панства Орликів, Ногашів, Мордусів, Гонсетів, Малиновських, Луцівих, Мусіїв, Мартинових, Поглодів, або о. Качмарського, щоби переконатись про правдивість цього. Якби приїхав сюди добрий організатор, то багато зробив би з цими людьми.

В червні 1937 р. панство Малиновські справили гостину, на яку спросили українську колонію. (Гостина була з приводу імянин їхнього сина, та закінчення "гай скул" їхньої донечки). На гостину прибули панство: Орлики, Вавричуки, Поглоди, Луціві, Мартинові, (Іван і Василь), Ваврикові, Ногаші, Мельники і пані Макаровська з сином та дочкою. Гостина відбулася дуже сердечно, з промовами, співами, а закінчилась збіркою на "Рідну Школу" у Львові. Ця гостина пригадала мені давні часи, коли я ще був студентом у Виннипегу, та заходив до "Народного Дому", де кожного року устроювались забави, концерти, представлення а навіть іі свята, такі, як Святий Вечір або Великдень. Після 20 літ і 4,000 миль віддалі я знова знайшовся поміж такими самими сердечними українцями, як це було у Виннипегу. Коли у своїй промові я згадав про це, то всім винипежцям заблисли сльози в очах, бо всі вони мають ще тепле почуття до Виннипегу та його гостинності.

Українська Бібліотека

Місто пишається великою та прекрасною бібліотекою. Довкола будинку огороди з цвітами та лягуни з живою рибою. Головний вхід з вулиці Флавер стр. На мармурових стінах вириті вислови великих людей. В цій святині людського ума, людина почувається як маленька порошинка. Видно тут книги на різних мовах а поміж ними є й український відділ. Переглянув його, знайшов тут нашу літературу. Цю бібліотеку започаткував Ногаш, Стеценко і Мартинів від впливом М. Січинського. Пізніше Іван Орлик подарував до цього відділу майже всю свою домашню бібліотеку.

Українці Власителі Домів

Майже всі українці, яких я відвідав й тут про них згадав, є власителями домів. Не мало цікавили мене різні тропічні дерева та інші ростины коло цих українських домів. Приміром, коло хати Мартинова росте Вакадо й спеніш байонет. Перед хатою Вавричука ростуть два бананові дерева, корч китайської нічної ростины (якої запах чути на пів блоку), і два фігові дерева за хатою. У Ногаша перед хатою ростуть фіги і ям, у Мусія великі дерева парсімони, а в Малиновських росте райське дерево, яке дає дуже дивний цвіт з кольорами павиних пер. Про все це можна би написати цілу студію.

Відвідини в Орликів

Пять літ перед моїм приїздом до Лос Енгелес мав я запрошення від паньства Орликів, щоби приїхати до них на вакації. В той час мешкали вони в Голивуд, а в 1936 році купили собі малий хутір в місцевості Філан, Каліфорнія, 93 милі від Голивуд, в Пустині Могаве. Це зробили вони зогляду на здоров'я п. Орлика, який потребує спокою, свіжого воздуха та сухого клімату. З Філан доїзджають Орлики до Лос Енгелес автом за всякими потребами, або на місячні збори т-ва "Український Клуб", де пані Орлик є головою, а пан Орлик писарем.

Історія Івана Орлика....

Орлик прибув до Лос Енгелес в 1926 р. з Сан Франціско. Ще в 1914 р. вступив до американської армії, а в 1915 р. приділено його на Филиппинські острови. Тут виграв він чемпіонат у пливанні на далеку віддаль з поміж багатьох континентів. По трьох роках військової служби на Филиппінах, в 1918 р. був Орлик висланий з американською армією на Сибірську Експедицію до Владивостоку. Там послужив 19 місяців, а потім повернув до Сан Франціско і увільнився з армії. В 1924 р. оженився й дістав державну позицію на пошті. Прослужив майже 4 роки на пошті, та за порадою лікарів покинув це заняття і в 1926 р. перенісся до Лос Енгелес. Познакомився тут з Вавричуком, а цей впровадив його між членів "Т-ва Просвіти ім. Т. Шевченка". За його старанням і його дружини це т-во устроїло вечірку на дохід потерпівшим від повіні при кінці 1927 року. За його старанням і його дружини заснувався "Український Клуб" в Лос Енгелес який існує дотепер. Товариство числить до 40 членів, уряджує пікніки, концерти, свята, обіди, посидало датки на інваліди на Рідну Школу, на світову виставу в Шикаго, до Національного Музею у Львові. При "Українським Клубі" отворилась історична секція під управою пп. Івана Петрушевича і І. Орлика. Ця секція займається минувиною України і в імені т-ва вислала меморіал до короля журналістів Вілліяма Рендолфа Герста.

Дальше ця секція вислала листа до Тихо-океанської Міжнародної Вистави в Сан Дієго і до Американсько-Німецької Ліги в Каліфорнії. Заходом цього клубу повстала державна школа доповняючої науки при т-ві, де п. Петрушевич викладав про українську минувшину й письменство. Статут для т-ва написав Іван Орлик і став його секретарем, а паню Т. Орлик вибрано председателькою "Українського Клубу" в Лос Енгелес.

*) Д-р Г. Г. Скегар, "ПО АМЕРИЦІ", видав п. Іван Андрусак, 428 Стелла Евню, Винниг, Ман., 1940 р., другий наклад, 226 сторінок, з вступним словом проф. Івана Боберського.

СУЧАСНИЙ КИЇВ

Враження Самовидця

Я прибув до Києва перед вечором з візою “Інтуриста” в поворотній дорозі з Ленінграду до Москви й занявся пильним вивченням сучасного Києва.

З Москви до Києва (857 клм.) їхав я “скорим” потягом рівно 24 години, бож потяг ішов із хуткістю 35—40 клм. на годину. Стан заліничного транспорту в СССР дуже примітивний: тор заліничний старий і розхитаний; паровози й вагони також старі та майже не ремонтвані; на всіх більших станціях Південно-Західних і Західних залізниць бачив, я довгі ряди знищених часто-густо цілком розбитих, обдертих пасажирських вагонів; трохи в кращім стані вантажні вагони; сигналізація донині перебуває в примітивному стані, — відбувається вона старим, іще довоєнним способом (заліничники з зеленими та червоними прапорцями в руках); автоматичної сигналізації майже нема; семафорів дуже мало, більшість перехрещена вгорі зигзаком, ознака, що вони не функціонують; автоматичних зворотниць на лініях я не бачив. З тих причин та для уникання дуже частих у СССР заліничних катастроф потяги курсують дуже повільно та, не зважаючи на значно обмежений рух (через Київ, напр., що має тільки один — центральний — пасажирський вокзал, проходить денно в усіх напрямх ледве 26 пар далекобіжних та 31 пара місцевих — дачних — потягів), як правило спізняються до 2—3 і більше годин. Внутрішнє урядження вагонів, навіть другої класи та спальнях, більш, як скромне; вагони, особливо третьої класи, переважно брудні, так само, як і вагони-ресторани, де подаються більш, як підозрілі щодо якості продуктів та смаку страви. Кондукторів в європейському розумінні на залізницях ССР немає; їх заступають т. зв. “провідники” по два на кожний вагон, що виконують обовязки, подібні до функцій наших кондукторів спальних вагонів. Стаційні будинки в дуже поганому стані, — цієї галузі не торкнулося соціалістичне будівництво. На станціях передусім кидаються у вічі написи: “кипяток” та “командант стації”; останній напис — доказ усе ще існуючого стану мілітаризації совітських залізниць. На всіх майже станціях бачив я місцевих селян, чи пак колгоспників, що продавали молоко й хліб. Постой на станціях тривають від 7 до 25 хвилин.. Заховалася ще й до нині стара революційна система стаційних дзвінків, що сигналізують приїзд (перший дзвінок) на відїзд (другий, а через дві-три хвилині й третій дзвінок) потягів. Потяги, як правило, курсують дуже рідко, що й сприяє їх “перенаселенні”, — всі вони до останньої міри переповнені. На головних магістралях, що сполучують СССР із закордоном, існують у вагонах

нумеровані місця, — отже ті місця наперед “броніруються” за ти-ти, чи тими подорожніми — на всіх інших лініях місця в потягах беруться публікою “з бою”.

Я попав у Київ, коли там тільки почалася весна. Брудно-сірі, в часі розливу, води Дніпра залили низько положені частини Подолу й Печерського, майже всю Слобідку та берегову смугу лівобережного Подніпря. З вокзалу поїхав я з агентом “Інтуриста” — молоденькою жидівкою, що досить добре володіла польською мовою, але не знала зате зовсім української, — до готелю “Контіненталь” на Миколаївській вул. 5 (К. Маркса)'), де була вже заготовлена для мене велика й дуже гарна кімната. Другого дня почав я оглядати місто.

Новий будинок київського вокзалу в ультра-модерному стилі з величезною шклянною галею майже вже викінчений. Добудовуються ще пішоходи понад залізничними коліями, що ведуть із центру міста на Соломенку, та викінчується остаточно внутрішнє урядження. Старий деревляний будинок стоїть побіч і вживається виключно для відправи місцевих (дачних) потягів. Крім того ціле місто зо сходу на захід оточене, як перстнем, окружною залізницею; збудовано, крім існуючої віддавна ст. Київ II, ще допоміжні вантажні станції: Печерське, Лукіянівка, Подол і Петрівка (Київ III).

Зовнішній вигляд будинків ненайкращий. Більшість житлових будинків вимагає основного ремонту. Але, рівняючи до Ленінграду та Москви, вигляд їх значно кращий, як у цих двох столицях СРСР. Урядові та інші репрезентаційні будинки всі майже, як правило, виремонтовані, приміром: Опера, Університет, Політехніка, (тепер Індустріальний Інститут), Всеукраїнський Історичний Музей на Олександрівській вулиці (вул. Кірова, давніше Революції) й, Всенародня Бібліотека України на Бібіковському бульварі 14 (бульвар Шевченка) тощо. Як контраст—зате обдерті, перетомлені від довшого часу, будинки Картинної Галерії та Музею Мистецтва ВУАН та Терещенківській вул. 9 і 15 (вул Чудновського).

Також чистота вулиць у Києві більша, як у Ленінграді та Москві. Це, мабуть, тому, що врешті Київ став столицею УРСР і уряд трохи дбає за його зовнішній вигляд, тимбільше, що Київ уже частіш починають відвідувати чужинці. Хрищатик (вул. Воровського) весь час від Царської площі (пл. III Інтернаціоналу) до Басарабки виасфальтований, бічні Хрищатика забруковані також непогано, — гірше зате стоїть та справа на передмістях Києва, де бруки ще не тільки дореволюційні, але й взагалю довоєнні.

Розбудова міста йде переважно в східньому напрямі; найбільш забудовуються: Соломенка, Деміївка, Звіринець, Печерське. Житлове будівництво в центрі міста розвинене в найбільшій мірі — в найкращій частині Києва — на Липках.

У звязку з розбудовою міста поширена й трамваєва й автобусова сітка; трамваєве та автобусове сполучення існує тепер із найдальшим передмістям Києва, — навіть поза лінією окружної залізниці, що йде самими межами периферії міста та підміськими оселями, приміром із Соломенкою, Слобідкою, Броварами, Голосієвом.

Старі, милі київські трамваї вже не існують. Їх з невідомих причин усунено й заступлено непоказними, як своїм зовнішнім виглядом,

так і внутрішнім урядженням, трамваями, червоними й синіми, одоманітно московського “казьонного” типу. Трамвайову сітку перейначено: трамвайові лінії мають тепер за головне завдання сполучати центр міста та передмістя з заводами й фабриками та підміськими оселями. Автобуси також непоказні, блакитні, російського провінційного типу; до моторів уживається неможливо смердючої бензини, що затроює повітря. Трамваїв та автобусів, не дивлячись на 27 існуючих окремих ліній, мало; всі вони вщерть переповнені; їздять дуже повільно, й не зважаючи на свою “новизну”, роблять враження старих і цілком розхитаних машин. У зв'язку з виасфальтуванням Хрищатика трамвайові лінії чч. 1 і 2 усунено з тієї головної артерії Києва та перенесено на інші вулиці, а саме: на Велику Володимирську (вул. Короленка) та Бульварно-Кудрявську (вул. Нероновича). Аналогічно усунено трамваї й з Фундеклеївської вул. (вул. Леніна), де, як і на самім Хрищатику, тільки автобусове сполучення.

Перенесені з Харкова до Києва — нової столиці УССР — центральні державні установи України розташовані майже виключно на Липках — у найкращій, “аристократичній” частині дореволюційного Києва.

Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет міститься в кол. Царській палаті на Олександрівській вул. 8, тепер у сіро-фіолетовій барві. В будинку, що прилягає до Палати від вулиці, міститься приймальня голови ВУЦВК. Для безпеки найближчого оточення цього найвищого органу влади УССР трамвайову лінію ч. 3 перенесено з частини Олександрівської вулиці, що безпосередньо прилягає до Царської палати, на суміжні вулиці: не доходячи до Палати, трамвай вертається з Олександрівської вул. на Садову, поміж Інститутську (вул. 25-го Жовтня) та Левашівську (вул. К. Лібкнехта) й далі знову вертається на Олександрівську. Насупроти Царської Палати в Маріїнському (Совітському) парку споруджено пам'ятника. — братську могилу жертв революції. Парк цей повний усякого сміття, що залишає по собі совітська публіка.

Рада Народніх Комісарів України займає прегарний, на бронзово помальований, будинок — “особняк” кол. українського Військового Міністерства на Банковій (Комуністичній) вул. 2.

Поодинокі Народні Комісаріати розташовані в окремих будинках по всьому місті, але переважно на Хрищатику та в його найближчій околиці. Так, напр., Народній Комісаріат Внутрішніх Справ (давніше ДПУ, а ще давніш — чека) займає величезну будівлю кол. київського дівочого інституту на горі на Інститутській вулиці 5; не меншу будівлю займає й Київське Обласне Управління НКВС, що міститься на Катеринській вулиці (вул. Р. Люксембург) 16. Народній Комісаріат Зовнішніх Справ приміщується в маленькому будинку “осібняку” не Левашівській вул. 17, що вистачає, певне, на сучасні потреби закордонної політики УССР. Зате Штаб Української Військової Округи займає цілий ряд будинків, кол. вижчих жіночих курсів на Малій Володимирській, кол. Столипінській вул. (вул. Гершуні) 55.

В будинку б. Української Центральної Ради (кол. Педагогічним Музеї) на Великій Володимирській вул. 57, як і давніше, білої барви, але з величезним написом на фронтоні: “Пролетарі всіх країн, єднай-

теся" міститься чомусь Київський Обласний Виконавчий Комітет, на- томість Київська Міська Рада, що тепер підпорядкована Облвикон- комові, займає маленький, дуже непривітний, хоч і білий буди- нок, кол. київської біржі (бірж у УССР вже взагалі немає) на Хри- щатику 13, напроти Думської (Радянської) площі. Слід зазначити, що Київ в адміністративному відношенні тепер поділений на 4 райо- ни: Ленінський (Печерський), Петрівський (Подільський), Сталінський (Деміївський) та Жовтневий, кол. Раковський (Лук'янівський), з Ра- йоновими Радами, як адміністративними органами, в кожному райо- ні, що підлягають Київській Міській Раді, як загально-адміністратив- ній владі в столиці.

Колишні будинки Київської Міської Думи та Губерніяльного Зем- ства тепер окрашену в сіру барву, також із лозунгами ВКПб на фрон- тонах, зайняли виключно партійні установи, а саме: в Думі на Хрища- тику 18 міститься Київський Обласний та Міський Комітет КП(б)У та Центральний Комітет ЛКСМУ. Перед кол. Думою стоїть на місці кол. Столипінського пам'ятника — пам'ятник К. Маркса. На Царській Пло- щі залишається й досі постумент із кол. пам'ятника цареві Олександро- ві II, — на ньому має стати пам'ятник Т. Шевченкові. Пам'ятник Ко- чубею й Іскрі знесений, — на місці його пам'ятник Революції. Пам'ят- ник Миколаю I. в Червоному парку напроти Університету знесений, але постумент стоїть і досі. Цікаво, що в Ленінграді старі пам'ятники царям полишилися й досі...

Найвища наукова установа України — Всеукраїнська Академія Наук займає весь квартал, оточений вулицями, Великою Володи- мирською, Фундуклеївською, бульв. Шевченка та Терещенківською. На самому розі перших двох вулиць (б. Володимирська 55) стоїть го- ловний будинок ВУАН, що займає будівлю кол. Ольгинської гімназії, видержаний у фіолетово-кремовій барві, з малою вежею наприкінці будинку під астрономічну обсерваторію. Тут, окрім Президії й Ра- ди ВУАН та двох перших її відділів — Історико-Філологічного та Фі- зико-Математичного — містяться ще Геологічний та Зоологічний Му- зей ВУАН. Великі, просторі й ясні залі (особливо заля Загальних Зіб- рань ВУАН) та наукові кабінети Київської Академії творять різний контраст із старими приміщеннями Академії Наук ССРСР у Ленінграді. Гармонічне тло з головним будинком ВУАН творить велична будівля київської опери (тепер: Державний Академічний Театр Опері й Ба- лету ім. К. Лібкнехта), що стоїть напроти навхрест, окрашена в ана- логічні барви, але з перевагою кремової. Крім того, ВУАН займає на свої установи цілий ряд інших будинків у тій частині міста, а саме: на Великій Володимирській 35 (Катедра Польської Пролетарської Культури), 37 (Біологічний Інститут) 54 (III Соціально-Економічний Відділ ВУАН) і 58-а (частина Всенародньої Бібліотеки України); на Терещенківській 2 (Правління чи, як воно тепер зветься, Управа ВУ- Відділ ВУАН) і 58-а (частина Всенародньої Бібліотеки України); на Паньківській 9 (Історична секція ВУАН), бульв. Шевченка 14 (Все- народня Бібліотека України, Інститут Української Наукової Мови та Музей Українського Фольклора), на Трохсвятительській 23 (Все- український Археологічний Комітет і Демографічний Інститут), на Пушкінській 8 (Український Науковий Інститут Книгознавства) та Великій Житомирській 28 (Епідеміологічний Інститут ВУАН).

Сусідний з ВУАН будинок (дуже занедбаний) кол. Колегії Павла Галагана займає трудова школа імени І. Франка. В будинку кол. Кирило-Методіївської гімназії на бульварі Шевченка 18 тепер міститься т. зв. Радянська партійна школа.

Кол. Гетьманська Палата на Інститутській віл. 40 вже не існує, — вона цілковито згоріла й на її місці будується якийсь більший будинок.

На Хрищатику 24/26, на місці кол. головної пошти й телефону викінчували великий будинок нового київського поштового уряду; телеграф міститься в гарному будинку пол. доворянського земельного банку на Великій Володимирівській вул. 10.

Коли мова про телефон, то слід зазначити, що телефон у Києві, як зрештою й на цілому просторі СРСР, діє дуже несправно, — по чверть години й більше треба чекати на те, щоб одізвалася станція а дала сполучення; автоматичного телефону в Києві немає, але незабаром має бути заведений.

Театральне життя Києва на бє тепер в очі. До опери не зміг я піти, бо квиток у партері коштує 3 карб. золотом (цебто 15 польських золотих). Державний Український Драматичний Театр ім. Івана Франка (тепер ім. Леніна) міститься в будинку кол. театру "Соловцов" на Миколаївській площі (пл. Спартак) 2. Є й державні театри російським (ім. Шевченка, польський та єврейський й ін. Державна фільгармонія міститься в маленькому будинку кол. Українбанку (Думська площа). В Києві 10 державних кіно, за могого побуту висвітлювали фільми російською мовою; кіна переповнені.

Комуністи, як вони самі заявляють у своїх промовах (див. "Звіт із XIII Всеукраїнського З'їзду Рад; доповіді, промови, постанови, Партвидав ЦК КП(б)У", Київ, 1935, стор. 119), намагаються зробити Київ зразковим соціалістичним містом. Та соціалізація Києва має за мету передусім цілковите зруйнування всіх історичних пам'яток княжого Києва (добре заховані тільки Золоті Ворота).

Зруйновано отже пам'ятника св. Ольги на Софійській площі (пл. Лицарів Перекопу), знесено вже Ірининського пам'ятника на в. Володимирській вул., — нібито для поширення й без того широкої вулиці та більшої свободи вуличного руху. Надається інший зовнішній вигляд вулицями міста, що має нібито свідчити про соціальність Києва, — вигляд без порівняння гірший від дореволюційного. Змінено вигляд будинку кол. Думи, — з вежі його знято золоту статую Архангела Михаїла й заступлено червоною "звездою". Софійську площу перебудовується на спеціальну т. зв. Урядову площу; величезна будівля кол. "прісутственних мест", де й досі ще містяться усі судові установи УССР, має бути в найближчій будуччині знесена; незабаром буде знесений і Михайлівський Золотоверхний монастир та його мури, — розробку його вже почато й знято баню з дзвіниці; на місці монастиря має бути поставлений величезний будинок уряду УССР на зразок велитенської розмірами, але немистецького вигляду будівлі Держпрому в Харкові, де знайдуть тепер приміщення всі центральні державні установи УССР, цебто ВУЦВК, Раднарком, усі Народні Комісаріати тощо; це місце (Урядова, цебто Михайлівська площа в злуці з Софійською) з чудовим виходом на Дніпро має бути найкращим у столиці. Така ж доля, як у Києві вперто про це кажуть,

чекає й софійський собор, тепер перетворений на музей, де, між іншим, міститься і Всеукраїнський Історичний Архів (Велика Володимирська вул. 22-а і 22-б). Одинокую стоїть ще на площі, в дуже занедбаному стані, пам'ятник Гетьмана Богдана Хмельницького. Не існує вже — давно знесена — також і стара Трьохсвятительська церква на Перуновім Холмі, звідки відкривається чудовий вид на Дніпро й Чернігівщину. Андрусівська церква з її срібними банями — чудовий зразок ренесансу — перетворена в музей. Десятинна церква зачинена. Аскольдова могила цілком занедбана, немає й сліду по недавніх могилах линарів бою під Крутами. У Володимирському соборі міститься великий протирелігійний музей на зразок такого ж музею, влаштованого в Ісакиївському соборі в Ленінграді. Старовинна Кирилівська церква на Куренівці також перетворена в музей.

Києво-печерська Лавра перетворена в музейне містечко — а зв. Державний Культурно-Історичний Заповідник. Розташовано там декілька музеїв, між ними й Київський Музей Революції. В лаврській друкарні міститься друкарня ВУАН, у кол. митрополичій палаті — крамниця килимів та вишивок. Поза деяким суто-большевицьким “нальотом”, там майже все залишилося по старому. Як “величезне” досягнення пролетарської революції, молода жидівка — агентка ‘Інтуриста’, що в супроводі її я відвідував Лавру — показувала мені.. електричне освітлення лаврських печер. На подвір'ї Лаври якась невеличка група російської робітничої молоді відбувала військові вправи під проводом червоного старшини. Про Лавру розповідається чужинцям, що її відвідують, дуже тенденційні з релігійного погляду речі, все в комуністичному дусі. Більшість кол. лаврських ченців при ліквідації Лаври подалася на села, а незначна їх меншість залишилася на місці, де й працює, як звичайні робітники. Слід згадати, що всі київські собори, церкви та монастирі, дарма, що деякі з них містять музеї то-що, — зовнішнє дуже занедбані.

Українізація міста (колись “гвоздь сезону”) назовні переведена майже на 100 відсотків; тільки де-не-де випадково трапляється якийсь напис російською мовою. Діловодство, однак, як мені вдалося заприпитити, ведеться скрізь — де я був — по урядових установах, а навіть крамницях, російською мовою.

Таксамо зукраїнізовані на всіх залізницях України написи з назвами станцій, хоч де-не-де й трапляються в них правописні помилки, як, напр., “Хутір Михайлівський” або “Чуднів Волинські”, або й подвійні написи в обох “рівноправних мовах” якщо українська транскрипція назви відбігає від російської.

Дуже помітна в Києві велика кількість книжкових крамниць, переважно антикварних, де продаються старі, мало не виключно дореволюційні книжки. Книгарень у властивому розумінні небагато, тираж видань порівнюючи невеликий, випускається в світ у більшості совітсько-партійні видання, нецікаві й монотонні змістом; книжки зате іншого, не “політосвітнього” змісту враз розкупаються; старших видань ніде дістати; зацікавлених у придбанні якогось видання, навіть із 1934 року, керують до бібліотек. Путівників во Києву в європейському розумінні немає. З великим трудом дістав я в одній партійній книгарні на Хрищатику тільки дуже блаженного провідника по

Києву, формату малої 16-ки за 80 коп. дуже обмеженим інформаційним змістом. Нічого кращого, на жаль, навіть для туристів, немає. Тільки "Вокс" видав два дійсно розкішні путівники по цілому СРСР (де Києву призначено дуже мало місця) та по Закавказзі, але в англійській мові. Натомість той же "путівник", але у виданні "Інтуриста" цілком безвартісний. Навіть листівки з видами Києва в дуже обмеженій кількості й якісно дуже непоказні. Часописів у Києві небагато, всі вони одноманітні змістом, сірі й непривітні.

По крамницях у місті дістати можна рішуче все, треба тільки мати більші гроші, бо ж і золотий карбованець рівний 35 паперовим; 1 долар, напр., = 1 карб. 13 коп. золотом, 1 польський золотий = 21 і 3 четв. коп. золотом. Натомість заробітна платня совітських робітників і службовців дуже невелика, — середньо 10 золотих карбованців у місяць. Скрізь є крамниці "Торгсіну" з підозрілим, щодо походження, товаром, — мабуть усе ще з решток майна колишньої буржуазії; нові речі там — це переважно споживчі. Спеціально для чужинців існують, крім "Торгсіну", ще крамниці т. зв. "Існабу" (Снабженіє Інострaнцев), де таксамо, зрештою, як і в "Торгсіні", "Інтурині" та "Міжнародній Книзі" торгівля провадиться виключно за чужу валюту. Взагалі СРСР живе тепер під гаслом: "Усе для чужинців!" Це гасло планомірно проводиться в життя. Дійсно, це все для чужинців, —але... за золоту або чужу валюту, по непомірно високих цінах.

Зовнішній вигляд населення Києва, як зрештою й інших міст ССР, дуже нужденний. Добре зодягнутих людей на вулицях зовсім не видно. Фетрові капелюхи європейського зразку носять тільки чужинці. Помітні великі контрасти в способі вбрання, — при зимовому пальто носяться, напр., білі тенісові черевики, однаково в чоловіків, як і в жінок. На вулицях багато робітників, менше натомість селян; останні всі одягаються тепер по-міському; українського національного одягу я ніде не бачив.

Більш-менш одну третину прохожих складають військові, що навпаки, дуже добре зодягнуті в свої уніформи майже дореволюційного російського зразку, тільки в кольорі "хаки" та без погон; на шапках замість колишньої кокарди — червона зірка. Привілей носити кольорові, а не "хаки", шапки мають тільки моряки, летуни, та війська давнього ОДПУ, тепер НКВС; тих останніх три категорії: внутрішня охорона має шапки червоно сині, кордонна — синьо-зелені, врешті залізнична — чорно-малинові; моряки мають чорні шапки й уніформи, летуни — блакитно-сині. Міліція зодягнута в сірі німецького зразку уніформи, шинелі та шоломи (або шапки —поза службою) з червоно-блакитними відзнаками на комірцях; міліціонерів на вулицях також багато; вони переважно регулюють рух, стоячи при ліхтарнях із дочепленими до них апаратами світляної сигналізації, що її заведено на зразок Берліну. Української мови на вулицях Києва майже не чути, — скрізь панує російська... Безпритульних дітей на вулицях я не бачив.

Зовнішньо задоволених людей мало. До задоволених людей належать хіба партійці. Ті мають рішуче все, їздять автами, розпоряджаються більшими грішми, бавляться і т. ін. Загальний однак настрій впливає пригноблююче навіть на чужинців.

В усьому вичувається якась "непевність", "тимчасовість", "не-

сталість" нинішнього порядку, якась придушуюча все мертвість, безогляду навіть на пануючий досить значний рух у місті.

Населення чекає війни. Дальші можливості залишаються у сфері нескристалізованих покищо теоритичних міркувань на тему: "щоб то було, коли б" і т. д. Як чужинець, я вступав у розмови з людьми з різних шарів київського населення, вказував їм на недостачі їхнього життя, критикував устрій та уряд, що так мало піклується населенням. Відповіді на ту мою критику були, як правило, здержані, але іноді деякі з моїх співрозмовників навіть годилися в основному на мою критику, водночас наївно висловлюючи непевні гадки, що, мовляв, "на Заході ще гірше!"...

П. М.

ПОСИЛЬНИК ТЕЛЕФОНУ

Цими днями під вечір грімко задзвенів мій телефон.

Хтось чемно спитав:

— Гальо! Є там Михайло Зоценко?

— Прошу! Чого вам треба?

— Любий товаришу! Робимо тепер проби з новим винаходом, посильником телефону. Маємо велике прохання до вас: прочитайте нам перед телефоном якусь гумореску!

Я мав якраз пильну працю, але з мене добряга, а крім того нові винаходи є моєю слабкою стороною. Отже я взяв якийсь рукопис, прочитав перед слухавкою нову гумореску, яку щойно скінчив.

— Знаменито! — закликав якийсь голос у телефоні. — Дякую! Чути казочно! Може зволите послухати наше звідомлення? Добре? Як так, то будьте ласкаві піти в найдальший кут кімнати. Положіть слухавку на стіл, а почуєте зміцнено все, що ми будемо говорити. Позір! Увага!

Я положив слухавку на стіл, відійшов яких десять кроків. Кілька хвилин стояв у кутку як дурак, потім підійшов до стола, взяв слухавку, приложив до уха. Симпатичний голос закликав по хвилі:

— Ну, як було?

— Я нічого не чув — сказав я обурений.

— То відступіть на п'ять кроків — закликав голос у телефоні. — Візьміть крісло, сядьте так, щоби ваше ухо було в одній лінії зо слухавкою апарату!

Я так зробив. Очевидно, не почув нічого.

Вкінці я взяв знову слухавку.

— Єй Богу — крикнув я сердито, — нічого не чую.

— То відложіть слухавку та йдіть спати, — сказав мій незнайомий розмовець, сміючись.

Я був такий лютий, що з люті мало не обірвав слухавки. Майже пів години той драб примусив мене строїти дурня.

Але потім я заспокоївся. Що ж властиво такого сталося?

Все те було цікавою думкою! Можна написати з того гарну гумореску і назвати її: "Телефонічний жарт з ідіотичним письменником".

Потім на тій дурниці я заробив чесно своїх 25 карбованців.

Так, у світі немає нічого без "але". Навіть з такої дурниці можна викресати авторський гонорар.

М. Зоценко.

Хор Українського Нац. Обеднання в Едмонтоні (в середині диригент о. Ю. Цукорник).

В. КОССАР.

НАЦІОНАЛЬНЕ ОБЄДНАННЯ

Чергове лихоліття, яке не знати котрий вже раз навістило українські землі по програній війні з москалями, поляками і другими сусідами в рр. 1917-1920, жорстоко вдарило по українській нації. Та не лише український народ, який живе на прадідній своїй землі, відчув цей удар. Відчули це й ті українці, які вигнані недолею з рідних земель, опинилися в різних краях світу. Відчули це й канадійські українці.

На українських землях, по страшному ворожому ударі — прийшов час застою — задеревіння. Слабі характером та ті, які гналися за вигідним життям — погодилися з судьбою або пішли на службу ворогові. Але загал “сіль землі” — не піддався. Знайшлися там люде чесні, щирі, які сказали собі, що всіми силами будуть старатися відискати втрачену волю й державу українську. Вони казали, що вороги українського народу мають лише один намір супроти українців — а це знищення його. І тому виповіли війну ворогам України. Поплила кров. Заповнилися тюрми — кримінали — заскрипіли шибениці — почувся гук стрілів. — Сини і доньки народу гинули. Північ Росії, Польща і другі краї заповнились нещасними арештантами. Тисячі їх гинуло страшною смертю.

Але народ не здався. Йшла вперта безпощадна борня.

Відгуки Українців на Еміграції

По всіх краях, де лише жили українці - емігранти, пішла вістка про цю завзяту боротьбу. Несвідомі українці, хоча і не розуміли за що і чому та борня йде в старому краю — жалували братів своїх.

Знов інші — хоча й розуміли цілу справу — послухавши агентів ворогів українського народу — пішли з чужими агентами проти інтересів народу, з якого вийшли. Вони зачали на еміграції нищити те, за що український народ гинув. Дали себе засліпити та стали наймитами ворогів.

Другі — свідомі вже — також жалували гірко, говорили високопатріотичні промови, викрикували на сценах — “душу — тіло ми поклашимо”... І на тому кінчили. Вони нічим, що коштувало б трохи праці і гроша — не причинялися, щоб допомогти своїм братам в тій завзятій боротьбі.

Знайшлися і такі, які, забувши за своє походження, встидаючися його — дбали лише за себе, за добро своє, за гроші... Вони, і показуючися межи українцями і живучи з українських людей — не помагали своїм. Вони навіть не стали добрими горожанами тієї країни, в якій знайшли для себе батьківщину. Стали каліками — для яких ніхто не мав і не буде мати ні поваги, ні жалю.

Але знайшлися у тих краях і такі, які болюче відчули лихоліття братів своїх. Вони—так як і попередні — користаючи зі свободи краю, в якому опинилися, не могли спокійно прислухуватися вісткам, які надходили від їх братів і сестер. Вони вважали, що їх обов'язком і повинністю є, показати світові ті кривди, знущання ворогів над українським народом, щоб другі народи, серед яких вони жили — пізнали ці нелюдські вчинки ворогів, як також природні змагання українського народу висвободитися, бодай не перешкаджали в тім ділі. Їх симпатії були за тими, які рішили вигнати ворога з українських земель. І тому вони давали час до часу докази їх симпатій, геройській боротьбі своїх братів.

Канадійські Українці

Так як деінде на еміграції — так було і є в Канаді. З тією хіба різницею, що тут положення було на стільки гірше, на стільки до всіх недостач повстала ще пристрасна боротьба на релігійному полі.

Всі, повижче вичислені роди людей — є тут в Канаді. І ті що ще себе "русинами" називають, і сном блаженних сплять, і ті, що стали під диктат Сталіна червоного, і ті, що їх поза "бізнес" ніхто і нічого не обходить.

Також є тут і ті, що назвали себе 100% патріотами. Найважливішою "працею" їх провідників це обмовлювання і руйнуюча критика громадської праці других українців.

Початок УНО в Канаді

Багато канадійських українців вважало, що гріхом тяжким та непростимим перед світом і історією булоб, заложивши руки, лише виголошувати патріотичні промови, а потім величати себе в газетах оборонцями поневолених братів українців...

Ці українці знали, що самі патріотичні промови і саме співання, що "згинуть наші вороженьки" — це такі слова, яких ворог не слухає і не боїться. Також вони знали, що представляти "світові" зо сцени Народного Дому чи Просвіти, які то кривди роблять вороги нашим братьям на їх рідних історичних землях, це неvistарчальні слова, бо їх не будуть чути ті, які повинні чути. Це виглядало — начеб насичений чоловік, попоївши добре за столом — погладив пузате черево — став говорити, як то не добре і тяжко жити бідному, голодному чоловікові..

Проте вони рішили поступати після засади "віра без діл — є мертвою" — або іншими словами, самим говоренням нікого не наситиш, нікому не допоможеш. Треба чину — діл.

Коли говориш зо сцени, що наші братя в краю бідують і що їм треба помагати, то скінчивши промову — витягни долара чи кводра і дай на цю поміч. Тоді будеш чесно діяти.

Коли говориш, що треба "світові" представити кривди заподіяні українцям в Європі, то на доказ того, що не лише говориш, але й думаєш так — скінчивши говорення, витягни гріш і дай його на друкування якоїсь книжки, яка б пішла між другі народи і сповістила їм про ті жорстокі, нелюдські вчинки ворогів на наших братьях. Тоді не будеш голословним патріотом.

Коли бачиш, що давши гріш на друк такої книжки, а вона не друкується, бо немає людини, що могла б її в своїм вільнім часі написати — дай другий гріш на те, щоб вдержати при житті того, який від

дасть своє знання і науку на це, щоб таку книжку написати. Тоді ти будеш чесно діяти не лише на сцені — чи ротом... але і чином — ділом.

При УНО Збираються Люде Чину — Не Голосних Слів

Люде, які так або подібно думали — почали себе пізнавати, горнутися разом і в цей спосіб назривала потреба діяння, яку на себе перебрало УНО Канади.

Міркуючи даліше і приглядаючися українському громадському житті в Канаді — ці люде, які не знайшли цього, чого шукали, побачили, що не лише не релігійному полі ведеться деякими людьми шкдлива діяльність — але що вони також стараються вести баламуцтво через попірання словом та письмом деяких груп, які діяли на шкоду інтересів українського народу там поза морем. Якже це?

По програній війні — деякі українці так в краю, як і на еміграції — настрашилися потреби нових жертв та ради спокійного вигідного життя почали співпрацювати з ворогами українського народу та його державницького стремління. Пішло новомодне москофільство в виді співпраці з комунізмом, або соціялістами або монархістами російськими, польонофільство у виді визнання факту загарбання українських західних земель Польщею, чехофільство з їх русифікацією в виді панславянської ідеї на чолі з Москвою та румунізація в виді ре-зигнації з українських надбань.

Члени Філії УНО в Вал д'Ор, Кв. (найдаліша на півночі в Сх. Канаді наша нац. станиця) Святкують Роковини Листопадового Зриву.

Також найшлися такі, що засівши в Берліні — стали сліпим орудіє агресивної Німеччини в її змаганнях стати пануючим народом цілому світу і вжити народи, включно з українським, на погній німецької нації.

В Канаді знайшлися прихильники тих поодиноких напрямків. І хоча ті прихильники не були в спроможності дати матеріальної допомоги поодиноким тим напрямкам, то все ж таки, затроюючи писаниною і говоренням душу українського громадського життя тут в Канаді — вони наносили моральну шкоду українській чистій справі. А цею справою була українська визвольна думка, яка відкидала співпрацю з окупантами українських земель та не хотіла бути сліпим оруддям других народів, яким багатство українських земель дуже було до вдоволи та які плекали надію через агресію до тих багатств дістатися.

УНО Стає Помічним у Визвольних Змаганнях

Справдішні українські патріоти сказали собі, що так само як ніякий народ на протязі довгої історії не освободився від ворожого панування без бою й жертв — так само і український народ мусить цею дорогою йти до перемоги. Вони дальше казали, що лише тоді будуть числитися другі народи з українцями — коли вони побачуть, що українці мають силу. Вони сказали, що ніхто інший лише український народ має панувати на Українських Землях.

Ці думки має український народ на рідних Землях. Ці думки також одобрили ті канадійські українці, які стали в ряди УНО.

Ті, які стали в ряди УНО і ті, які симпатизували з працею рухливих і відданих членів УНО — на протязі свого існування, зложили десятки тисяч доларів на різні українські цілі. Вони в Канаді побудували, в часах найбільшої зрізи, десяткки Національних Домів, дали сотки відчитів, рефератів та лекцій. Відбули тисячі підприємств. Видрукували брошури і повчаючі книжки. Устроїли виховно-научні курси. Причинилися до піднесення українського імені в очах співжителів. Словом, вони на ділі зробили це, про що багато других лише говорило на сценах.

І завдяки цьому УНО стало одною найліпше зорганізованою групою в Канаді. Ті, які насміхалися з нього в початках, мусіли перестати сміятися потім.

УНО Проти Вживання Релігії Для Міжукраїнської Боротьби

Багато канадійських українців противилося релігійній боротьбі, яку вели (і ще ведуть) деякі пристрасні одиниці. Така боротьба на-несла велику шкоду українцям. Вона викликала ворожнечу одних супроти других — розбила можливість спільного діяння в справах виховання широких шарів нашого суспільства, стати ліпшими громадянами Канади і піднести престиж українського імені серед англо-саксонської раси. Ця боротьба також пошкодила одноцільному діянню канадійських канадійців в допомозі своїм братам на українських землях, які видані на поталу ворогам, очікували помочі від заморської еміґроції в їх тяжких змаганнях до осягнення свободи. Так само, як це робили еміґрації інших народів. Свідомо чи не свідомо — ця боротьба помогла кличеві “діли й пануй” — що вийшло лише на шкоду самим українцям. Тому чесно-думаючі канадійські українці були проти та-

кої релігійної боротьби. Це не значило, що вони не інтересувалися справою реїгії чи церкви. Ні. Навпаки, вони знали, що церква в житті українців, безогляду на це, де і як вони живуть, має велике значення і що всі українці повинні тісно співпрацювати з церковними чинниками та помагали в релігійному-моральному вихованні народу. Цей погляд також увійшов в основи УНО.

Але ці українці осуджували та осуджують тих провідників і їх помагачів, які закриваючися церквою, вживають люблячих релігію і церкву людей — для своїх малих, часто неморальних, групових цілей. Само собою, ці люблячі церкву і релігію люде не знають що вони є оруддям в руках безсовісних крикунів — амбітників. Ці крикуни-амбітники, які захопили інтригами в свої руки церкву, оснували зі своїх парохіян групу, якій надають після потреби і часу — назву релігійної, політичної то знова просвітньої організації. З церкви і з вірних зробили світську організацію. Священикам, які повинні займатися релігійно-моральним вихованням своїх вірних — наказали стати агітаторами своєї світської групи. Хто не послухає їх — є під загрозою виключення. Хто не згоджується з поступком чи рішенням кількох амбітників-інтригантів — мусить “покаятися” і “присягати на вірність”.

На таку борню багато канадійських українців не хотіло пристати. Вони знали, що це ослабить і так не дуже великі сили українців. Во-

Мандолінова Орхестра Рід. Школи при УНО в Джералдтоні, Онт. (одна з найдаліших наших нац. станиць у півн. Онтарію).

ни знали, що робити політику з церкви і релігії — це шкідливе і для церкви і для релігійного виховання і для політики. УНО також так, а не інакше, дивилося на цю справу,

УНО Виховує Членство і Громадянство на Добрих Громадян Канади

Так в часі миру — як і тепер, в часі війни, завдяки устроєві Канади — який побудований на здорових демократичних засадах — всі громадяне мають політичну, релігійну й соціальну свободу.

Українці, які від століть не зазнали свободного життя — з хвилиною свого приїзду до Канади найшлися в кращих обставинах.

З соціальної неволі — стали тут вільними господарями. Ніхто не боронив їм працювати там, де хотів, або як хотів. Через це до великої міри мусіли уступити добробутові в порівнянні з положенням на землях, з яких прийшли.

Виїхавши зпід ворожої окупації, де їх держано в неувті — тут вони змогли дітям дати освіту і формування.

Покинувши політичну неволю — українці дістали тут повну свободу політичного думання і діяння. Свобода слова й письма — яка панує тут — дала змогу українцям більше і ближче застановитися над положення своїх братів в Європі. Свобода діяння дала можливість нести поміч тим своїм братам.

І чому українці в Канаді не мали б бути вдячними цій країні за таке щире прийняття їх в ряди вільних горожан великої британської сім'ї народів? Крім комуністів, українського походження, які хочуть в цілому світі і також тут в Канаді завести московську червону неволю — віримо, немає тут українців, які не були б задоволені з життя і устрою Канади.

Членство УНО може і найбільше відчуло це все в новій батьківщині. Бо в рядах УНО опинилося також багато тих, які по програній українській визвольній боротьбі, переслідувані ворогом, виїхали сюди до — цього вільного краю. Вони спеціально, бо на власній шкурі, а з ним і проче членство УНО — знали виразно тоту велику різницю межі життям в Канаді й життям під окупантами українських земель..

УНО від хвили свого заіснування по нинішній день дуже добре знало, що лише завдяки конституційному, справедливому устроєві Канади — воно, крім праці над піднесенням культурного і морального урівнення самих себе і праці для Канади — зможе також дати поміч своїм братам на українських землях.

І тому УНО вчило і голосило, що за ті добра одержувані в Канаді для свого життя і національно-політичного розвою, всі українці повинні бути вдячними Канаді й Бритійській імперії. Та що більше, УНО одно з перших твердило, що замало бути "вдячним" Канаді. УНО казало, що в разі небезпеки для домінії Канади—так членство УНО, як і все українське громадянство, мусить стати на оборону цього краю.

І власне тому, з хвили вибуху теперішньої війни УНО з першого дня війни стало на становищі, щоб канадійські українці — всі як один стали до оборони Канади і Бритійської імперії.

Для канадійських українців не повинно бути для тієї цілі забагато і тих найбільших жертв, гроша, крові й життя.

Школа Народніх Танків при УНО в Содбурі, Онт., під Управою М. Калинюка.

Д-Р П. МАЦЕНКО, Культурно-Освітний Референт КЕ УНО.

НАШІ ШЛЯХИ

Українська нація на рідних землях, як одна родова спільнота, йде шляхами, які їй вказала вікова історія, географічне положення, події віків і напрямні, які їй виписали чинами найбільші мужі народу.

Всі відлами нації, що з різних причин опинилися поза рідними землями, принесли з собою напрямні своїх батьків (вони в своїй більшості не писані, а заховані в підсвідомості) і ті напрямні стараються плекати і в нових обставинах.

Відлами нації, йдучи в далекі й невідомі дороги, маючи в думці тільки рятування себе від злиднів, до яких довели окупаційні уряди, плугом і щирою працею розширили посідання української нації до великанських меж. Із Східної України масово самі і через принуку ступнево посувалися в східні простори порожньої Азії. На шляху того руху повставали расово окремішні колонії, які через невсипущу працю колоністів оберталися в багаті й квітучі осередки людського життя. Так на тому шляху повстали нові центри українства. Більші з них, порозкидувані по дорозі до Азії, території: нижньо-волзька — 430,000 українців, середньо-волзька — 206,000 українців і т. д. Великими масами заселили українці простори в Азії від Оренбургу по Тихий океан. Значніші з них це: **Сірий Клин** — колонії в північному Туркестані, біля 50,000 км. пов. і біля 150,000 українців; **Зелений Клин** займає 1,400,100 км. пов., українців 48% — 559,000 душ. Про інші осередки скупчення й не говоримо.

Український народ із Західної України, не маючи можливості рухатись в східному напрямку, починає великими масами виїжджати на вільні землі Південної Америки й Канади, де він також масово заселює вільні простори. Як і в Азії, українські поселенці нестримно розбудовують своє життя. Порожні до того часу простори чистяться і з часом обертаються в культивовані й корисні осередки.

І тепер, коли поглянемо на гльоб, побачимо що українці опоясали його. Багато нас, великі простори заселює український народ і цілі його одні — вибороти право до вільного й державного існування народу. Мусимо одначе при цьому звернути увагу на дві речі: 1) вимоги й потреби на ідних землях і в східних колоніях та 2) вимоги й потреби праці в посіlostях держав — Канади й П. Америки.

Ті вимоги й потреби очевидні. Коли український народ на рідних землях бореться за право жити своїм окремішнім життям на своїй землі, усунувши наїздника, і за посідання колоній, які він не тільки привів своєю працею до порядку, а й воював за їх посідання. Тут, в Канаді (і в П. Америці), українці мають інші завдання. Їх можна завести до декількох пунктів:

1) Плекати духа єдності серед українців через усвідомлення спільноти інтересів всієї нації;

2) Розвивати серед українського суспільства почуття громадської відповідальності;

3) Основувати й завідувати культурноосвітніми установами та в той спосіб підносити українське суспільство на вищий культурний рівень;

4) Причинюватися до успіху визвольних змагань української нації на корінних землях до досягнення Незалежної Соборної Держави й охорони її незалежності та загального розвитку. (Див: "Статут Українського Національного Об'єднання в Канаді.")

Це основні завдання українців в Канаді. На тих підставах, з доданням до того потреби внутрішньо-державного характеру, що захована знаних словах лорда Твістдмюра: "Ви вс будете ліпшими канадійцями, як будете також добрими українцями, мусить бути побудована вся праця українців в Канаді.

Коли суспільство ті завдання зрозуміє, визнасть їх доцільність і активно піде вказаним шляхом, воно досягне сподіваних наслідків.

Хай той шлях буде вузьким і неуправленим, ми здібні робітники управимо його; хай на тому шляху людська темнота ставитиме колюди — усунемо їх. Сильна воля, віра в правоту діла й чин переможуть все. В думках чинах наш шлях чистий і треба йти ним вперто й послідовнож до кнця, до світлої майбутності українського народу!

Щоби посилити ряди працівників і піднести потребу й заохоту до праці для народу в рядах суспільства, йдучи шляхом заповітів батьків, КЕ УНО в Канаді покликала до життя Культурно-Освітню Референтуру й доручила їй взяти під свою опіку розбудову культурно-освітньої ділянки в першу чергу по організаціях УНО в Канаді.

Симфонічна Орхестра МУН у Редберн, в Саскачевані, під управою П. Мозика.

Український Драм. Гурток у Харбіні, Манчуко.

Мусимо створити кадри певних і свідомих обов'язку провідників; треба поставити на належну височінь Рідну Школу, виховати через неї горду свого походження українсько-канадійська молодь, вщепити в неї любов до братів, що караються в найлютішій тюрмі народів у Червоній Росії; розвинути в неї почуття відповідальності, щоб вона зрозуміла свій обов'язок до самої себе, держави, до якої належить і до українського наорду. Бути ліпшими канадійцями — бути добрими українцями... Треба цього триматись і українці в Канаді виконають заповіти історії батьків.

Український народ на рідних землях пережив різні нещастя, але такого викривлювання душі народу, яке відбувається під большевицькою владою, Україна ще не переживала. Воно страшніше, як фізичне винищення. Українці по всій землі мусять напружити свої сили, щоб допомогти братам якнайскорше звільнитись зпід червоної Москви. Це також один із шляхів нашої праці.

Перед КОР-ою великі завдання й праця. І буде все виконане, коли українське суспільство, а зокрема члени УНО, зрозуміють потребу й доцільність перерахованих обов'язків і всебічно підіпруть в змаганнях КОР-у

Цього 1940 року, КОР, йдучи за планом праці УНО, ступила на перший шлях праці, перевівши в липні й серпні в Торонто Онтарію, перші Диригентсько-Вчительські Курси.

Українське суспільство потребує збитою масою, як одна особа, ступити на шляхи праці й боротьби за найдорожче: За право самостійного існування українського народу.

Д-р Г. Г. СКЕГАР

Найбільше Місто в Світі

Коротка Історія Міста Нью Йорку

1492 р. Колумб відкрив Америку (властиво острів Сан Салвадор, Західних Індій).

1497 р. Іван і Себастьян Кабот відкрили Лябрадор й це дало право Англії признати цілу Америку за свою посілість.

1524 р. Верразано відкрив залив Нью Йорку, а в 1525 р. Гомез дав назву Сан Антоніо теперішній річці Годсон.

1609 р. капітан Генрі Годсон шукаючи за північною дорогою, якою можна би заїхати до Орієнту (Індії) заїхав на ріку Годсон.

1613 р. почали з Голяндії припливати вітрильники до ріки Годсон і на самому кінчику острову Мангаттан побудовано 4 дерев'яні хатки.

1614 р. Голяндія назвала цю територію Нова Нідерляндія, а оточуючі землі назвала Новий Амстердам. Вже на цих землях уродилася перша біла дитина (бо всі землі були тоді заселені індіанцями) на ім'я Жін Вейн.

1620 р. вітрильник "Мейфловєр" відплив з острову Мангаттан але вітри загнали його до скель Плімаут в стеїті Масачусетс.

1623 р. Голяндія вислала своїх перших переселенців до Нової Бельгії (так тоді називався Нью Йорк) — валунів. Валуні це бельгійці, які поселилися в Голяндії.

1626 р. Петро Мінуїт купив від індіанців цілий острів Мангаттан за 25 доларів різномірної марфи (зеркальця, ножики, пацьорки, полотно та дешеву жіночу біжутерію). В той час було тут вже 200 білих жителів.

1640 р. вибухла перша війна білих із індіанцями.

1653 р. заїнкорпоровано Новий Амстердам (теперішній Нью Йорк) як місто, а жителів було тоді вже 800.

1656 р. індіанці вирізали майже всіх білих людей.

1664 р. Карло II. подарував Нову Нідерляндію Яковові (Джеймсові), князеві Йорку й звідси пішла назва Новий Йорк (Нью Йорк).

1667 р. Голяндія віддає Новий Йорк Англії. Тепер починається тут судівництво, поліція, пошта та всякі інші державні порядки.

1672 р. почала курсувати пошта поміж Нью Йорком і Бостоном.

1693 р. прийшла до Нью Йорку перша друкарня, а сім років пізніше поставлено ліхтарні на вулицях і отворено бібліотеку. Жителів було тоді в Нью Йорку трохи менше як 6 тисяч.

1709 р. запроваджено ярмарок невольниками на Волл Стріті (той самий Волл Стріт, який став тепер фінансовим центром цілого світу).

ВІДДІЛ МУН В ОШАВІ, ОНТ. — По середині в другому ряді сидить інструктор українських народніх танків Василь Юркевич. По середині в п'ятому ряді стоїть диригент струнної оркестри МУН, Ярослав Салмерс.

1725 р. вийшла тут перша газета.

1732 р. заведено перевіз подорожних поміж Нью Йорком і Бостоном, але взяло 2 тижні часу переїхати кіньми, бо дороги були дуже лихі.

1754 р. зачартеровано Кінгс Каледж (теперішній Колумбія Університет).

1756 р. заведено перевіз подорожних з Нью Йорку до Філадельфії.

1776 р. на острові Мангаттан (теперішнє місто Нью Йорк) англійське військо побило армію Вошингтона, та спалило майже половину тодішнього міста.

1783 р. англійське військо забралось з острову Мангаттан.

1785 р. перейшло до Нью Йорку найвище законодавче тіло (Контиентал Конгрес) Злучених Держав Америки.

1789 р. Джордж Вошингтон прийняв присягу як перший президент Злучених Держав Америки (30 квітня).

1799 р. увільнено всіх невіленьників (нігрів).

До року 1830 ціле місто Нью Йорк займало лише острів Мангаттан, який зовсім окружений водою (з півночі рікою Гарлем, зо сходу рікою Іст Рівер, ззаходу рікою Годсон, а з полудня Атлантийським морем). Мешканців було тоді 202,000. Але пізніше почали поселяватися тут маси людей різних народів й місто мусіло поширити свої грانیці поза острів Мангаттан. В 1998 р. заінкорпоровано до міста ще дільниці Бруклін, Бронкс і Річмонд. Теперішнє місто Нью Йорк займає площину 320 кв. миль на 201,059 акрах землі, і числить 8 мільйонів мешканців.

Коли читач перечитає уважно цю статтю, то побачить, що місто Нью Йорк за послідних 100 років виросло на такого велитня, якому не може зрівнятися жадне місто в цілому світі. Що буде за других 100 років, а що за тисячу років відтепер — не може цього уявити найбуїніша уява!! Здається мені, що сюди приїде цілий світ, займе цілийстейт Нью Йорку, всі народи відокремляться в особні райони. всі приймуть англійську мову за мову спільну, місто Нью Йорк розбудують на 100 мільйонів мешканців й всі заживуть собі в мирі, “як у Бога за дверима” (буковинська пословиця). Але, до того часу наука мусить знайти певний спосіб, як винищити щурів, мишей, блощиць і тарганів, бо теперішній Нью Йорк є переповнений цією язвою.

Ньюйоркські Хмародери

Тому, що цілий острів Мангаттан — це одна скала-граніт, тому можна було тут побудувати дуже високі та масивні будинки, яких нілий світ не бачив і навіть у казці про них не чув. Подаю коротку листу декотрих таких будинків.

Імя будинку	Скільки має поверхів	Що коштує
Емпайр Стейт при 5 Евню і 34 Ст.	102	\$27,750,000
Крайслер, Лексінгтон і 42 Ст	77	15,000,000
60 Валл Тавер, 70 Пайн Ст.	66	8,600,000
Рокefeller Сентер, 6 Евню і 50 Ст	70	28,000,000
Банк оф Мангаттан, 40 Вол Ст	65	20,000,000
Вул ворт, 233 Бродвей Ст.	60	9,000,000
Метрополітан Лайф, 1 Мадісон Ст.	50	12,250,000
Ситі Банк Фармерс, 20 Сксчейндж Пл.	54	14,250,000
Лінкон, 60 Іст 42 Ст.	53	15,900,000
Ірвінг Трост, 1 Вол Стріт	50	19,500,000
Валдорф Асторія Готел, 301 Парк Евню	47	22,000,000
Еквітабел Лайф, 120 Бродвей Ст	40	29,000,000
Інтернешенал, 6 Евню і 50 Ст.	41	16,000,000

Струнна Орхестра при Рідній Школі УНО в Торонті під Управою Проф. Б. Ковальського.

і багато-багато інших будинків, які коштують десятки мільйонів доларів, яких не згадує, бо прийшлося би писати цілу книгу про це.

Церкви

Місто Нью Йорк має 2,8000 прерізних церков, до яких належать по верх 4 мільйони людей. Вартість церков виносить 300 мільйонів доларів. Найбільша церква на цілому світі, це катедра св. Івана (на Амстердам Евню поміж 110 і 113 стр.). Її будують вже 60 років й ще не скінчили. Катедра має 15,000 сиджень (крісел) і стоячого місця на 40,000 людей. Катедру будують зо сталі і тесаного каменя та передсказують, що перебуде вона вік пірамідів в Єгипті. Ціла побудова буде коштувати казочну суму.

Мости і Тунелі

Як повижче сказано — саме серце міста Нью Йорку, острів Мангаттан — є облитий зо всіх сторін водою. Щоби дістатися до Брукліну, чи Бронкс, або до стейту Нью Джерзи, то треба переїхати мостом або глибоким тунелем. Тому треба було побудувати величаві, на ливах звисаючі мости. Перший такий міст побудовано в 1883 році коштом \$25,094,577. Пізніше побудовано міст Вошингтон коштом 60 мільйонів доларів. Де не мож було побудувати мосту, там викопано тунель попід ріку Годсон. Укінчених тунелів є багато, але я згадаю лише про тунель Голланд і тунель Линкон. Кожний з них коштував по 50 мільйонів дол. Тепер почали новий тунель коштом 100 мільйонів дол.

Парки, Музеї і Школи

Місто Нью Йорк має 13 парків різної величини та в різних ділянках міста. Парк Бронкс має свій звіринець, який зібрав птахів і звірів із цілого світу. Великих музеїв є 5 і окремий акварій, та багато менших музейних стоваришень, які зібрали всьо, що лише світ має. Школи займають дуже поважне місце в Нью Йорку. До публичної школи ходить поверх мільйон дітей. Місто отримує 50 тисяч учителів і платить їм 150 мільйонів доларів річної платні. З великим університетів можна лише згадати: Колумбія, Нью Йорк, Фордгам, Корнелл, Нью Йорк Каледж, Нью Йорк Каледж оф Фармасі (фармацевтики), Каледж оф Арт, Мангаттан, Купер-Юніон, Інститут оф Мюзік та багато інших менших шкіл.

Автобуси, Потяги, Літаки

Стацій для автобусів є 18, потягових терміналів 17, літакових стацій 5. Всі вони разом привозять і відвозять кожного дня поверх чверть мільйону людей. В цей рахунок не вчислено 700 мільйонів пасажирів на собвеях і 400 мільйонів пасажирів на автобусах і надземних потягах, яких річно треба привезти до роботи і з роботи домів.

Скільки Зідають Жителі Нью Йорку

Щоби вижити місто Нью Йорк, треба йому такої поживи: 265 мільйонів фунтів масла; 68 мільйонів фунтів сира; 220 мільйонів тузнів яєць; 233 мільйонів фунтів домашнього дробу (жури, гуси, качки,

індики тощо); 7646 вагонів живого дробу; 833,762 тонів різнородного мяса (докладно: 1 білльон 667 мільйонів 524 тисячі 112 фунтів); молока і сметани 1 білльон 529 мільйонів 796 тисяч квартів; свіжої огородини і овочів 219,501 вагон; 600 мільйонів ф. риби; 3,000 вагонів кокосових орхів і пінатс. (Повижча статистика за 1939 рік). Самої муки на печиво йде денно 10,000 мішків по 100 фунтів. Щоби цю поживу продати, то Нью Йорк має 103,625 крамниць, де працює пів мільйону людей.

Дешо Цікавого Про Нью Йорк

Місто Нью Йорк має 1,689,803 телефонів, на які зужито 9,300,000 миль дроту, а що секунди дзвонить 175 дзвінків, що дає нам денно 6 мільйонів телефонічних розмов.

Місто зуживає денно поверх 1 білльон гальонів води, це припадає 125 гальонів води денно на кожну особу.

Кожного дня бере шлюб 160 пар (вінчаються), кожного дня родиться 360 дітей, а кожного дня вмирає 349 осіб.

На вулицях все стоїть 23,800 аксівок, щоби перевезти кожного на бажане місце якнайскорше.

Ньюйорський порт є найбільший на світі, бо має 995 миль фронту, де можна причалити до берега.

Місто має поверх 8,500 ресторанів, і 510 готелів, де можна нагодувати нараз 150 тисяч людей, а примістити на нічліг 130 тисяч душ. Подорожні лишають тут суму 520 мільйонів доларів річно.

За рік 1938 бюджет міста виносив \$589,980,576.64.

В місті є 1,320,000 апартаментів, а пересічний винайм помешкання виносить 35 доларів місячно.

Місто має 19,000 поліцаїв і майже так забагато фаєрменів.

Вартість будинків і реальностей в Нью Йорку начислено на 320 білльонів 865 мільйонів доларів.

В Нью Йорку осіло понад 50 національностей. На першому місці стоять жида, відтак приходять по черзі росіяне, італійці, поляки, німці, айриші, "австрійки", англійці, мадяри, румуни, канадійці, норвежці, шведи, чехословаки, греки, французи та інші народності.

На світі є два найбільші порти: а це Лондон і Нью Йорк. Департамент комерції у Еошингтоні дає порівняння, яку ролю відіграє порт у Нью Йорк, а яку ролю відіграє порт в Лондоні, як слідує: До ньюйорського порту за 1939 рік прибуло 92,032 кораблів з цілого світу. а тонаж їх виносив 68,598,000 містоти. Знова до Лондону за той самий час прибуло лише 29,187 кораблів з тонажем 29,672,000 містоти. Значить Нью Йорк є тричі від Лондону в торгівлі зо світом.

Щодо грошей, то за один рік (1938) в Нью Йорку перейшло через банки 186 білльонів 740 мільйонів доларів. Це є така застрашаюча сума гроша, що якби розділити ці гроші по рівній частині, то кожна живуча людина на світі дістала би одного долара. Або якби розділив ці гроші на всіх жителів Злучених Держав, то кожна живуча особа (включаючи й дітей) дістала би по 1,245 доларів. А всі ці гроші перейшли через банки на Волл Стріт. Але коли вже згадує про Волл Стріт, то скажу цікаву історію читачеві про нього. Коли я писав цю статтю, знадвору долітав до моїх ух крик рознощиків газет, що в

готелі Шері-Нідерлендс застрілився чоловік на імя Джессі Лівермор. Цей Лівермор був неабияким смільчаком і зо щастям, яким ніхто на світі не міг би похвалитися. Лівермор позичив собі десять доларів у приятеля (1906 року) і почав ними грати на Волл Стріті в різних цінних паперах. В скорому часі з цієї десятки його депозити в банку виносили суму десять мільйонів доларів. Як прийшов крах на біржі в 1929 році, він загубив всі мільйони, але вкотре знова доробився десятка мільйонів. За цілий час грання на біржі він зробив поверх сто мільйонів, та хоч носив панчохи по десять дол. за пару і сорочки по 53 дол., то при кінці застрілився як повний банкрот. Не дурно то один кінець Волл Стріту починається на цвинтарі, а другий кінчиться над водою. Тому в Нью Йорку сміються з того, що газардує на біржі, бо кажуть, що смерть його чекає, або на самому початку, або при кінці грання.

Рідна Школа УНО в Торонті (уч. проф. Б. Ковальський)

Д-р В. Ф. БАЧИНСЬКИЙ. (Винипег, Ман.)

ПЕРША ПОМІЧ

(Від ред. НШ. — На домагання багатьох читачів Н. Шляху і за згодою Шан. автора подаємо понижчу працю в цьому календарі.)

Бувають каліцтва, наглі випадки тілесного ушкодження, де трошки інформації й умілості, як зорієнтуватися, може стати в пригоді. Ми живемо у механізованому періоді, і тому люде, безогляду яке їх заняття, не є безпечні від нещастя. Випадок тілесного ушкодження може статися на фермі, на міській вулиці, в дорозі, в вашому домі й багатьох незлічимих місцевостях. Стаються вони в будькотрому часі. Замітним явищем в таких випадках є брак знання в пересічній людини, яка перша завважила це, як зорієнтуватися і що робити в справі помочі.

Звичайна та очевидна річ нікому не прийде на думку, але людина все чомусь шукає за надзвичайним способом чи середником давання першої помочі. Це є не лише незрозуміле, але шкідливе. Бо зробити щось зле, може бути гірше шкідливим, як ніщо.

Поміч у Наглих Випадках

Ціль цієї статті на "Першу Поміч" є, передати в короткий і приступний спосіб головніші точки, що і як робити в деяких наглих випадках перед приїздом лікаря. Те, що можна зробити перед приїздом лікаря, часом може зберегти життя. Через брак часової помочі мільйони людей, яких життя можна було врятувати, вмирають.

Випадок тілесного покалічення на вулиці міста притягає до себе масу людей. Їх одинокі зацікавлення є, як це сталося і чи тяжко людина покалічена. Вони не є поміччю, але перешкодою. Першим є зробити досить місця для тих, що дають першу поміч. Треба найменше три метри вільного простору навколо людини, яка потребує помочі. Одно, а найбільше двоє людей, повинні зайнятись першою поміччю. Кількох одиниць мають тримати порядок між товпою. Якщо треба більше помочі, напр., перенести хворого на інше місце, звільнити убрання і т. д., людей можна назначити зпоміж присутніх, і вони виконавши свій обовязок, сейчас мають відступитися на бік.

Найкорисніша річ, якою кожний може причинитися, щоб все було досить вільного місця і вибрати людей тих, які будуть на поготівлі виконати те, що лікар або одиниця, яка опікується, може потребувати. Часом буває неможливо дістати одного зпоміж присутніх виконати якусь річ в інтересі ушкодженої людини. Це доказує, яке мале зацікавлення пересічна присутня людина має для добра хворого.

“ШОК”

Якщо людина впаде з драбини або возу, перевернеться з автом чи в інший спосіб ушкодиться, то хоч тіло не показує зломаної кості або зовнішнього ушкодження, нервова система потерпить потрясення знане, як “шок”, в роді непритомності або оголошення. Це не треба брати за звичайне умління або знесилення. Шок найскорше доводить до смерті.

Людину в стані шоку конечно положити навознак; голову, шию і рамена уложити нижче від толуба і ніг. Руки і ноги, якщо немає поломаних костей, треба випростувати, щоб улекшити кровообіг і не обтяжати праці серця. Краватку здіймати, ковнір й сорочку розчіпити і все те, що може стримувати приплив крові до голови або вільний віддих, треба усунути. В меншеважному ушкодженні реакція скоро наступає по випитті трошки зимної води, бренді, або ароматик спиритс оф амонія (20 крапель до ложки зимної вони); це повторити по кількох хвилинах. Натирання рук і ніг, як гарячо — вжити вітряка для охолодження, зимною порою теплі оклади до рук, ніг і під груди прискорюють реакцію.

Носильник-Стречер

До цього часу правдоподібно лікар вже приїхав. Він огляне людину і рішить, яке серйозне ушкодження і відповідно дасть йому раду. Коли б лікаря неможливо дістати, людину треба відвести до шпи-

ВІТАЮ

всіх моїх костумерів так з міста
Виніпегу, як і приїжджаючих з про-
вінції в мойому ново-утвореному,
модерному ресторані

NEW CORONA CAFE

674 Main St. Ph. 25040 WINNIPEG

Ресторан отворений днем і ніччю.

Смачні, добірні страви, умірковані
ціни, чесна українська обслуга.

В нас стрінете все своїх приятелів!
Коло Сіпіара, проти Нугет готелю.

Николай Маріян, властитель.

НИКОЛАЙ МАРИЯН,
властитель "NEW CORONA CAFE"
у Виніпегу.

талю або домів. Щоб приготувати носильник (стречер), ушити простирало і пристараяться два довгі патики. Людину відносять чотири особи й уважно ставлять на нього. Відвести до найближчого місця лікування.

По містах цією справою займається поліція. Вона вишле амбулянс і другі приряди безплатно і так скоро, як повідомите її.

"Розрізніть "Шок" від Умління

Розрізнення шоку від умління є дуже важним. Легкі форми шоку, або непритомності, як люде звичайно звуть його, часто мильно уважається за звичайну атаку умління, яка є дуже подібна до шоку. Тому що вони можуть виглядати дуже подібні собі, було б фатальним лікувати випадок шоку як звичайне умління. Умління не є серйозне, шок все є серйозним. Якщо ви не знаєте, з яким випадком маєте до діла, то віднесіться до нього як до шоку. Щоби ясніше розрізнити їх, пригляньмося обом.

Ознаки Шоку

Людина лежить в стані найбільшого знесилення. Її тіло й лице бліде, губи безкровні й сиво-сині. Вічі прямо дивляться на вас, але втратили свою ясність і вижчі повіки напів замкнені. Ніздрі розширені. Шкура покрита зимним потом, роса, як коралі, покриває чоло. Температура нижча від 98.5 і людину кидає в дрощі. Загальне знесилення є дуже помітне. Ум затемнений, оголомшений і тяжко збудити його.. Деяких бере нудь і блювання. Чим глибший шок, тим можна сподіватися менше блювання.

Причини Шоку

Наглі випадки й поважні ушкодження спричиняються до шоку. Попарення та попечення, коли займає велику частину тіла, доводить до шоку, найбільше в дітей. Деякі отруї й електрична струя, наприклад грім — ділають подібно на людський організм. Безчисленні речі можуть довести до цієї катастрофи.

Втрата крові доводить і поглиблює шок. Отже мале скалічення, де сплив крові є великий, доведе до глибшого шоку, як поважніше ушкодження без втрати крові.

Кволість і вік відіграють ролю. Людина делікатної конституції піддається цій комплікації й бере довше, щоб прийшов до себе. Міцні лю

ГОЛОВНЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ БЮРО

Висилає листи й гроші рідням у Старому Краю, ввєднує горожанські папери, метрики, подорожуючі документи, залізничні білети — купує, продає і ввєнтує домн, фарми, акри ітп.

Звертайтеся з усіми справами, які лише маєте до поладнання!

Залучіть марки на відповідь.

D. GERYCH, Notary Public

652½ Main St.

Ph. 21 176

Winnipeg, Man.

ДО УКРАЇНЦІВ В КАНАДІ

“Свобода”, офіційний орган Українського Народного Союзу, писала 11 червня 1894 року:

“До УНСоюзу можуть вступати всі українці, які хочуть ступати наперед у просвіті й бути вільними людьми й користати з вольностей того краю.”

Ось такі українці вступали до УНСоюзу. І тому впродовж 47 років свого існування, УНСоюз згуртував і обєднав у своїх рядах десятки тисяч свідомих людей. Ця свідома громада, обєднана на широких демократичних засадах, що лягли в її основу, представляє тепер собою велику зорганізовану силу. Вона, користаючи з вольностей нашого американського краю, ступає постійно вперед.

Клич “Свободи”, кинений 47 років тому в Америці, кладемо тепер на серце канадійським українцям. І кличемо до них:

Ставайте в ряди цієї найбільшої української родини, яка начисляє вже близько сорок тисяч членів, що зорганізовані в більше як 475 відділах, розкинутих по цілій Америці, а також по Канаді.

У цій родині кожний член має однакові права, що є обезпечені статутом, опертим на справжніх демократичних засадах.

У цій родині кожний член знайде певний матеріальний притулок, який є обезпечений шістьма мільйонами доларів, що є власністю цієї родини.

У цій родині кожний член знайде в разі нещастя поміч.

У цій родині Ви зможете працювати спільно й зорганізовано для добра Канади й України.

По ближчі інформації треба голоситись до головної канцелярії УНСоюзу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

8183 Grand St., Jersey City, N. J., U.S.A.

або до:

PAUL DUDA

947 Ottawa St., Windsor, Ontario, Canada.

де є більше відпорними. В старому віку, людина має менше засобів у резерві до побороування всяких випадків. Молоді мають досить, всеж шок появляється скорше, але переходить скорше. Старші мають більшу відпорність і шок не появляється так скоро, як в молодих, але коли вже появиться, то триває довго. Старшим людям є тяжче перенести шок.

Лікування

Найважнішим є положити людина на вознак. Як погода відповідна, не треба тратити часу на перевіз на друге місце, лише в разі морозу або великого дощу. Коли є появи, що людина губить кров, сейчас зужити судиностискач (торніквет). Судиностискач треба що півгодини попускати. Середники для зворушення непритомності, як пр. бренді, конечно дістати. Шлунок ліпше толерує бренді як горілку або іншу форму алькоголю. Треба давати ложечку бренді з посіченим ледом що хвилини через шість разів. Якщо температура хворого відвижчається і живчик відживає, це ознака, що хворий дістав досить бренді. Також можна дати двадцять кропель ароматичного спірту амоній в ложечці води, що кілька хвилин, чотири або п'ять разів. Теплі оклади до рук, ніг і толуба в формі гумових торбів або ручкики викручені в гарячої води. Будьте уважні, щоб не попечи або не попарити хворого.

Щоб улєкшити нудь і блювання, хворому давати маленькі кавальчики леду.

Амоній на хусточці приложеній до носа є помічним. "Колон" має досить острый запах, отже можна ужити його на хусточці замість амоній.

Кожна людина може дати цю першу поміч і тим самим багато помогти, заки лікар приїде.

Умлівання

Кожний бачив це нераз. Умлівання є лише переходяча маніфєстація наглого недопливу крови до мозку. Неприємні або страшні враження ділають на деяких осіб. Умліваюча людина ніколи не вмірає. Людина чується ослабленою, піт виступає на обличчі, чорніє в очах і обличчя блідне. Негайно треба сісти й спустити голову між коліна. Ще ліпше лягти на софку або підлогу. Ознаки перейдуть по кількох хвилинах.

Якщо умліваюча людина сидить на кріслі, стань назад крісла, зловися за боки крісла, зроби крок взад і повільно схили голову взад

УКРАЇНСЬКИЙ ГОТЕЛЬ У ВІННІПЕГУ

ЧИСТІ КІМНАТИ, НАША ОБСЛУГА, УМІРКОВАНІ ЦІНИ, ВСІ ВИГОДИ.
ХТО РАЗ ЗАГОСТИТЬ — ВСЕ ЗАДОВОЛЕНИЙ.
ГОСТЕЙ З ПРОВІНЦІЇ РАДО ВІТАЄМО!

NUGGET HOTEL

711 MAIN ST.

Г. Маріан і Т. Федорак, власники.

THE RIVIERA GRILL

ПЕРШОРЯДНА УКРАЇНСЬКА ГОСТИННИЦЯ

СВІЖІ ТА СМАЧНІ СТРАВИ, ДОБРА ОБСЛУГА,

ВИНО, ПИВО ДО ОБІДІВ.

На другому поверсі гарна музика кожного вечора приграв до танців, крім цього два рази ввечорі водевіл, сольові співи, танки різних націй ітп.

ГОСТЕЙ РАДО ВІТАЄМО!

ПРОСИМО ЗАГОСТИТИ!

ЗА ВДОВОЛЕННЯ РУЧИМО!

1232 St. Lawrence Blvd.

Tel. P. L. 0095

Montreal, Que.

аж до підлоги. Друга людина може допомогти, тримаючи голову й коліна, щоб не зсунутися на боки. Цей спосіб надається і є ефективним так, що часто людина прийде до себе так скоро, як голова діткнеться до підлоги.

Запам'ятайте загальне правило: Голову тримати нижче тулова. Це становить найуспішніший рятунок на умлівання.

ОБМОРОЖЕННЯ

Ніхто не є відпорний на мороз, якщо немає за що або є недбалий відповідно одягнутися зимовою порою, особливо в Канаді.

Прояви можуть бути легонькі, середні або серйозні. Занедбання рятунку може довести до лиха. Отже треба, щоб кожний був обзнакомлений, як дати першу поміч у випадку обмороження.

Більшість людей знає одну річ, і та річ є неправильна. Запитайтеся когось, що він робив би, колиб його товариш обморозив пальці, а він сейчас відповість "натираю снігом". Про таку варварську методу не почуєте на бігуни.

Сухий сніг є шорсткий, запорошений і коли натирати ним обморожене тіло, він разить і тим ранив шкіру.

Яке Зимно Мусить Бути, Щоб Страхатися Зимна?

Досліджено, що коли температура є нижча 8 Ф., без різниці воюкості або інших чинників, обмороження буває. Коли температура є між 8 і 14 Ф., обмороження буває лише підчас сильного вітру. Коли температура є 24 Ф. і вижча, обмороження ніколи не буває, без різниці які інші чинники можуть закрашувати погоду.

Чинники, які Помагають на Обмороження

Найважливіше це знесилення й виснаження. Людина слабого здоровля є менше відпорна як здорова. Як результат цього, життєва сила є понижена, а кровообіг припинене. Голод і зле відживлення, особливо брак вітамінів, робить людей більше вразливими на обмороження. Підчас далекої подорожі в зимі, голод і знесилення за-туплюють ум і подорожуючий є менше свідомий, що може статися, отже не дістає помочі на час.

Інші прихильні чинники до обмороження є лийові смаровила, вогкість і гострий вітер. Є мильним думати, що шкура насмарована товщом або оливою охоронює від зимна. Ноги представляють найбільшу проблему. Людина йде пішки, ноги спітніють і це спричинює обмороження. Тому обуву, особливо панчохи, треба змінити, коли вогкі. Обува не сміє бути затісна або завелика. Одна позиція довший час, наприклад їзда на санках, також охолоджує відніжжя.

Одіння

Найкращий спосіб, щоб охоронитися від зміни температури, є одіння. Ціль одіння є оточити тіло верствою теплового повітря й нагрівається від тіла, а одіння не дає йому сейчас втікати й змішуватися з оточуючим повітрям. Одіння не гріє чоловіка, бо воно само мертво, холодне, а тіло чоловіка само гріє себе. Одіння спиноє скору протрату власного тепла. Отже кілька легких одягів, надітих одна на другу, тепліші, як одна груба свита або кожух, надіти на голе тіло, а то через те, що між тілом і кількома одіннями є кілька верств повітря найбільш до тіла найтепліша, а дальше все холодніші, але тепліші від оточуючого повітря і через це не так легко порохолюються. Дві або три легкі панчохи гріють краще, як одні грубі.

Щоб одіння було добре, тепле, треба, щоб воно легко пропускало повітря, щоби воно в усіх порах наповнялося теплим повітрям, нагрітим тілом чоловіка.

Уникання

Найважливіше є — придержуватися при доброму здоров'ї. Це запевнює здорове, скоро кровообіг. Друге, мати на увазі, щоб одіння було відповідне до температури. Найкраще одіння є вовняне й сукодне. Воно є наповнене в усіх порах теплим повітрям і легко пропускає його. Спосібність пропускати повітря й випаровувати воду є найважливішою прикметою одіння. Одіння не сміє стискати, а має бути вигідне. Стискання спиноє кровообіг. Футра і шкур'яні блузки (виндбрікери) є добрі. Обува добра, яка не перепускає води. Коли ноги пітніють, часто зняти панчохи. Волос на голові є знаменитою охороною проти зимна, але борода та вуси ні. Волос обмерзає, отже краще мати обличчя обголене.

Як Глядіти за Обявами Обмороження

Пальці рук і ніг, ніс, вуха й губи це частина тіла, які найчастіше обморожуються. Це є частини тіла, які є найменше одягнені й найдальше віддалені від серця, отже мають найслабше кровообіг. Обмороження інших частин тіла буває рідше.

ПЕРШОРЯДНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ РЕСТОРАН У ТОРОНТО

STOP OVER LUNCH

322 Queen St. West

На головній вулиці, коло домівки Українського Національного Обеднання.

Услугуємо наших сталих гостей так з міста, як і з провінції все свіжими й дійсно здоровими харчами, по уміркованих цінах.

В нас можете все стрінути Ваших знайомих, чи то місцевих, чи прибувших з провінції.

Наша обслуга українська, чесна й ввічлива.

Запевняємо, що й в будуччині будемо старатися задоволити наших гостей.

МОЇМ ГОСТЯМ!

З приємністю почуваюсь до обов'язку подякувати на сторінках цього календаря всім моїм гостям, так місцевим, як і позамісцевим — за піддержку мого підприємства. А вже найприємніше для мене було гостити і обслуговувати Вп. професорів і курсантів Учительсько-диригенських Курсів у Торонті.

Бажаю всім кріпкого здоров'я!

До побачення в "Стап Овер Лонч"!

А. Мазур, властитель.

Коли людина відморозила вухо, ніс чи пальці, то не все є свідомо цього сейчас. Отже підчас погоди нижче зера треба вважати за першими ознаками. Добре є періодично оглянути один другого лице. В подорожі глядіть за такими ознаками: Перше — зменшене кровообігнення (т. є колір не змінється, коли шкіру притиснеться пальцем); друге — брак тепла (т. є, та часть є зимнішою від других); третє — брак чутливості. Знечулення є дуже небезпечне, бо обмороження може йти аж до кості й людина несвідомо того. Четверте — людина не може володіти обмороженим членом. Це можна запримітити в руках, але не легко спостерегти це в ногах.

Обяви Обмороження

В легких випадках шкіра стає ясно червона й виступають міхурці. Під довшим впливом охолодження, кровообігнення підупадає, тіло синіє, набрякає і починає пекти. Це тому, що кров переходить крізь судини поволіше, як нормально. Відтак шкіра блідне, тому що кровні судини не дозволяють крові перепливати через них. Тіло твердне, стає крухим і зимним, як лід. Тут якраз біль устав і людина може бути під враженням, що все гаразд, аж хтось зверне їй увагу. В цьому стані обмороження ушкодження є таке велике, що коли відповідним лікуванням не привернеться кровообігнення, то рани тіла можуть бути так ушкоджені, що кидається гангрена і та частина тіла прямо відгниває.

Загальне Замерзнення

Те саме, що стається з одною частью тіла, може статися цілому організмові, цебто людина замерзне на смерть. Під продовжуючим впливом зима, кров чимраз менше доходить до відніжжя і накопичується внутрі великих судин, серця, легенів і мозку. Віддих стає чимраз тяжчим. Людина має велике хотіння спати. Це все треба мати на меті, бо піддатися цьому снові значить — смерть. Людина, що знаходиться в такому нещасті, мусить всіми силами рухатися безнастанно.

Наслідки Місцевого Обмороження

Це є зависиме від ступня морозу, як довго мороз ділав на тіло й яку поміч людина дістала, щоб запобігти відмороженні. Відповідно ліковане обмороження все загоїться без ніяких наслідків. Але коли серйозне, то роками пізніше людина може відчувати біль або шпигання завжди, як увійде до теплої хати в зимі. Ту часть треба добре заживати від зима. Боляки можуть легко прокинутися. Сама вовна не є добра; треба шовкових або полотняних панчіх на спід, а відтак вовняні.

STYLE FUR SHOP

284 Selkirk Ave. Winnipeg, Man. Phone 26 916

Робимо фер-ковти до міри, переробляємо старі на нові по приступних цінах.
Загостіть до нас раз, а переконаєтеся про чесну й совісну обслугу!

П. Мішук, власитель.

Лікування

Найважливішим є як найскорше узнати обмороження. Занедбати або легковажити знелучення рук, ніг, ух або носа через три або чотири години можуть виплинути поважні наслідки.. Якщо затерплення появиться, приверніть кровообіг до нормальності через поступінне ogrivannya. Розмороження має бути дуже поступінне, а не нагле. Перше, що треба запам'ятати, це щоб ніколи не прикладати гарячі оклади. Нагле ogrittya нп. коло вогню або печі є дуже небезпечне. Ніколи не приносить обмороженого чоловіка знадвору нагло до теплої хати. Температуру треба підносити поступінно. Якщо гаряче приложити передчасово, це може довести до гангрені.

Найліпша теплота — це теплота власного тіла або вашого товариша. Поставте руки під голі пахви ноги до голого тіла товариша. До вуха й носа приложити теплі руки. Як дістанетеся до будинку, приступайте до ogrivannya поступінно. Обморожену частину можна легеньки натирати, це помагає кровообігу.

Отже лікування складається з поступінного ogrivannya і твердо-го натирання. Натирання снігом неповажане. Як частина тіла відійде, завинути її в вату. Якщо шкура пропуклася, обвиніть її стирілізованим биндом, щоб обминути закаження, на яке обморожене тіло має малу відпорність.

Лікування Загального Обмороження

Тяжкі форми обмороження треба лікувати способом, що підлягає тим самим принципам. Людина, що нещасно стала жертвою студії, конечно потребує негайної помочі. Все майте на увазі однуріч, а це недопустить людини до тепла нагло. Людину, знайдену непри-томною або майже непри-томною від морозу, треба взяти до холодної кімнати, скинути одіння і натирати гладкими ручниками, викрученими в зимній воді. Натирання цілого тіла, особливо відніжжя, треба продовжати довший час, аж появляться ознаки життя. Якщо відніжжя показує ознаки оживлення, тіло треба витерти на сухо й положити людину в зимне ліжко в охолодженій кімнаті. Виконуйте штучний віддих, аж нормальний віддих привернеться. Відтак давайте людині брєнді, м'ясові соки й гарячі нап'итки.

До цього часу лікар повинен прибути. Він перебере дальший обов'язок на себе. Якщо лікарської помочі неможливо дістати, не забувайте, що температуру зовнішнього повітря треба регулювати дуже поступінно. Не натирайте тіла шорстким снігом.

ПОПЕЧЕННЯ Й ПОПАРЕННЯ

Вогонь, окріп, їдкі хемічні складники, т. є луги й кислоти, й електрична струя, є шкідливі чинники, якщо випадково попадуться на тіло. Вогонь, луг, кислота й електрична струя спричинюють попечення. Пара, окріп, кип'яча олива, смола, смалець і віск спричинюють попарення. Попечення та попарення, що займають поважний обшар тіла, є дуже небезпечні і часто фатальні. Найнебезпечнішим наслідком, що може наступити, є шок, який найскорше появляється і є поважною комплікацією, яка вимагає негайного лікування. Отроєння крові (токсїмія) і закаження наступають пізніше.

Попечення вогнем малошо різняться від попарення окропом, хоч вони різняться виглядом. Попарення звичайно є більше поверховне, т. з., що лише верхні клітини шкіри є ушкоджені. Попарення, яке спричинене густим плинном, наприклад смолою, яка легко не спливає з тіла, але держиться його, ділає свою пакісну роботу через довгий час і так засягає глибокі тканини тіла. Назагал, результат попечення і попарення основно не різняться так далеко, як це відноситься до першої помочі.

Що Робити, як Одіння на Людині Горить

Положіть, трутьте або киньте людину на землю або підлогу. Як треба, то зужийте людської сили, щоб досягнути це. Полум'я йде вгору. Лежача позиція не дасть вогневі нагоди дістатися до обличчя, рота і ніздрів. Не тратьте часу, кажіть їй перевертатися або котіть нею, щоб здусити вогонь. Накиньте на неї диван, обрус, коц, простирало, мішок або власну блюзку, як немає чого іншого під руками. Починайте завивати від карку. Це не допустить полум'я до обличчя і застереже легені від гарячого повітря. Завиніть її до ніг і здусіть вогонь. Як це зробиться скоро, то нещасному ушкодженні, що часто буває, можна запобігти.

Шок від Попечення

Від попечення, якщо воно займає поважну частину тіла, людина сейчас може впасти в глибокий шок. Це вимагає негайного нагляду,

ТОРГІВЛІ МІШАНИХ ТОВАРІВ І М'ЯСНИХ ВИРОБІВ

Совісно обслуговуємо наше громадянство в Тимінс і Шумейкер.
Добірний товар, совісна обслуга, умірковані ціни. Піддержуйте
наші крамниці, бо ми піддержуємо наші інституції

НАШІ СПРАВИ БЕРІМ У СВОЇ РУКИ! СВІЙ ДО СВОЙОГО
ПО СВОЄ!

Дві крамниці під одним Зарядом

BLANEY STORES

48 Third St.

Ph. 303 - 313

46 First Ave.

Ph. 733

TIMMINS, ONT.

SCHUMAKER, ONT.

**ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ
ЩАДНИЧО-КРЕДИВОЇ СПІЛКИ
"КАРПАТІЯ"**

Вписоме 25 ц., один уділ \$5.00.

Приймаємо вклади й виплачуємо 2% річно. Уділяємо членам позички на легкі сплати.

**CARPATHIA CREDIT UNION
SOCIETY LIMITED**

572 Main. St. Winnipeg, Man.
PHONE 57 643

УКРАЇНЕЦЬ АДВОКАТ І НОТАР

СТЕПАН САВУЛА

Полагоджує судові справи, земельні, старокрайові, тестаменти й розводи. Виробляє городжанські папери.

S. Sawula

305 Confederation Life Bldg.
WINNIPEG, MAN.

на Мейн ст.—проти Сінтіголю.
Office Ph. 92 917 Res. Ph. 55 280

скорше як саме попечення. Попечення, хоч поверхне, але займає великий обшар тіла, а тим більше в малих дітях і стареньких особах звичайно є більше серйозне, як попечення меншого обшару, але глибше.

Разом із втратою тілесного тепла людина терпить великий біль. Цей біль стає гірший, коли попечене тіло є в контакті з зимним повітрям. Шок треба лікувати через підтримання нормальної теплоти і недопустити повітря до попеченого тіла.

Можливо найліпший спосіб — це положити людину, зібрану, як є, у ванну теплої води. Це поповнить обидві вимоги. Всякому пригнобленому станом треба запобігти зажиттям ароматичного спирту, амонію, бренді або горілки. Як біль великий, дайте п'ять до десяти кропель лавданум, щодві години чотири або п'ять разів.

Не пробуйте заощадити одиння. Не стягайте його звичайно, але порозтинайте його ножицями там, де воно не прилипло до тіла. Як воно відмочиться, попечене тіло треба старанно обмити. Воду змінити, щоб була тепла й чиста. До води додати порошку дубової кислоти (теник енд). Як попечене тіло стане очищене і людина почувається тепла, можна вибрати її з купілі, висушити і почати лікування попеченого тіла.

Коли є причина думати, що людина вдихувала гаряче повітря або пару, не тратьте часу, але дістаньте опінію лікаря щодо стану ушкодження горла і легенів.

Лікування Попечення

Якщо лікаря покликано, є побажанням, щоби не прикладати жадних домашніх середників. Ці середники перешкаджають лікареві оцінити засяг тілесного ушкодження і тим можуть стримати його від уживання відповідних медикаментів.

Лікування залежить від ступня попечення. Найлекший ступінь попечення найлекше лікувати. До попечення або попарення легкого характеру, прикладайте мокрі компреси, намочені в 10% розчині соди до пива (бейкінг сода), 5 до 10% розчині дубової кислоти, або в розчині гіркої кислоти (пипрік есид).

Коли попечення, а особливо попарення, є дуже поверховне і повище згаданих середників немає під руками, намастіть його білком

яйця. Як це присохне, повторіть ще раз. Навіть шума з мила улекшує біль. Основний принцип цих засобів є недопустити повітря до попеченої шкіри, яке дразнить делікатні поверховні нерви рани.

Міхурів не можна здирати. Протніть їх стерилізованою іглою близько шкіри, щоб теч зійшла. Відстала шкірка стає охороною для молоденької шкіри. Якщо міхур наново наповниться, повторіт. цю процедуру. Забандажуйте досить тісно. Лишіть цей бандаж через три або чотири дні і шкірка міхурця зчасом приросте.

Якщо одіння прилипло до тіла, не відривайте його силоміць, але обріжте те, що не прилипло, решту лишіть. Попечену частину запахти в теплу воду і це відмокне й легко відпаде.

Найліпші Середники для Серйозних Форм Попечення

Їх є три: 1) Дубова кислота, 2) Гірка кислота, 3) Дзеншен вай-лет 1%. Вони найліпші, бо скоро сушать рану, улекшують біль і є протизаразні.. Найбільше вживається 10% розчину дубової кислоти в воді. Його прикладається сприскою до рани, що півгодини, аж та часть тіла покриється чорною шкаралупою. Щоби прискорити це, покладіть людину під гарячий вітрак або причепіть електричні ляпи на маленьку віддаль від рани і накрийте простиралом.

Чайові листочки, які лишаються в чайнику, мають в собі досить дубової кислоти і є помічні в попеченні. Їх приложити до рани досить грубо і завинутти.

УКРАЇНЬКА ПЕКАРНЯ В СОДБУРАХ

EAST END BAKERY

190 VAN HORNE ST. SUDBURY, ONT.

Випікаємо різного роду хліб і всякі інші печива, тісточка, медяники, колачі ітп.

Наші тягарові авта є кожного дня до Вашої обслуги коло Ваших дверей.

Наше печиво повинно бути в кожній українській хаті. Піддержіть українську торгівлю і промисл, які піддержують наші національні й церковні справи

Печива наші замовляйте через телефон: Число тел. 1559.

Щиро дякую моїм покупцям за піддержку.

Іван Онищук, властитель.

COAL & WOOD YARD

177 Bloor St. E. Phone 1617

Oshawa, Ont.

Замовляйте в нас всякого роду
опал, як вугілля і дрова по
приступних цінах.

СВІЙ ДО СВОЙОГО!**Г. Лисак, властитель.****LISGAR MEAT MARKET**

1124 Queen St. West, Toronto, Ont.

Telephone L. A. 0702

**ГРОСЕРНЯ, МЯСНІ ВИРОБИ
І ТОРГІВЛЯ М'ЯСНИХ
ТОВАРІВ.**

Добірний товар, совісна обслуга

**Ф. Яремко і І. Вайда,
власителі.**

Аптичні фірми виробляють дубову і гірку кислину в формі мастей, які є дуже добрі і повинні знаходитися в кожній хаті.

Дзеншен вайлет 1% (розчин в воді) прикладається в той сам спосіб, що дубова кислота. Він є більш протизаразний від других. Гірка кислота найбільше улекшує біль, але дубова кислота найліпше гоїть.

Середники, Яких не Треба Прикладати

Не прикладайте оливи, васеліни, смальцю або щобудь масного. Одинокий винятковий середник є "Керрон олива" (Керрон ойл) — напіввапняна вода — що має в собі оливу і до певної міри є помічна.

Люде часто докладають суху соду до печива (бейкінг сода), порошок боросик (боресек есид), або муку. Котранебудь з цих, які змішати з течю, то воно засохне і не є помічна як прикладання шкурки з хліба. Вата також присихає до рани і тяжко відорвати її без болю і дальшого поранення.

Порошок талкум є добрий аж тоді, як міхурі присохнуть або молоденька шкурка не видає більше течі.

Попечення Лугами

До лугів належать такі складники як вапно, їдкий потас (калій), амоній, сода і т. д. Луг не лише видає шкуру, але вбиває підшкурні тканини тіла. Вапно це сильний луг і є дуже деструктивний, коли дістанеться до тіла. Лише стерте вапно — цього не досить; дреба ужити середник, який може неутралізувати їдкість вапна. Оцет розпушений водою, цитриновий сок або інший розчинений квас є відповідний. Це не направить вже вчиненої шкоди, лише не допустить до дальшої шкоди. Відтак лікування є те саме, що вже сказано про попечення вогнем. Те, що я вже сказав про один луг, іменно вапно, можна пристосувати до інших лугів (т. є. їдкий потас, сода, амоній і т. д.).

Українські жінки мають найбільше до діла з вапном. Бачив я болючі наслідки недбалості. Цьому можна запобігти через уживання гумових рукавиць.

Попечення Кислиною

До кислоти належать такі хемічні складники: сірчана кислота, азотова кислота, карболева кислота і т. п. Так як уг, кислота шкодить тілові, коли прийде контакт. В таких випадках зливання водою розведе кислоту до того ступня, що вона не є шкідлива. Луг неутралізує кислоту. Неїдкі луги, як сода до печива або до прання, можна ужити, коли гостра кислота розіллється на тіло. Звичайна земля має в собі досить всіх родів лугу і заслугує, щоби поставити її на місце разом з іншими першорядними середниками. Де це не було б, її найлегше дістати. Як немає чого іншого, прикладайте вогку землю пригорщами до кислотою попеченого тіла. Зимовою порою, наскрабайте вапна зо стіни, розведіть водою і прикладайте.

Воно легше остерегтися від випадків, як лікувати їх. Пословиця каже: Одна унція уникнення є ліпша, як фунт лікування.

КОНТУЗІЯ

Що є Контузія і Які Причини

Контузія є тілесне ушкодження, яке найбільше подібне до потовчення. Під словом контузія входять такі ушкодження:

- а) потовчення м'яких тканин тіла.
- б) міхурі.
- в) кров'яна гуля (гіметома).
- г) потовчення кістки й хрястки.

Контузія повстає через удар, надмірний притиск, або тертя. Наприклад, ударення молотком або патином, який падає з висоти, спричиняє контузію потовчення. Коли колесо переїде ногу, воно спричиняє контузію притиском. Чоловік спускається на мотузці, тертя рук до мотуза може спричинити контузію в формі міхурів. Ці самі середники можуть спричинити рани і розлам кістки, але ми не входимо в це тим разом. Там, де є рана або розлам кістки, теж може бути контузія але не мусить бути. Наприклад, вістря сокири може спричинити рану без контузії. Молоток спричиняє контузію, але і може спричинити рану. Сейчас ми входимо в контузії, які не розтинають шкіри, отже не мають зовнішньої отвореної рани. Підбите око (сине око), потовчений палець, будьто молотком, дверима чи вікном, є звичайні контузії, з якими кожний є ознакнений.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ КООПЕРАТИВА

Крамниця доброї якості споживчих т. вар.в. всякого роду свіжого мяса і вудженни. Крайовий виріб ковбас на свята і весілля. Доставляємо до дому і висилаємо на провінцію.

Купуючи в кооперативі, купуєте самі в себе, бо при кінці року звертаємо покупцям дивіденду

Чесна й скоро услуга. За товар ручимо.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ
КООПЕРАТИВА

117 Юклід вулиця Телефон 57 736
Виніпег, Манітоба.

ТОРГІВЛЯ МІШАНИХ ТОВАРІВ І М'ЯСНИХ ВИБОРІВ

ПЕТРА ОЛЬХОВОГО

870 Queen St. West
Toronto, Ont.

ПЕРШОРЯДНА ЯКІСТЬ
ТОВАРІВ, ЗА СОВІСНУ
ОБСЛУГУ РУЧИМО!

БЮРО ПРОДАЖІ ЗЕМЛІ

Має на продаж фарми від 160 до 640 акрів близько Едмонтону, акри, міські домн. всякого роду бизнеси. Великий вибір до купна або заміни, жадайте нашої довголітньої практики в купівлі чи продажі. Звертайтеся зо всіми справами, які лише маєте до поладнання:

HAWRYSH AGENCY

10356 - 101 Str. Edmonton, Alberta.
PHONE 27204

ЖАДАЙТЕ ВСЮДИ ІНСТРУМЕНТІВ МАРКИ "ДЕНИС"

Одинокa українська фірма в Канаді, що виробляє струнні музичні інструменти. Скрипки, мандоліни, мандолі, гітари, баси.

A. DENNIS

381 Nairn St. WINNIPEG, MAN.

Кожний інструмент марки "Денис" вповні гарантований.

Контузії найчастіше займають поверховні м'які тканини тіла, окістя і хрястки. Часами бувають серйозні роди контузій, т. є мозку, нирок, селезінки, грудий, горла і т. д. Ці ушкодження є внутрі й без зовнішніх прояв. Людина має суб'єктивні симптоми, але лише лікар може оцінити їх значення.

Ознаки Контузії

Перша явна ознака є шок, який звичайно зависимий від ступня ушкодження. Наприклад, потовчений палець доводить до меншого шоку, як потовчена рука або нога. Контузія певних частин, т. є більних углобів, персів, нирок, селезінки, голови, доводить до найсерйозніших ознак шоку. Біль не все є такий великий, як може виглядати на перший погляд, тому що нерви є так сильно ушкоджені, що вони перестають функціонувати й не доводять враження болю до мозку.

Ознаками контузії є біль, напухнення й підшкурний вплив крові. Біль різниться залежно від особи й місцевості контузії, особливо, коли ушкоджену частину вживається. До цього спричиняє льокальне ушкодження нервів і натиск позасудинної крові й лімфи. Це звичайно триває 24 години, або довше, залежно від обсягу контузії. Певні частини тіла є надзвичайно болючими. Наприклад—пальці, коліна, нерви, шулятка, хрястка є найбільше вразливими.

Напухнення все буває. Воно спричинене перешкодженням кровокуренням доведеним через вплив крові і лімфи. Напухнення може бути дуже значне, залежно від околиці ушкодження. Кількість крові, що опускає роздерті судини, залежить від великості й кількості ушкоджених судин і від околиці. Не всюди може кров накупчуватися одинаково. Одна розірвана жила на голові може згубити крові, що спричинить напухнення пів голови. Це тому, що шкура є дуже легонько причеплена до черепа і кров легко накопичується між ними.

До різної міри в контузії є все підшкурний вплив крові. Цей вплив крові треба відрізнити від звичайної конгестії в тому, що попереднє означає накопичення позасудинної крові між тканинами тіла, а друге означає більший приплив крові в кровоносних судинах, як нормально. Деякі юде піддаються впливові крові більше, як другі. Люде, що мають гемофілію (уроджену кровотечість), в них підшкурний вплив крові може бути великого обсягу і тяжко кров стримати.

Жінки дуже нахильні до підшкурного кровопливу і кровнячки (сині й чорні ілями показуються від ушкодження, що цілком не ділає на мужчину).

Біль все є присутний, але коли вживається ушкоджену частину гла, він побільшається. Напухнення є спричинене через накопичення лімфи і кровопливу, що може довести до кровяної гулі (гіметома). Сполучені з цим бувають міхурці. Розбарвлення шкіри з спричинене кровю, яку бочимо через шкіру; воно може виглядати чорним, темно-синім, червоним або рожевим.

Лікування

По деяких контузіях слідує шок. В маленькому ушкодженні звичайно немає шоку або дуже маленький. Якщо ушкодження поважніше й людина показує появи шоку, перший крок в лікуванні є запобігти його способом вже поданим.

Далі не треба допустити до наслідків, до яких розірвана підшкурна жила доводить. Це можна досягнути через зменшення допливу крові до ушкодженої частини через піднесення її вище серця й прикладання потовченого льоду в гумовій торбі. Якщо немає льоду, прикладайте компреси, викручені в зимній воді, але їх треба міняти що пару хвилин. Інакше вони стають теплі й можуть пошкодити, замість бути помічними. Людина може впасти в дріжджі, коли оклади тримають довгий час. Сейчас перестати прикладання й частинно витерти насухо.

Стискання ушкодженої частини є доброю першою поміччю, як людина є терпілива й може витримати таке стискання. Це можна досягнути через обмивання ватою або мокрою гумовою губкою, а відтак тісно забандажувати.

Відтак ушкоджену частину треба увільнити від руху. Наприклад, ушкоджену руку треба повісити на шиї. Контузія відніжжя вимагає лежання в ліжку. Ушкоджену частину треба тримати вище толуба, щоб улекшити кровокруження і тим недопустити до напухнення. Зимні оклади є помічні на початках. Пізніше гаряч, особливо мокра гаряч, т. є гарячі компреси є помічні, бо стягнуть кров і зменшать напухнення. У випадках, де немає багатовідшкурної крові, вільний масаж зменшує напухнення. Цей масаж має бути поступінний і в роді до осереднього гладження, т. є в напрямі до серця. У всяких родах контузії

KALYNA BUTCHER STORE

3779 St. Dominique St.
Montreal, Que.

Свіже й вуджене м'ясо, крайовий виріб ковбас на свята, весілля й христини. Доставляємо до Вашого дому в місті і на провінцію.

ЗА ТОВАРИ РУЧИМО!
ЧЕСНА Й СКОРА ОБСЛУГА!

Теодор Білик, власитель.

П. БОРЕЦЬКИЙ

GROCERY AND MEAT

906 Frederica St.

WEST FORT WILLIAM, ONT.

**УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ
"ПРОСВІТА"**

324 Queen St. West — Toronto, Ont.

Ph. W. A. 2890

Великий вибір книжок, часописів і календарів, шкільні підручники, прибори до писання, нитки до вишивання.

Виконуємо всякого роду друкарські роботи в місті і на провінції скоро і по уміркованих цінах.

Н. Хабаль, власитель.

**SPLENDID SWEETS
RESTAURANT**

Phone 327

Val d'Or, Que.

Добірна пожива, совісна обслуга, знамените морожене, повні обіди, легкі перекуски, сигари, папіроси.

Морожене нашого власного виробу.

Г. Савюк, власитель.

масаж є помічний, але лише в пізніших стадіях. Остаточно, починати рухи, щоби привернути нормальну функцію.

Якщо вплив підшкурної крові є великий, лише лікар може увільнити це через висмоктування крові або розтовчення гупі в операційний спосіб.

Піднігтевий вплив крові може бути дуже болючий і вимагає негайного дренажу (випорожнення).

Міхурі

Дуже часто приходится лікувати міхурі. Вони можуть бути дуже небезпечні. Міхурі найчастіше бувають на пятах спричинені новими або зле пасованими черевиками. Коли ви можете передбачити що міхур може повстати через притиск або тертя, або надзвичайне довге ходження, то добре ужити прилипаючий (едгізів) плястер, як запобіжний засіб. Якщо міхур вже показується, ідеальним лікуванням є обмити хвору частину, приложити антисептик і пробити міхур стерилізованою іглою при шкурі, випустити теч і тісно забандажувати. Якщо закаження появилось в міхурі, міхурцеву шкуру треба обрізати, приложити легкий антисептик і завинуту стерелізованим бандажем.

Серіозні контузії є дуже болючі й в таких випадках треба дати людині морфіни, кодеїни або аспірини. Лише лікар може приписати морфіну й кодеїну.

Прогноза (Вигляди на Вилікування)

Прогноза залежить на ступіні ушкодження. Контузія може бути легкої форми: легке потовчення або потрясення без надзвичайних зовнішніх появ крім синіх плям. Цього роду контузії найчастіше бувають і тіло привертається до нормального стану функції впродовж кількох днів або кількох тижнів. Якщо нерв є ушкоджений, як це часто буває в рамені, тоді лікування може взяти довший час. В багатьох серіозних контузіях, попри ушкодження кровоносних судин, також є мязи нерви й інші ушкодження, значить, що та частина потовчення до медопізнання й немає вигляду на вилікування. Слідє гангрена і втрата ушкодженого члена тіла.

Як я вже сказав, звичайний хід контузії в більшості випадках є розійдення крові й згоєння. Часом контузія стає місцевістю "наймен-

шої відпорності". В тому місці може початися закаження спричинене мікробами, які походять з такого вогнища, як зуби, мігдалки і т. д., які входять у кров, осідають і множаться там, де немає відпорності. Це називаємо "перенесений гнойовик". З такою комплікацією хворий повинен вдатися до лікаря.

Носова Кровотеча

Часом кожній людині пускається кров з носа. Отже кожний повинен знати, як дати першу поміч цьому. Носова кровотеча може бути дуже страшна, але рідко коли фатальна. Незабуваймо, що трошки крові закрасить багато води. В першу чергу не зворушуймося і не допустім до непотрібного гамору. Правда, деякі люде не можуть стерпіти виду крові. Є побажаним пояснити їм, щоб поводитися холоднокровно і звернути їм увагу, що люде не вмірають від носової кровотечі. Слово запевнення має велике значення. Зворушення й залякання доводить до скупчення крові в голові, а це саме собою погіршує і продовжує кровотечу. Це особливо відноситься до дітей. Звичайно кровотеча в дітей триває коротко, кілька хвилин.

У серйозних і продовжених випадках, не легковажте кровотечі, але покличете лікаря.

Причини

Причини кровотечі є трохи відмінні в дорслих і в дітей; пчихання, кашель, удар у ніс, тяжкі вправи, літня гаряч можуть бути причиною. Носова кровотеча також появляється в багатьох недугах, особливо на гарячка висока, напр., висипкові недуги.

Інші причини є: анедоїди, надуга в носі, напр., запалення через шкрябання пальцем. Накопичення кровоносних судин у носі, як під час катару, або конституційних нахил до кровотечі, т. є багрець і геміфілія, є додатковими причинами в дітей.

В дорслих так, як у дітей, носова кровотеча може бути спричинена одною з багатьох річей. Часто це є результатом маленького уразку в носі, збоченого перегородка або поліпа (бородавчаного причіпка). Самовільна носова кровотеча майже все походить з прірвної жилки на носовій перегородці близько ніздрів. Кровотеча любить

УКРАЇНСЬКА ПЕКАРНЯ
Випікаємо різного роду печиво.
Просимо українське громадянство
о піддержку!

TIMMINS BAKERY
105 - 6 Ave. TIMMINS, ONT.
М. Прухницький, властитель.

МИКОЛА БРЕНЬ

Одинока українська крамниця
годинників, перстенів
і ювілерії.

44 Crowford St.
SOUTH PORCUPINE, ONT.

НАЙЩІРШІ ПОБАЖАННЯ

українській еміграції в Канаді,
Америці, Бразилії, Аргентині,
Зеленім Клині, як також всім
моїм односельчанам із Семако-
вець, повіт Городенка, Західна
Україна, що опинились на емі-
грації — шле

ВАСИЛЬ АРХИТКА

Box 133, SOUTH PORCUPINE, ONT.

**ОДИНОКА УКРАЇНЬСЬКА ФІРМА
У ВІННІПЕГУ**

виконує всякі бляхарські роботи,
печі—форнеси—наша спеціальність.
Кошториси даром!

В. ГАПАНОВИЧ

45 Grove St.

Телефон 57 643

УКРАЇНЬСЬКА КРАМНИЦЯ

Гросері, м'ясо, овочі, огородин,
Тютюн і конфекшенері.

ALEXANDER BROS.

Phone 1690

73 Wood St.

Kirkland Lake, Ont.

часто повторяться, навіть щоденно й людина занедбуючи це роками може поступінно стати малокровоною.

Інші причини є: недуги кровоносних судин, напр., високий кровотиск, вапнення артерій, недуги печінки, ниркові недуги, недуги крові, напр., багрець, гемофілія, сифілітичні запалення буючок, серцеві недуги, шкідливі нарости в носі, напр., рак.

Діагноза

Носова кровотеча може бути спричинена різними причинами. Лише лікар є компетентний узнати котра з них грозить. Як домашні способи не стримають кровотечі, треба вдатися до лікаря. Якщо кровотеча серйозна з самого початку, негайно кличте лікаря. Він пояснить, як стримати це. Але що найважливіше, він узнає причину і так може устерігти вас від атаків. Недбалість шкідлива.

Лікування

Безогляду яка причина, за всяку ціну треба спинити кровотечу. Є певні загальні способи, яких можна ужити з тим застереженням, що опісля конче потрібно лікувати основну причину. Лише лікар може узнати основну причину й відповідно лікувати.

Одного мильного способу треба вистерігатися, т. є тримати голову схилenu над мискою, щоб кров сходила. Це погіршує справу. Схилення голови спричинює наплив крові до голови, збільшує кровотиск і продовжує кровотечу.

Так довго, як кров тече з носа, людина повинна стояти на ногах, або принаймні просто сидіти. Ця позиція зменшує доплив крові до голови до того ступня, що людина може зомліти. Піднесення рук повище голови помагає цьому. Умлівання не треба страхатися, воно напевно стримає носову кровотечу.

Розщипніть ковнір і прикладайте щось студене (лід, зимний метал або компрес) до чола, носа і заду ший. Зимно стримує кровотечу через звуження кровоносних судин.

Часами кровотечу вдасться стримати лише через застромлення вати в ніс. Ще ліпше намочити вату в адреналіні перед запаханням у ніс. Оставте вату в носі одну годину, щоби кров згусла. Якщо кров впадає в горло, вату треба витягнути. Лікарі часто вживають цього способу, заки можуть узнати причину. Стискання носа пальцями спинить кровотечу, як прірвана жилка на носовій перегородці є причиною. Якщо в носі щось більш ненормальне, то лише операція може допомогти.

Як кровотеча настане, то не треба нарушувати скіпленої крові сікання носа. Також людина повинна дихати ротом, а не носом. Не

**ЗДОРОВЛЯ НАРОДУ ПОЧИНАЄТЬСЯ ВІД ЗДОРОВЛЯ
ЛЮДИНИ**

Це Гасло

**НОВОЗБУДОВАНОЇ, ПЕРШОЇ ТА НАЙКРАЩОЇ В ПІВНІЧНОМУ
ОНТАРІО Й ОДНОЇ З НАЙМОДЕРНІШИХ І НАЙСАНИТАРНІШИХ
РІЗЕНЬ У КАНАДІ Й ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ**

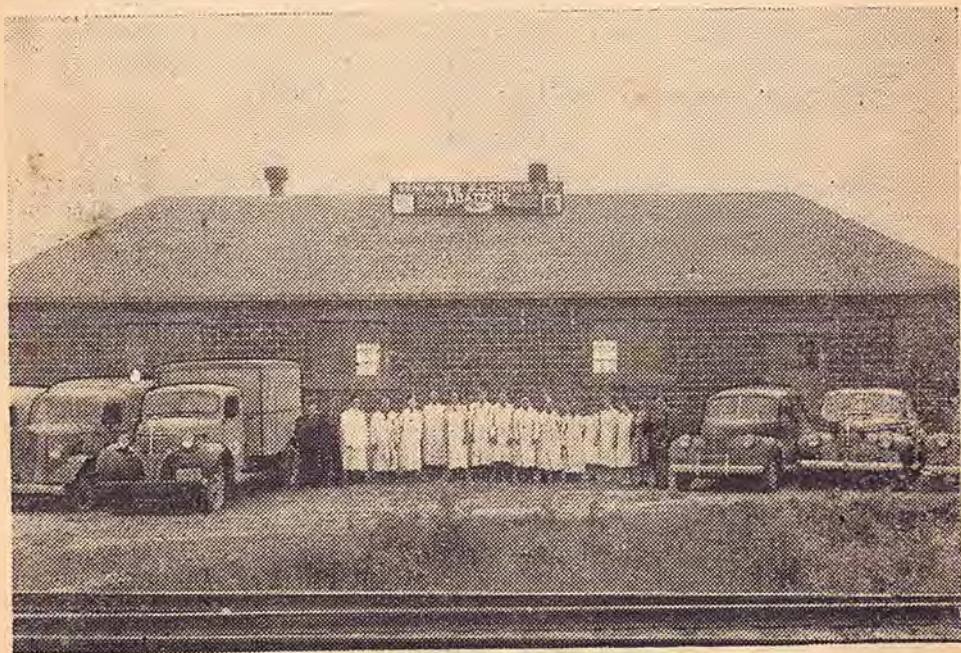
TIMMINS PACKING

COMPANY

TIMMINS

ONTARIO

**ВЛАСНИКОМ ЦЬОГО ЗНАМЕНИТОГО ПІДПРИЄМСТВА Є СТЕПАН ТЕСЛЮК,
ЩО МАЄ ДОВГОЛІТНЮ ПРАКТИКУ В М'ЯСАРЬСЬКОМУ
Й РІЗНИЦЬКОМУ ДІЛІ.**

Будинок Різни "Тиммінс Пекінг Компані"

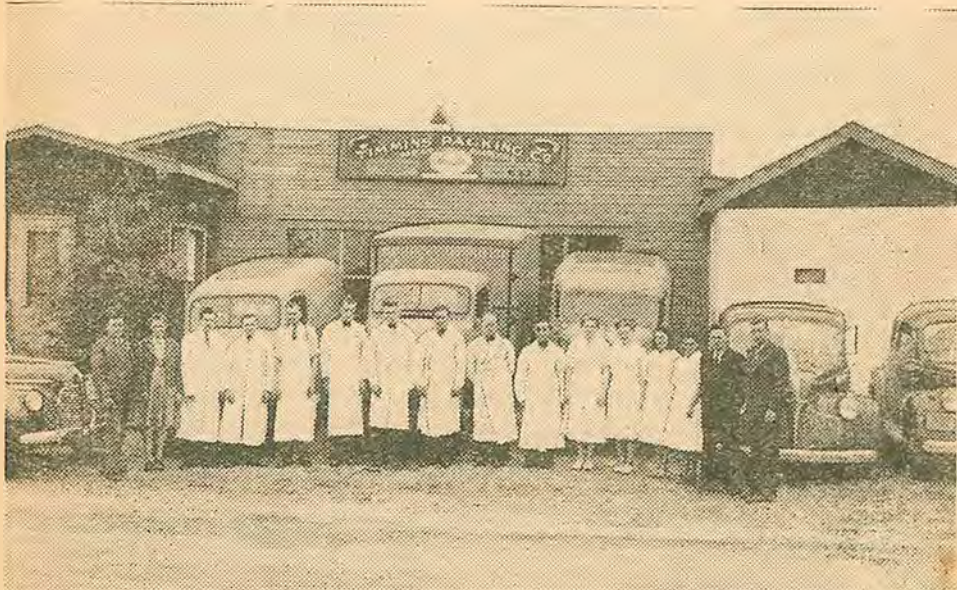
Ст. Теслюк, що піднявся великого діла, щоб постачати населення північного Онтарію в здорове м'ясо й м'ясні вироби, прибув у Канаду з України 18 років тому. Прибув без капіталу, але з м'ясарсько-різницьким досвідом. Дістався до праці в Монреалі, а в 1928 році почав там своє власне, певеличке м'ясарсько-різницьке підприємство. По трьох роках переніс своє підприємство до Тиммінс. Пого колбаси та інші м'ясні вироби здобули

собі відразу славу в цілій окрузі. Батьки міста Тиммінс та довколишніх місцевостей часто клопоталися, що через брак санітарних ріزنень населення часто не дістає здорового й чистого м'яса до вжитку. Ст. Теслюк постановив справі зарадити. Збудував у Тиммінс наймодернішу різню і заоферував її до публичного вжитку, де всі різники за невисоку оплату можуть різати худобу. Міська рада радо прийняла оферту й минулого року літ м відбулося офіційне відкриття різні.

Великою поміччю в підприємстві Ст. Теслюкові є його дружина, що разом із ним планує розвиток підприємства. П-ство Теслюки — це свідомо українська родина, а їхня різня є найбільшим українським бізнесовим підприємством у північному Онтаріо. Сама різня збудована після наймодерніших зразків і найсанітарніша в повному того слова значенні. Коло різні є 5-акрова площа для перетримування худоби, овець, безрог, домашньої птиці — готових на заріз. Різня може бити 100 штук худоби денно, вартості \$2,000. Нагляд над підприємством мають менеджери

департаментів, а це: брат Степана Михайло Теслюк, що є управителем м'ясних виробів й Йосип Волощук, що є управителем департаменту продажі й висилки. У підприємстві мають сталі заняття 19 робітників, майже самі українці. Вони дістають гідну заробітну платню й платню відпочинкову відпустку кожного року. Між робітниками й роботодавцем і управителями панують дружні взаємини.

Годиться згадати, що Ст. Теслюк є також співвласником подібного м'ясарсько-різницького підприємства в Кіркленд Лейк, Онтаріо.

Частина забудовань "Тиммінс Пекінг Компані": головний офіс фірми та крамниця подрібної продажі м'яса й м'ясарських виробів. Перед будинками стоїть персонал.

ТИЖНЕВИЙ РОЗКЛАД:

Підприємство відкрите кожного дня за винятком неділі й публичних свят, від 7 год. вранці до 6 год. пополудні.

БИТТЯ ХУДОБИ: в понеділок, середу й п'ятницю.

ВИДІРАННЯ: в вівторок, четвер і суботу.

ГУРТОВА Й ПОДРІБНА ПРОДАЖ:

Франкфуртські ковбаски, Болъона, Ковбаси, варені й прасовані шинки, Бейкон, Вуджена воловина, Студенцеві вироби, Лонч-гем, Ковбаски, смажена свинина.

ВАРЕНЕ Й ВУДЖЕНЕ М'ЯСИВО

РІЗНЯ НАХОДИТЬСЯ ПІД ПОСТІЙНОЮ КОНТРОЛЕЮ ТА ІНСПЕКЦІЄЮ КВАЛІФІКОВАНОГО ІНСПЕКТОРА. ЇІ ВЛАШТУВАННЯ ДАЄ ЗАПОРУКУ НА НАЙЛІПШЕ ТА НАЙЗДОРОВШЕ М'ЯСО ДЛЯ СПОЖИВАЧА.

ВЕДІТЬ БІЗНЕС ІЗ ЦИМ НАЙМОДЕРНІШИМ М'ЯСАРСЬКО-РІЗНИЦЬКИМ ПІДПРИЄМСТВОМ! БУДУЧИ НА ВІЗИТІ В ТИММІНС, ЗАГОСТИТЬ ТА ОГЛЯНЬТЕ ЦЕ НОВЕ ПІДПРИЄМСТВО!

TIMMINS PACKING COMPANY

розгріватися вправами або працею. Як можливо, відпочати день або два. Якщо кровотеча повториться, це є ознакою, що треба відвідати лікаря.

Гарячка, Безсильність Від Жари і Соняшний Удар

Термін гарячки означає підвижку температури тіла. Нормальна температура людини різниться в певних границях між 98.4 ступнів — 98.6 ступнів фаренгейта. Пересічна температура рано є 91.2 ступ., увечорі 97.6 ступнів. Часом знаходиться нормальна одиниця, якої температура є нижча. Але буває, що температура може бути 99 ступнів і ще уважається нормальною.

Назагал можемо сказати, що одиниця має гарячку, коли температура в устах є повижче 99 ступнів фаренгейта.

Регуляція температури тіла не є абсолютною. Цей факт властиво відноситься до дітей і одиниць делікатної будови. В декотрих одиниць спеціальний мізковий центр для регулярності тепла і лекше вразливий, як в інших. Цей мізковий центр тримає температурау тіла в нормальних межах, хочби які зовнішні зміни наступили в підсонні.

Звичайною причиною гарячки бувають отрути (токсини) різних закажень (інфекцій). Але гарячку може спричинити і зовнішня гаряч, напр., велика спека.

Відпорність людського організму до зовнішньої гарячі залежить від кількох чинників. З них ступінь вогкості і рух воздуха з найсильнішим. Коли температура окружає 98 ступнів фаренгейта, або вижча, охолодження тіла є неможливе лише при допоміж випаровування, цебто при допоміж потів і віддихування. Але випаровування є можливе лише тоді, коли повітря є все в русі, при допоміж вітру, або штучних вітряків.

Колиб атмосфера була заповнена вогкістю, випаровування є неможливе, Колиб всі ті чинники були приступні, або їх комбінації, очевидно температура буде зростати.

Підчас фізичної праці серед подібного окруження, температура ще скорше зростає. Отже чинники, які доводять до підвищення температури тіла є: отруї внутрі організму, зовнішня температура, рух повітря, вогкість повітря. Не кожна одиниця однаково реагує на таке окруження, отже можна сподіватись інших реакцій. Є одиниці, які мало, або зовсім не пріють. На них це відбивається зле. Одиниці старі, змучені, або ті, що мають хронічне недомагання, є менше відпорні на ці зовнішні зміни, як нормальні одиниці.

Гаряч, що доводить до безсильності, або удару гарячі, є зависима від вогкості повітря і витревалості організму. Втрата теплоти, або охолодження тіла залежить найбільше на впріванні. Коли повітря є цілком наповнене вогкістю, а до того температура є около 90 ступнів фаренгейта, охолодження є неможливе. Навпаки, температура організму підвижчається тому, що зовнішня температура перевижчає внутрішню. Впрівання також не помагає тому, що вогке повітря не може сушити поту.

Температура тіла підноситься до того ступня, що мізковий центр для регулювання температури тіла не може перенести тягару і стає спаралізований. Організм тратить котрольну силу, тоді слідує

НАЙМОДЕРНІША РІЗНЯ Й МЯСАРНЯ

КІРКЛЕНД ЛЕЙК ПЕКІНГ КОМПАНІ

під управою ДМИТРА ПЕХА

висока гарячка. Це називаємо ударом гарячі. В гострому безсиллі від жару мізковий центр регулювання температури є під великим напруженням. Отже це є основною різницею між двома становищами. Деякі лікарі відрізняють їх, лише узнають що вони різняться щодо ступня. Я сумніваюся, чи це є оправдуючим. Правда, що удар і безсильність часом дуже тяжко розпізнати на початках, але щодо вигляду на здоровля — є цілком інакше.

Гостра Безсильність Від Жари

В людині появляються такі ознаки: вразливість на зміну погоди, почувається дуже ослабленою, впадає на місці, або ледве засунеться в холод, поки стане непритомною. Вона блідне, шкура вогка і слимаковата. Її нудно і зір подразнений. Живчик прискорений, але не сильний. Вдихання скорі, але не глибоке. Кровошек низький, чоловічки очей великі. Температура може бути трошки підвищена, але може і бути нормальна. Рідко, щоби хтось погіб. Одначе приходить до себе дуже поволі і відтоді на завжди є надзвичайно вразливою до високої зовнішньої температури.

Удар Від Жари

Це є гаряч мізкового центру для регулювання теплоти тіла, спричинений надмірною гарячістю. Результатом цього є, що температура тіла може підійти до 10 ступнів або й вище нормальної температури.

Серйозний та часта фатальний удар може початися сповісальним періодом, якого не легко розрізнити від безсильності від гарячі. В гострому безсиллі шкура є вогка, але при ударі шкура є суха і гаряча. Інші різниці є такі: Людина тратить свідомість у короткому часі. може бути дуже зворушена і впасти в манію. Серце бється 170 до 190 разів на мінуту. Живчик є скорий і сильний, пізніше нерегулярний і ослаблений. Віддих тяжкий і глибокий, пізніше короткий і нерегулярний. Очка звичайно розширені на початках, пізніше звужуються. Температура чимраз підвищується до 106—110 ступнів. Пізніше температура може впасти до субнормального ступня. Піт тіла дуже неприємний. Шарпання або трем м'язів і кидання головою є частинами, а потім конвульсії. Удар гарячі часто є фатальний. Багато людей умирають на удар кожного літа в часі великої спеки. Якою людина вийде з поважнішого атакую, нервові і умові ушкодження мажуть замінитися на все.

Удар гарячі спричиняє гостре літнє сонце і це нераз називаємо соняшним ударом. Це є одно і те саме. Бо та гаряч, а ніщо іншого доводить до цього, особливо тоді, як сполучена з високою вогкістю. Мужчини, що працюють коло заліза, парових моторів, часто дістають удар від жару. Це буває між вояками підчас маршу в гарячому підсонці. Це називається атоплексія від жару.

TRIANGLE SHOE REPAIRS

559½ Queen St. W. TORONTO, ONT.

ШЕВСЬКА РОБІТНЯ

М. Гарасевич, властитель.

О. Ф. МЕГАС

ГРОСЕРНЯ І МЯСО

268 - 12 Ave.

LACHINE, QUE.

Tel. Zone 8-497

ТОРГІВЛЯ МІЩАНИХ ТОВАРІВ

Піддержуйте своїх бизнесменів!

АНДРІЙ ГРИНЮК, властитель.

517 Perrault St.

ROUYN, QUE

**СМАЧНИЙ ХЛІБ — ЖИТНИЙ
І ПШЕНИЧНИЙ, КЕЙКИ
І ПІСТОЧКА**

печемо й доставляємо

BROTHERS BAKERY

831 Magnus Ave

Winnipeg, Man.

PHONE 57 904

Лікування

Заберіть хворого в холодне місце. Роздягніть і розкрийте тіло. Кличте лікаря. Да приїзду лікаря підтримайте кровообіг через на тирання тіла. Скроплюйте тіло зимною водою при помочі вітряка. Ледові оклади, або купель не все є безпечні. Дайте соленої води, як хоче пити. Температура тіла не можете знизити нижче 102 ступнів фаренгайта. Гарячка може тревати 36 годин. Умові симптоми можуть тревати кілька днів, або тижнів. Біль голови може тревати місяцями, нервовість роками. Ті, що є дуже вразливі на тепло, відчують гаряч більше від тих, що ніколи не мали удару.

ТРІЙЛИВІ ПЛЮСИ**(Пойзон Айві)**

Трійливий плюс, під назвою "пойзон айві" є загально відомий в Канаді. Він знаходиться найбільше в Манітобі, західнім Онтаріо і Міннесоті. Він росте низько, просто, часом виглядає на виноград. Його листочки все по три, два прямо один другого, а третій на самому вершочку. Підчас літа листочки є ясні, а восені прибірають дуже гарні барви. Плюш родить гладенькі ягідки, вперед зелені, пізніше перемінюються в жовтяво-білі, або ясно-білі. На верху листочків знаходиться їдовита олива, яка є подібна до резиви. Ці оливні соки мають трійливі якості, найбільше небезпечні підчас сезону, коли рослина цвіте. Чим гарячіша погода, то на листках появляється більше їді і тоді скорше можна собі затроїти шкуру, ух, ніг, або лиця. Я бачив запалення шкури спричинене сухими випрасованими листками, які лежали в книжці кілька літ.

Це є одинока річ, що справді "не одній людині влізла під шкуру і далася взнаки". Не одній людині спричинила багато терпінь, бо запалення шкури є неприємним, сверблячим, а часами болячим. Лекше є остерігатися від трійливого плюшу, як пробувати вилічитися.

Досліди доказали, що дві третині людей, є приймачами цієї отруї, а решта скорше чи пізніше також можуть впасти жертвою.

Люде, які представляють собі, що вони є відпорними, часто бачуть результати їх помилки.

Цілком на місці є звернути увагу туристам і всім, що виїзджають на прогульки до озер, парків і т. п., підчас вакацій, щоби познайомилися з цим плющем, коли досі не знають як він виглядає.

"Пойзон айві" належить до неприємної групи рослин "Рус", до якої належить "пойзон сумак" і "пойзон овк". З цих трьох рослин "пойзон айві" найменше розпізнати. Всі три мають шкідливу їдкість, яка спричиняє запалення шкури.

Серед літнього сезону деякі одиниці можуть набратися цього лиха, коли лише знайдуться близько цього плющу, навіть не доторкнувшись його. Одначе це є рідкістю. Коли нехотячи ви доторкнетися, або несвідомо вирвете цей плющ, конечно є змити їдовиту оливу, поки вона зробить пакість. Звичайно та олива любить розійтися до всіх частей тіла. Коли шкура вже починає свербіти і появляються прищі, то не чухати тіла. Будьте уважні, щоби не продерти шкури чуханням.

Лікування

Найлекше вилічитися є ще пере тим, заки запалення появиться. Як ще прищі не появилися, добре вимийте шкуру на діткненій частині тіла плинним зеленим милом і мягкою теплою водою, не доторкаючись частин тіла, незаражених "пойзон айві". По добрім вимитті приложіть 95 проц. алькоголю до натирання. Другі середники, які змиють резину (їдовиту оливу), , нафта, газоліна і етер. Їх можна уживати замість алькоголю.

Коли прищики вже показалися, замочуйте вату в 4 процентовому розріді "потасіум перменганейт" і раз поприраз притулюйте до затроених місць. Плями, що покажуться після цього за якийсь час, зникають, відвідайте найближчого лікаря і виконуйте дальше його інструкції. Ніколи не прикладайте мастей, бо всяка масність погіршує запалення.

Лікар може дасть вам застревлення і можете збутися недуги в короткому часі. Цей екстракт має лічничу якість. Частинне поліпшення наступає впродовж одного дня по впорскненні. Часами можна збутися недуги впродовж двох днів. Деколи треба більше, як одно застрикнення.

Для Відпорності

Ті, що заражуються через "пойзон айві" кожного року, можуть скріпити свою підпорність одним з двох способів. Перше — через зажиття крапель. Цей лік можете дістати через свого лікаря, як він узнає, що це буде відповідна для вас. Друге — можна охоронити через щеплення, т. є тилневі впорскування з "пойзон айві" Застрикування не є боючим. Відпорність є релятивна, а не абсолютна, отже не було б розумно, щоби ця одиниця почала виривати цю рослину в городі або в ліску.

ЗАТРОЄННЯ

Що є отрута

Пересічна людина розуміє, що отрута є лише те средство, яке доводить до смерті. Для лікаря отрута є лише релятивний термін. Він зве її отрутою лише тому, що вона ділає тілові більше зла як добра. В нормальні кількості всі харчі є вартісні й потрібні, але забагато їх мо-

ЩИРИЙ ПРИВІТ

Односельчанам Кипячки, повіт Тернопіль, Зах. Україна, що тепер переживають на еміграції -- шле

Лука Якимів.

Box 683 SOUTH PORCUPINE, ONT.

СКЛЕП СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

Добра якість, умірковані ціни!

Чому не купувати в своїх?

I. ВЕНГЕР

56 Cumberland St.

PORT ARTHUR, ONT.

УКРАЇНСЬКА ТАКСІВКА**LYSSAN TAXI**

Phone 448

164 Main St.

ROUYN, QUE.

**УКРАЇНСЬКА ПЕКАРНЯ
NORTHERN CANADA BAKERY**

109 Pollack Ave.

Kirkland Lake, Ont.

Власителі:

Mike Reshetylo

William Skally.

жуть пошкодити. Немає одної отрути, яка у відповідній кількості і у відповідних обставинах не може стати корисною людському тілі. Немає одного харчу в буденному вжитку, колиб надужив його поза вимоги тіла, або понад тілесну силу збутися його. Можуть слідувати симптоми тілесного обурення. В такому значенні не було б помилково назвати цей харч отрутою.

Отож не всі отрути є однакової якості. Ми є зацікавлені лише в сильних середниках, які шкодять організмові в малих кількостях, де втрата кількох хвилин дати людині поміч, може рішати межі життям і смертю.

Як Отрута Ділає

більшості випадків отрута дістається в нутро тіла дорогою кормового каналу. На місце сказати, що є інші способи, т. є. підшкурне зпорскування, застрикування в черево і хребетний канал, запускання в відходову кишку, піхву і міхур. Але вони мають лише медично-терапевтичне значення.

Так скоро, як людина пролигне отруту, деструктивна акція починається в роті, горлі й шлункові. Це буває з кислотою й лугами до великої міри, але менше з азотнієм і фосфором. Повищі субстанції ділають в цей спосіб, інші переходять з шлунка в кров без ушкодження шлунка, горла або рота і рознесено до мозку і всіх частей нервової системи де шкідливе діло починається. Посередно ділають на віддих і биття серця, паралізуючи їх. До цієї класи отрут належать алкоголь, беладона, опій, стрихніна.

З Якою Отрутою Маєте До Діла?

Скоре і відповідне лікування є конечно потрібне. Скорі, тому що час дає отруті нагоду розійтися по тілі. Щоби було відповідне, дізнайтеся, що за отруту людина проликнула. Якщо тип отрути є знааний і протиотрута є під руками, дайте їй сейчас. Але не все є легко дістати інформацію. Спостережіть чи є які плями на тварі, нпр., йодина; біле попечення, т. є карболева кислота; жовте попечення т. є кислота патрія, і т. п. Якщо неможливо дізнатися, то треба розпустити отруту плином, водою або молоком. Відтак пробуйте випорожнити шлунок через встромлення пальців в горло, щоби людина блювала. Якщо це невдасться, дайте людині пити соленої води, або муштарду з водою, або блюватний корінь. Цей процес розпущення шлункового змісту, відтак треба повторити кілька разів.

У всякому випадку, де ситуація виглядає серйозно, кличт лікаря сейчас. Виконайте першу поміч, як повище сказано, аж лікар приїде. Лікар може ужити гумову рурку для виполокання шлунку.

Середники до Блювання, Або Як Спиричинити Блювання

- 1) **Лоскотати горло** пальцями, пірям — не все успішне.
- 2) **Тепла вода** — пити горня за горням що минути.
- 3) **Солена вода** — розчин солі тільки лише розтопиться, довати пити що минути.

4) **Муштарда** — розмішайте ложку меленого муштарду в склянці теплої води. Для дитини ложку муштарду до склянки теплої води. Випити половину, відтак гарячої води і знова повторити муштарду так часто, як треба щоби вичистити шлунок.

5) **Блюваний Корінь** — змелений, $\frac{1}{2}$ ложки в горнятї теплої води. Все викликає блювання.

Є два роди отрут, Перший, де можна завжди дати один або кілька з певних средств на блювання. Другий неможна.

а) Якщо немає появ попечення або їдкості довкола рота і на губах, дай середник на блювання.

б) Якщо ті появи є приступні, означаючи, що людина поликнула кислину або луг, неможливо дати средства на блювання, ані уживати шлункової рурки для помпання.

Протиотрути

Деякі складники є знані, як загальні протиотрути, напимір, луги неутралізують кислину, кислони неутралізують луги. Лише неможна уживати міцних протиотрут, бо вони самі собою стануть отрутою. Молоко й білкові средства є протиотрутами до мінеральних отрутей, включаючи азотове срібло, сублімат, арсеній, фосфор, антімоні, мідь. Дубова кислота, напр., чайові листочки ділає проти рослинних отрутей, напр., опій, або беладаана.

1. **Кислини**, наприклад, сірчана кислота, кислота натрія лишають по собі попечення на устах, в роті, горлі і т. д. Не можна уживати середників на блювання. Дайте котре є зо слідуєчих під руками, щоби знеутралізувати кислину й повторюйте зчаста:

- а) Сода до печення, прання або верення — зробіть розчин в воді і дайте пити що пару хвилин.
- б) Вапнянна вода (lime water) змішана з маслом, молоком або олієм.
- в) Молоко магнезії (Milk of Magnesia).
- г) Крейда з водою.
- г) Мило з водою.
- д) Плайстер або білення зо стіни змішане з водою.
- е) Поридж з молоком.

Карболева кислота — різниться від загальних кислин, але тому що дуже часто вживано для самогубства, спеціально вичислюю.

Уживайте алкоголь, гліцерину, відтак оливу і молоко. Як кислота знеутралізована, викликайте блювання, а не скорше.

2. **Луги**, наприклад, міцний поташ (lye), амоній, сода, негашене вапно, лишають по собі знаки попечення. Треба уживати легонькі форми кислин:

- а) Оцтову кислину з водою
- б) Сок з цитрини
- в) Оливу, масло.

Відтак спричинити блювання.

3. **Людина** — давайте пити крохмаль, відтак середники на блювання.

КАРОЛЯ БОЙКО

917 W. Frederica St.
WEST FORT WILLIAM, ONT.

Холодні напитки, чеколяди, морожене
ітп. Загостіть до нас, радо повітаємо!

FRANK WENZEL

DRY GOODS STORE

619 Simpson St.
FORT WILLIAM, ONT.

М. ФАНОК

ГРОСЕРНЯ, МЯСО, ОВОЧІ ітп.

Піддержуймо свою торгівлю!

81 Victoria St.

Lachine, Que.

VAL D'OR STUDIO

Всьо, що до фотографування. Весільні фотографії наша спеціальність.

889 Main St.

Phone 179

VAL D'OR, QUE.

Якщо людина проликнула отруту, яка не належить до кислоти ані лугів, сейчас треба навести блювання, одним із згаданих способів, відтак давайте інші середники, які є вичислені під цими отрутами:

4. **Ариій** — важний складник в отрутах для мух, мишей, щурів і хробів на картоплях. Дайте середник на блювання, відтак молоко, білки з яйця і воду.

5. **Фосфор** — також складник отрутей для щурів, хробаків, червів. Головки на сірниках є головно фосфор; діти люблять набратися його.

Дайте магнезію, крейду з водою або білки з яйця. Не давайте оливи, молока або жовтків з яєць.

6. **Сублімат** — складник отрути для блощиць.

Дайте молоко, білки, муку, крохмаль.

7. **Гриби** — одиниці, що не розуміються на грибах не повинні збирати їх. Ліпше купити їх або бути без них.

На затроєння давати засоби на блювання при допомозі теплої води, а ще ліпше молоко з цукром. Як шлунок випорожнений дайте "епсом салт" дві або три ложки з водою.

8. **Опій** (лавдан). — Є дуже важним не дати людині заснути. Якщо людина засне, вигляди на виздоровлення є малі. Дайте середники на блювання. Дві людини повинні водити пацієнта так довго аж він може сісти без впадання в сон. Так скоро як він може проликнути, дайте йому мощної, гарячої кави. Алькоголю не давайте!

Увага! пляшки чи коробки з отрутами неповинні мати місця межі медицинами. На них треба осібногo кабінету, замкненого на ключ.

У всякому випадку затроєння кличте лікаря! Заки лікар приїде, виконуйте першу поміч.

ПОРАЖЕННЯ ГРОМОМ

Деструктивні наслідки грому є подібні до сильної електрики. Електрична сила в гromі є велика, можливо мільйон вольтів, а тисячі амперів. Смертність, якщо повстає, правдоподібно є нагла. Всеж виявляється, що половина людей поражених громом виздорвлюються.

Де Громові Випадки Найбільше Бувають

Громові випадки бувають частіше на селі, як в містах. Одиниці на дворі, особливо під деревами, більше наражають себе на громове поражение, як ті, що в будинку. Підчас громовиці звірята є в більшому небезпечному стані, як подібна кількість миталю, тому що вогка шерсть більше притягає грім. Дерева із шорсткою корою більше притягають грім і тому є більше небезпечні, як дерева із гладкою корою. Отже остерігайтеся черед худоби та лісів.

Як Грім Ділає на Людину

Грім ділає дивно, наприклад, з трьох чоловіків, що стоять під деревом, лише одного вбиває. Або люде під низьким деревом є ушкоджені, коли високі дерева, дрти від грому і залізний міст є в сусідстві. Той самий грім може спричинити рани в одній людині, а попечення в другій.

Грім спричиняє смерть нагло. Часами грім ушкоджує мозок і страж, спричиняючи параліч і евентуально смерть. Головні пичини смертності є ушкодження в механізмі серця і віддиху. Корчі груних мязів, також попечення тла від великої гарячі в громі, можуть довести до цього. В більшості впадків параліч віддиху є більше явним, як параліч серця. Назагал, якщо людина не вмире сейчас, або в короткому часі по пораженні, є вигляди на видування.

Грім, так як електрична струя, може перейти через мозковий осередок віддихування і часто спараліжувати його. Може взяти 3 годин, заки повернеться до життя. Якщо струя не була дуже сильна, з часом мозковий центр вдихання видужає і відзискає свою функцію висилати імпульси, які є відвічальні за вдихування.

Хоч людина є непритомною, серце не перестає битися, а крово- круження триває як звичайно. Людині бракує віддиху.

Якщо електрична струя поділає прямо на серце, воно нагло перестає битися. Лише лікар може узнати це. Багато таких випадків немає. Отже хай пересічна людина не тратить дорогого часу, але виконає штучне віддихування і всякому випадку пораження громом, аж лікар явиться на місце і дасть своє вирішення.

Появи й Симптоми

Фатальна громова струя може спричинити різні появи. В наглій смерті тіло знаходиться в акуратно тій самій позиції, в якій грім спіткав його. Часами, глибока пробита або роздерта рана є доказом, де грім влучив людину. Волосся може бути обсмалене, убрання може бути обгоріле, або прямо здерте з тіла, чобіт може бути роздертий. Також стежка електричної струї може бути зазначена глибоким, або лише поверхним попеченням тіла від місця, де громова струя зробила контакт з тілом аж до її виходу в землю. Коли людина має на собі які металові речі, напр., ланцюшок, годинник, монети і т. п., грім розторощить їх до недопізнання.

Є випадки смерті, хоч немає поранення ні попечення. Часами можуть бути поважні тілесні ушкодження без ушкодження убрання. Також убрання може бути здерте без ушкодження тіла.

Головна ознака в не фатальних випадках електричного шоку є кома. Окрім колянсу, є трем тіла, конвульсії, блювання підчас ожиття і пораження світлом. Як вже згадувано, людина перестає віддихати, але серце бється, аж перестане від браку повітря. Льокальне попечення, підшкурні плями часто можна знайти на тілі одиниць поражених громом.

Силу попечення тяжко пізнати сейчас. Бере кілька тижнів, заки можна знайти, яку також грім учинив. Електрична струя не лишає по собі видимої лінії, яка відрізняє ушкоджене тіло від нормального.

ТОРГІВЛЯ МІШАНИХ ТОВАРІВ
СЕМЕНА КОРБАНА

2079 Frontenac St.
MONTREAL, QUE.

ГУРТІВНЯ ЦЕРКОВНИХ РІЧЕЙ
WILLIAM GROSS & CO.

322 Main Street WINNIPEG, MAN.
В. Левицький, управитель.

Д-р В. Ф. БАЧИНСЬКИЙ

ЛІКАР, ОПЕРАТОР, АКУШЕР

Екс-Рей і Флуороскопія

405 McArthur Bldg. (211 Portage Ave.)

Офіс при резиденції: 187 St. John St., Winnipeg. Man.

Лікування

Електричний шок звичайно доводить до смерті або непритомності. Але деколи людина є притомна. Щоби зберегти притомну людину від колянсу, дайте їй бренд, горілки, гарячої сильної кави, або нюхати амоній, або прикладайте зимні оклади до голови, а гарячі до решта тіла.

Якщо знайдемо людину непритомною, виконуйте ці інструкції навіть, як людина виглядає мертвою: Якнайскорше отворіть її рота і застроміть свої пальці аж до горла. Витягніть такі речі як штучні зуби, цигарницю, папірос, і т. п. Не тратьте часу на роздягання людини, але сейчас виконуйте штучне вдихання так, як це обиться у випадку утоплення, або затроєння однокиснем вугілля. Людей повертають до нормального віддиху навіть по дев'яти годинах по громовому пораненні.

Наглядайте над пацієнтом підчас штучного віддизування. Непритомна людина змерзає дуже скоро. ахолодження значить більший тягар на ослаблені життєві сили. Зимно, на яке поранені одиниці є наражені, часами лише через занедбалість або несвідомість, є найбільшою причиною запалення легенів. Запалення легенів буває найбільша комплікація в таких випадках. Тримайте людину теплою, але пам'ятайте, що непритомна людина не може сказати вам, коли ви попекли її. Випробуйте гарячі торби чи цегли, заки прикладаєте їх.

Якщо штучне віддихування триває довго, добре положити людину на вєгіс, так що голова й груди є 6 або 8 цалів нижче ніг. Це прискорює приплив крові до серця і мозку і улекшує тягар на кровообіг.

Потім, як людина відзискає природний віддих, давайте першу поміч на **попечення**. За вказівками глядіть до уступу під цим наголовком.

ЗАТРОЄННЯ ОДНОКИСНЕМ ВУГІЛЛЯ

Однокисень вугілля не перестерігає вас. Він є дуже скритий та грізний ворог. Рідко коли ви спричиняє біль навіть тоді, коли людина валиється від нього. Лише одиноке щастя може врятувати людину, це є тоді, коли хтось, що перший побачить її, знає, як зорієнтуватися в такому випадку.

Багато людей терплять й вмірають через затроєння газом. Найбільша небезпека затроєння є там, де авто є в русі, а також там, де уживають газ для палива й світла. Зимовою порою часто бувають ви-

падки і майже все досліджено, що це сталося через ушкоджений комин, діраві рури, недобрі печі. Рідко бувають нещастя в домах, де є зроблені відповідні приряди до вентиляції.

З приходом зимної пори, а з тим менше відповідної вентиляції, небезпека збільшається чи то в автомобілевій шопі, чи в кухні, або в півниці. Тому ніколи не треба забувати про цю небезпеку. Їх завжди треба мати на увазі, а це тимбільше, що цієї небезпеки не можна занюхати ні побачити.

Що є Однокис Вугілля

Він повстає з різних недогарків. Продуктом повного перепалення є однокис вугілля. Однокис вугілля є безбарвний, без смаку й запаху. Він є дуже шкідливим продуктом неповного перепалення газоліни, нафти, газу, дров і вугілля. Дуже небезпечним, бо людина немає найменшого підозріння, коли саме вдихує його.

Де Знаходиться Однокис Вугілля

Це знаходиться в димі, в природних вуглевих газах, в газах для палива й освітлення, в моторових відходах, в печах і фортнесах. Він є важним складником всіх газів, уживаних для ogrівання дому. В зачиненій шопі, коли мотор авта є в русі, однокис вугілля може скоро накопичитися, щоби спричинити смерть людини в протягу 10 до 15 хвилин. Коли певна кількість цього газу дістанеться до крові, людина мліє і немає сили щоби заставити мотор, або щоби вийти з шопи.

Ознаки Затроєння

Людина, вдихаючи цей газ в рідкій концентрації, може відчувати заворот, відтак малий біль голови, сонність й нудність. В неї можна завважити тяжкий віддих і скорі биття серця. Також можуть бути інші ознаки затроєння, напр., корчі, біль в животі й воніти. Ум стає тупим і хоч людина зрозуміє небезпеку, вона стає безсильною, щоби отворити вікно або двері.

Як Можна Охоронитися від Однокисня Вугілля

Зо всіх отруйних газів, є лише кілька більше смертельними, як однокис вугілля. Наслідки затроєння є звичайно такі наглі, що немає рятунку для людини й вона умірає. Від смерті може врятувати лише негайна поміч.

Важним є, щоби людина, що має авто, їздить ним, направляє авто, або працює в автомобілевому заведенні, розуміла, що вона знаходиться в небезпеці. Затроєння однокиснем вугілля. І треба пам'ятати, що небезпека затроєння буває в приватних заведеннях для ogrі-

ВИРІБ КОВБАС

ВОЛОДИМИРА БАГАНА

крайовий спосіб виробу, замовляйте
по крамницях або впрост із
власного складу.

813 Queen St. W. TORONTO, ONT.

УКРАЇНСЬКА ТОРГІВЛЯ МІШАНИХ
ТОВАРІВ

БАСИЛЯ БІЛОУСА

693 Barton Street, East,
HAMILTON, Ont.

Першорядний товар, чесна обслуга!

GUSTAVE GARNEAUОБОРОНЕЦЬ - АДВОКАТ
IMMEUBLE LALONDE BLOCK

Telephone 45

VAL D'OR

ABITIBI, P. Q.

ALEXANDRA HOTEL

102 Queen St. W. TORONTO, ONT.

Чисті кімнати, обіди і тп.

І. Гуменюк і І. Карпинець,
власники.

вання і освітлення, при моторах, в кухнях, в пивницях і т. п. Коли треба пустити мотор в рух в шопі, треба, щоби двері або вікна були отворені, щоби мати досить свіжого повітря.

Навіть підчас найзимнішої погоди треба конечно мати виміну свіжого повітря в забудованому авті — вікна повинні бути зсунені принаймі 9 цалі. Все треба мати на увазі, що є всяка можливість для газу дістатися до середини авта.

Перша Поміч

Людина падає жертвою однокису тоді, коли цього найменше свідома. Про затроєння дізнається запізно, коли вже не стає сили втечи від небезпеки. Лише негайною поміччю можна врятувати затроєну газом людину.

Коли б вам прийшлося зустрітися з випадком наглого затроєння газом, ви повинні знати, що треба робити. Звичайно пересічна людина так застрашиться, що стратить голову і не знає, що має робити. Негайно кличте лікаря. До приходу лікаря, отворіть вікна щоби просвіжити повітря, одначе уважайте, щоби не наразити пацієнта на протяг. Пацієнта не треба переносити, уважайте, щоби йому було тепло. Треба приложити гарячі торби з водою до ніг й толуба та обікрити. Коли віддих пацієнта є регулярний, то більше нічого не треба робити до приходу лікаря.

Якщо віддих пацієнта не є регулярний, або слабкий, ситуація є небезпечна. Тоді треба застосувати **штучне віддихання**. Як тільки можливо, треба дістати машину "Пулмотор" для штучного віддихування. Всі більші шпиталі і міста мають "пулмотори", які є все на поготівлі для подібних випадків. Часом можна дістати апарат з киснем. Одначе лише ті, що мають спеціальне вишколення, мажуть помагати пацієнтові тими апаратами.

Коли затроєний не показує знаку життя, не треба уважати його за мертвого. Штучним віддихуванням треба так довго привертати пацієнта до життя, поки лікар не узнає, що пацієнт не дає жадних проявів життя. Було багато випадків, що затроєні виглядали неживими, одначе вдалося повернути їм життя через штучне віддихування.

Як Виконувати Штучне Віддихування

1) Положіть людину лицем до підлоги. Одну руку випростувати по вижче голови, другу руку зігнути в ліктеві. Зверніть голову на бік щоби твар звернений на бік випростуваної руки і поставте голову на зігнене рамя. Ніс й рот повинні бути свобідними до віддихування.

2) Клякніть напоперек стегна пацієнта, в таку позицію, що коли подасьтєся вперед, ваші випрямлені руки доторкнуться нижчих грудей ззаду. Мізинний палець має бути рівно з нижчими ребрами, а палюх побіч хребта.

3) Перший рух: Ваші лікті і хребет випростувати, згинайтеся в клубках і притискайте нижчі ребра в діл й до середини.

4) Другй рух: Пустіть раптово і випростуйтеся. Числіть по-волі, один два, по цьому знову повторюйте рухи. Або слідкуйте на-ральною шкоруіть свого віддиху, напр., стискати грудяну клітку підчас віддиху, податись взад підчас вдихання.

Не треба спішитися. 15 разів на мінуту є пересічна швидкість від-дихування в нормальному стані. Шкоруіть рухи не приносять жадної ко-ристі. До того ви можете перемучити себе, поки хтось зявиться, щоби заняти ваше місце. Притримуйтеся сталої, регулярної ритміки.

5) Продовжуйте без перестанку, аж нормальне віддихування про-вернеться, або аж лікар узнає, що людина вмерла.

6) Так шкоруіть, як штучне віддихування почато, помічник, як є при-сутній, повинен порошіпати тісні убрання.

Тримайте людину теплою. Не давайте нічого до рота, аж людина є повно свідома. Відтак дайте гарячої кави.

7) Щоби не перетяжити серця, треба щоби людина лежала, як прийде до себе, а не вставати.

8) Виконуйте штучне віддихування там, де стався випадок. Не переносіть його, аж вже пічне сам віддихувати. Якщо погода не по-зволяє, штучне віддихування треба виконувати, коли людину пере-носиться до більше відповідного приміщення.

ЛІКАРІ

Ew. Grondin, M.D.

ЛІКАР-ОПЕРАТОР

874 3rd Ave. Val D'Or, Que.

Тел. 223 r 2

Говорить по українськи.

VAL D'OR PHARMACY

власитель

W. Desrosiers, B.A., M.D.

ЛІКАР і ОПЕРАТОР

846 3rd Ave. Val D'Or, Que.

Тел. 287 r 3

John Orobko

M.D.C.M., L.M.C.C.

Eugene Svarich

M.D., L.M.C.C.

ЛІКАРІ й ОПЕРАТОРІ

Тел. 27342

207 Moser-Ryder Bldg. Edmonton, Alta.

Dr. John Miskew

ЛІКАР і ОПЕРАТОР

Тел. 21221

232 Tegler Bldg. Edmonton, Alta.

Dr. M. M. Sereda

M.D., L.M.C.C.

ЛІКАР і ХІРУРГ

Тел. 24681

533 Tegler Bldg. Edmonton, Alta.

Dr. P. T. Smylski

ДЕНТИСТ

Тел. 5-2515

691 Barton St. E Homilton, Ont.

Dr. J. J. Ostapovitch

ЛІКАР - ОПЕРАТОР - ХІРУРГ

Тел. Lancaster 7302

3482 Park Ave. Montreal, Que.

ПЕРШОРЯДНА ПЕКАРНЯ**MODERN BAKING CO.**

319 Montague St. SUDBURY, ONT.

Phone 263

БУДІВЕЛЬНИЙ МАТЕРІАЛзамовляйте по уміркованих цінах
в українській фірмі**P. RUDYK**LUMBER SUPPLY — WINNIPEG,
1622 Arlington St. Phone 56 276

9) Привернення віддиху може бути лише на короткий час, отже є важне, щоби не перестати допоміжати заскоро. Треба, щоби хтось був весь час коло людини і якщо нормальний віддих западає, починайте штучне віддикування.

УТОПЛЕННЯ

Кожний повинен навчитися плавати! Як знаєте плавати, то лише кілька метрів можуть охоронити життя.

Щоби не впірнути під воду, вимагає дуже трошки сили, але треба тримати тіло пониже верху води, а голову на верху, а не ціле тіло на верху. Мала дощина вистарчає, щоби підтримати людину від утоплення. Як упадете у воду з човна, не пробуйте видрапатися від нього, бо перевернете і затопите його. Тримайте тіло у воді, злапайтеся човна лише рукою. Як проломитися через лід, тримайте тіло у воді і злапайтеся краю леду. Кричіть о поміч!

Що є Утоплення

Утоплення є формою задушення водою. Не є конче потрібно, щоби тіло пірнуло. Віддикуванню перешкоджено, коли лише рот й ніс є під водою, як це буває в п'ятиків, епілептиків і маленьких дітей, які падають лицем у калабаню води і не можуть вилізти із неї.

Як Довго Бере Втопитися?

Задушення настає в протязі одної і пів хвилини, але смертність приходить дві хвилини пізніше, коли серце вже перестане битися. Якщо людина була під водою чотири хвилини, немає виглядів на вирятування, хіба вона пірнула під час умління. Тому, що умління суспендує нормальне віддикування, це продовжає життя під водою кілька хвилин довше. Вули випадки, що людей привернено до життя по п'ятнадцяти хвилинах під водою, але це є винятки й правдоподібно це випадки умління.

Ознаки При Утопленні

Під час утоплення людина відчуває дивний шум в голові, дзвонення у вухах, втрачає свідомість і впізнає. Бувають конвульсійні рухи тіла. Людина не відчуває жадного болю. По вирятуванні вона не є свідомо жадного терпіння.

Як витягається людину з води, вона є непритомною і виглядає на мертву. Проявів віддиху може не бути, а як є то не регулярний вдих; людина лише хлипає. Живчик прискорений і тяжко знайти його. Тіло біле або сине й зелене. Хоч людина виглядає мертвою, енергійне лікування треба сейчас почати.

КРАМНИЦЯ ОДЕЖИ Й ОБУВИ

для мунчин, жінок і дітей. Ми також
чистимо і направляємо.

K. ZWARYCH

475 King St. — WINNIPEG, MAN.

ТОРГІВЛЯ ОДЕЖИ Й ОБУВИ

убрання й обуву для мунчин, жінок
і дітей набувайте в:

J. KOBZAR

230 Stella Ave. — WINNIPEG, Man.

Лікування

Лікування є помічне, якщо є люде, які знають виконати штучне віддихування (гляньте під "Затроєння однокіснем вугілля"). Підпиймайте руки під живіт і піднесіть утопленого гробуючи випорожнити воду з легенів й шлунку. Положіть її лицем до землі й починайте штучне віддихування. Підтримайте його через кілька годин, особливо коли є найменша ознака, що людина віддикує спонтанічно. Якщо є "пул мотор" або "респіратор", дістаньте його. Вдикування 5% двокісню вугілля змішаним з 95% кіснем є ліпше, як звичайне повітря. Цей газ не лише запобіжить недостачі кісню в крові, але є найліпший зворушник механізму віддикування.

Руки й ноги треба натирати в сторону толуба, щоби кров в жилах пила до серця. Як можливо, мокре убрання треба зтягнути і завенути людину в теплі накривала, але на це не можна переривати штучне віддихування. Часами найлекший спосіб огріття людини є обливи її мокре убрання теплою водою і накрити. Гарячі гумові торби, або гарячі цегли допоможуть підтримати теплоту. Підчас зимної погоди, огрівання людини — це дуже важна частина лікування. Застуда може дуже легко слідувати і хоч людину вирятувалося від утоплення, то вона помре від комплікацій.

Потім як людина пічне віддикувати сама і стане вповні притомною, дайте їй гарячої кави, також добре давати трошки алькоголю що 15 хвилин.

146 -Zieme Ave.

P. O. Box 274

Phone
227

GERMAIN HOUDE

LICENSED GROCERY
BUTCHER

EPICERIE LICENCIE
BOUCHER

VAL D'OR, QUEBEC

STANDARD WHOLESALE

Confectioners & Smallwares

С. ПКУШ, властитель.

260 Dufferin Ave. Winnipeg, Man.

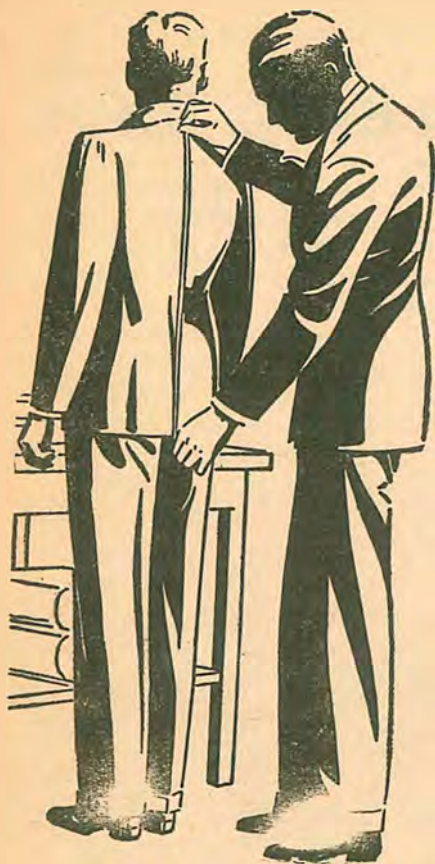
УКРАЇНСЬКИЙ РЕСТОРАН
У ВІННІПЕГУ

Смачні страви, стріча знакомих.

SUTHERLAND CAFE

787 Main Street

Е. Калужняцька, властителька.

CLOTHING STORE FURRIER & TAILOR

Одніюка українська крамниця в цій околиці. "Свій до свого і для свого". Маємо на складі всілякого роду убрання для мужчин, жінок і дітей, також шиемо до міри сукні, ковти і т. д. — За роботу ручімо. Висилаємо різні убрання, черевики і роборни і т. д. на лісові кемпи та залізничні дороги. — Ціни приступні.

Телефон 1344.

Приходіть або пишіть на адресу:
635 Simpson Street
FORT WILLIAM, ONT.

Василь Матийчук, власитель.

РІЗНІ РОДИ!

Тривкі овочеві, орнаментальні та кущеві деревця, також корінні квіти і т. п. Ціни за готівку знижені перед порою садження.

По ближчі інформації пишіть до

SADOK NURSERY

R. R. 1

WINNIPEG, MAN.

З ВІЙСЬКОВИХ ЖАРТІВ

—о—

Вояк захворів і зголосився до лікарських оглядин.

Уважаючи недугу дуже незначною лікар досадно запитав його:

— Чи ви з такою недугою прийшли б до мене, якби були в цивілью?

— Навпаки, пане лікарю, я зарядив би, щоб ви до мене прийшли.

---о---

Щойно прибувший рекрут проходиться з папіроскою в зубах по касарняному подвір'ї й навіть не звертає уваги на переходячого офіцера.

Офіцер приступив до нього.

— Коли ви прийшли до армії?

— Вчора.

— Чи вже вчили вас, що треба салютувати переходячому офіцерові?

— Так, вчили.

— А чому оце ви не засалютували мені?

— Пане офіцер! Сержант вчора виразно говорив нам: "З папіроскою в зубах не салютуй офіцерові! "Отже я поступив по інструкції.

—о—

Молодий рекрут - кіннотчик упав з коня підчас вправ.

— Чи ти дістав наказ скочити з коня? — питає його злобно офіцер.

— Так, дістав, пане четарю!

— З якої кватири?

— З задньої! — відповів із досадою рекрут.

—о—

Підофіцер насварив на новобранця. Наступного дня підофіцер переходить попри новобранця, а той не салютує.

— Гей, ти, а чому не поздоровиш мене?

— Бо я думав, що ви ще гніваєтеся на мене — відповів новобранець.

Свині Викликали Вибух Війни

Великі томи книжок написані про причини вибуху минулої світової війни.

В дійсності війна почалася через свиню.

Це може виглядає недорічно. Однак розгляньмо факти.

Балканська країна, Сербія, почала на велику скалю свинарство. Вона продавала свині заграницю, а за вторговану готівку купувала всякі потрібні товари. Однак Сербія не мала побережжя, тому мусіла висилати свої свині на заграничні ринки через австрійську територію.

В Сербії, як тепер, так і тоді серед свиней бушувала зараза. Австріяки не хотіли пускати сербських свиней через свою територію, щоб їхні свині на заразилися. Це було правильне, однак обурило сербів. Ця свиняча проблема була для сербів болячкою за вухом. За кожним разом, як австрі-

яки не хотіли перепустити через свій край їхніх свиней, вони чулися покривджені. Тоді сильно росли протиавстрійські почування в Сербії

Так стояла справа в країні свиней, Сербії, як австрійський архикнязь Фердинанд та його архикнягиня переїжджали вулицею в босняцькому місті Сараєво того злочасного дня 1914 року.

Сербський молодець постріляв австрійських достойників. Його арештували. Яка причина атентату. Відплата. Відплата за що? За зло, що його робила Сербії австро-мадярська імперія.

А яке це зло? Замкнула свої кордони для сербських свиней!

Отак без пересади — або з невеликою пересадкою — можна винувати свиней, що спричинили були ту війну, яка поширилася на весь світ і тревала від 1914 до 1918 року.

НЕ МОЖЕМО ВІРТИ СВОЇМ ОЧАМ

По газетах і журналах часом бачимо ілюстрації (фотознімки), які представляють, що публіка в підбитих німцями краях віддає німецькій армії нацистський салют. Анонсер британського коротко-хвилевого радіа подав недавно таку версію на в'яснення цієї справи.

Була військова німецька парада в занятому Парижі. Грала військова музика, відділи вояків маршували вулицею. Нараз музика втихла, військо стало і з голосника почувся голос по-французьки. "Хто з цивільної публіки не

розуміє по-німецьки, хай піднесе руку в гору!" Майже вся присутня публіка піднесла руки в гору. Тимчасом.... цок! Урядові фотографи зняли фотографію із людей, що піднесли руки в гору, а відтак ці знімки появились в німецькій пресі з таким поясненням: "Французьке населення нацистським салютом вітає в Парижі побідоносну німецьку армію..."

Оптиміст каже, що його шклянка є пів-повна, а песиміст каже, що його шклянка пів-порожня.

ЖА Р Т И

СОВІТСЬКА ДЕМОКРАТІЯ

Закордонний кореспондент, що щойно прибув у Східно-Східний Союз, оглядає будинок, в якому на-ходиться Східно-Східний парламент. Показують йому залу, в якій під-час нарад сидять послы.

— А де сидить опозиція? — питає журналіст.

— На Лубяній.

(Лубянка — це відомо тюрма в Москві, де перебувають політичні в'язні)

ЖИВИЙ ЖИВЕ ДУМАЄ

По похороні чоловіка священик приходить до вдови та розважає її:

— Не розпачайте, ціле село співчуває вам. Маєте до кого звернутися за розрадою в потреби.

— Та це правда, отче, однак я не знаю, чи він схоче оженитися зомною, як у мене троє дітей! — відказує вдова ридуючи.

СВІДОК ОБРОНИ

В Нью Йорку поставлено перед суд нігра, обвинуваченого в крадіжці. Підсудний не мав гроша на аплачення адвоката, тому сам себе боронив. По своїй власній оборончій промові покликав свого свідка й питає:

— Джім, де я був, як ми оба крали ті кури?

НЕАБИЯК ГОЛОДЕН

В німецькій армії капраль до рядовика: — Чого так нужденно виглядаєш, Ганс?

— Я голоден, пане капраль...

— Дурак! Чому не стягнеш тисніще пояса на череві?

— Як його стягнеш, коли я зів його, пане капраль?!

ПЕВНИЙ СПОСІБ

Фармер до студента агрономії: — Мені дуже трудно відрізнити на розсаді молоді ростинки від буряну. Що ви порадили б?

— Це проста річ! Вимикайте все з розсадника, а тоді те, що бурян, то знова зійде. Знаєте, бурян дуже влізливий.

ПІВ-НА-ПІВ

До сумнівного ньюйорського ресторану входять інспектори й питають властителя:

— Ми завважили напис на твоєму ресторані, що ти даєш своїм гостям заячу душенину? Чи вона справді вся з заяця?

— Ні, панове, не зовсім — відповів переляканий рестораник — в ній є також трохи конятини..

— Скільки конятини? — за-гремів один інспектор.

— Пів-на-пів, пане інспекторе — залебедів той. — Один кінь на одного заяця.

ЧВАНЬКУВАТИЙ ПАТРІОТ

Молодий англієць чваниться в гостинниці:

— На другий тиждень вступаю до повітряної флоти. Моя родина з давен давна дуже патріотична. Мій батько боровся у світовій війні... Мій дід боровся в бурській війні... Мій прадід воював у війні, яку провадила Британія з племенами Зулу в Африці... Мій...

— Перепрашаю — перервав хтось із гурту. — А по чий сто-роні воював ваш прадід?

**КОЛИ ХОЧЕТЕ ДІСТАТИ
СТИЛЕВЕ, ДОБРО-ЯКІСНЕ ТА
НАЛЕЖНО-ВШІТЕ УБРАННЯ**

зайдіть до

WINGMAN TAILOR

10133 - 99 St. (Murray Block)
Edmonton, Alta.

МИ РОБИМО УБРАННЯ ДО МІРИ —
НАЙНОВІШІ ФАСОНИ.

Також робимо сорочки на замовлення.

Чистимо, Прасуємо, Переробляємо!

Спроба переконає Вас!

Т. Пронюк, властитель.

МУДРІСТЬ В ІРОНІЇ

Один молодець запитав раз славного музику-композитора Моцарта, як писати симфонію. Моцарт відповів:—Ви ще дуже молоді. Починайте з чогось лекшого.

Молодець обурився: — А от ви почали компонувати симфонії, як мали всього дев'ять років!

— Це правда — відповів Моцарт. — Але я не питав нікого, як їх компонувати

Відомий англійський філософ Давид Гум, якого вважали недо-вірком, принаймні раз у місяць ходив до церкви, щоб послухати проповіді священника. Знакомі запитали його раз, чому це робить.

— Це правда, що я не вірю в усе те, що він (священник) говорить — відповів Гум. — Однак я знаю, що він вірить у те все, що говорить. І я люблю бодай раз на місяць послухати чоловіка, який вірить у все те, що говорить.

Коли свого часу запитали італійського короля Віктора Емануїла, що він думає про війну з Абіссинією, він із запалом відповів:

— Як Італія побідить, то я буду королем Абіссинії. А як абіссинці поб'ють, то я знова стану королем Італії

(Пояснення: Колиб Мусоліні був провалився в Абіссинії, напевно прийшло б було до владу його фашистського режиму й король Емануїл, що є в тому режимі тільки лялькою, відзискав би свої королівські права та престіж.)

Свого часу німецький імператор складав візиту Папі Львові XII. Граф Бісмарк товаришив йому. При вході до залі прийняв у Ватикані сторожа перепустила імператора, але Бісмарка затримала. Він почав пробиватися насилу до залі й викрикнув до сто-

рожі: — Ви не знаєте, що я є граф Герберт Бісмарк?

— Ми знаємо, тому й беремо це в рахубу. Однак так не маємо для вас виправдання за ваше дикке поведіння — спокійно відповів один сторож і так не впустив Бісмарка до залі.

Ричард Шерідан, ірландський драматург і політик, був дуже лютий, як підчас його промови один із послів що-хвилини ви-крикував: "Ось, ось!" Осуджуючи одного свого противника Шерідан з натиском крикнув:

— Де, де можемо знайти дурнішого шубранця, чи більше шубравого дурака від нього?

— Ось, ось! — викрикнув посол, що що-хвилини переривав Шеріданову промову.

— Дуже дякую вам за цінну інформацію! — звернувся Шерідан до посла й закінчив промову, а ціла зала засідань затряслася від реготу послів.

Один знатний італієць сказав недавно:—Італії під Мусолінім ще сьак-так поводитися. Однак під Гітлером — чисте пекло.

(Пояснення: Відколи Італія вступила в війну з аліянтами по стороні Німеччини, то Італією став керувати не Мусоліні, а Гітлер. Мусоліні мусить робити те, що Гітлер скаже.)

Старинний римський цісар-філософ Марко Аврелій подав у своєму життєописові:

— Кожного ранку, як я виходжу із дому, я кажу собі: Сьогодні стрінеш безсоромну людину, невдячну, таку, що любить забагато говорити. Це природно й конечно, щоб ті люди були такими — тому не дивуйся!"

**ЧИТАЙТЕ Й ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПІВТИЖНЕВИК-
ЧАСОПИС**

“НОВИЙ ШЛЯХ”

**ЩО ВИХОДИТЬ КОЖНОГО ПОНЕДІЛКА
Й ЧЕТВЕРГА В САСКАТУНІ**

РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА ТІЛЬКИ ДВА ДОЛАРИ

ВІН ПОДАЄ ВІСТІ: про життя та суспільну роботу українців в Україні та поза межами України; — про всякі важні події в світі; — про політичні, господарські та інші суспільні справи Канади, що повинен знати кожний мешканець цієї країни

ВІН ПРОПОВІДУЄ, що: кожний українець — безогляду на свою політичну, суспільну та релігійну приналежність — повинен у першій мірі почуватися українцем — повинен ставити інтереси цілого народу понад всякі групові та особисті інтереси — повинен докладати всіх зусиль і пожертви для визволення українського народу з неволі.

Замовляйте часопис на адресу:

NEW PATHWAY

P. O. Box 69

Phone 7711

• Saskatoon

Saskatchewan

**Хто Передплатить Часопис на Рік — Дістає Цей
Календар Даром.**